

— torde för sitt förverkligande icke vara beroende av tillvaron av en fond. Däremot har det syntts mig önskvärt, att av redan fonderade rusdrycksmedel viss del reserveras för att säkerställa medelsanvisning till en del speciella nykterhetsändamål, i främsta rummet sådana, som icke äro av den karaktär, att de under alla förhållanden måste komma att tillgodoses såsom led i den egentliga statsverksamheten. Efter övervägande har jag ansett mig böra förordna, att av rusdrycksmedelsfondens kapital 20 miljoner kronor bibehållas för ifrågavarande syfte.

Grundläggande bestämmelser angående den nya rusdrycksmedelsfonden torde böra införas i en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning, vartill jag i det följande framlägger förslag.

Beträffande de med den tillstyrkta förordningen sammanhängande budgettekniska förhållandena får jag anföra följande.

Avkastningen av rusdrycksmedelsfonden bör alltjämt tillföras riksstaten och i första hand anses täcka de anslag på utgiftssidan, vilka äro av förenämnda art. Dessa anslag upptagas såsom vanliga riksstatsanslag med den anslagsnatur, som eljest skolat tillkomma dem. Besparing eller överskridande av ifrågavarande anslag kommer alltså för framtiden att regleras efter de för vederbörande anslagstyp eljest gällande allmänna reglerna.

Skulle vid riksstatens fastställande befinnas, att summan av de anslag, som sålunda anvisats, icke uppgår till fulla beloppet av vad i riksstaten beräknas i avkastning från rusdrycksmedelsfonden, bör bland utgifter för kapitalökning under rubrik statsverkets fond av rusdrycksmedel anvisas ett bestämt anslag för kapitalökning å rusdrycksmedelsfonden till belopp av skillnaden mellan den på budgetens inkomstsida beräknade avkastningen och förenämnda anslagssumma. Detta kapitalökningsanslag avses alltså skola tillfalla fonden, oavsett huru inkomstiteln för avkastningen å fonden utfaller och oavsett belastningen å förenämnda specialanslag.

De medel, som för nästkommande budgetår kunna i den nu föreslagna ordningen ställas till förfogande för nykterhetens främjande, bliva själfallet rätt begränsade. I den mån utvecklingen så medgiver, bör dock i framtiden anslag kunna anvisas för ytterligare kapitalökning å rusdrycksmedelsfonden, varav genom ökad ränteavkastning automatiskt följer större möjlighet till anvisande av årliga anslag för nykterhetens främjande. Någon direkt automatisk ökning av fonden avses däremot icke med den förordade ordningen, liksom det å andra sidan förutsättes, att fondens kapital icke till någon del skall tagas i anspråk för budgeten.

Vid bifall till de nu föreslagna ändrade bestämmelserna rörande dispositionen av rusdrycksmedlen ernås ett viktigt resultat i budgettekniskt hänseende så till vida, att ifrågavarande del av riksstaten upphör att vara s. k. specialbudget. Förekomsten av denna specialbudget har försvårat

överblicken av statsregleringens utfall såväl under budgetårets lopp som ock vid budgetredovisningen. Därjämte hava de hittillsvarande bestämmelserna medfört en bokföringsmässig ökning av riksstatens slutsumma, i det att avkastningen av rusdrycksmedelsfonden förts såväl på inkomstsidan som på utgiftssidan. Även denna olägenhet kommer nu att försvinna.

I enlighet med vad jag sålunda anfört har jag låtit upprätta följande

"Förslag

till

förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m.

2 §.

Fonden göres räntebärande och förvaltas av statskontoret i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

3 §.

Fondens avkastning skall beräknas å riksstaten.

Därest avkastningens å riksstaten beräknade belopp överstiger sammanlagda beloppet av anslag till de i 1 § avsedda ändamål, skall skillnaden anvisas såsom kapitalökning å fonden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1933, från och med vilken dag förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) i samma ämne med däri vidtagna ändringar upphör att gälla.»

Enligt detta förslag skall avkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel beräknas å riksstaten. Vid inkomstberäkningen för budgetåret 1933/1934 har denna avkastning uppförts med 950,000 kronor. De anslag under de olika huvudtitlarna, vilka äro av den art, som åsyftas i 1 §

av författningsförslaget, hava i det föreliggande riksstatsförslaget uppförts med följande belopp:

V.	B. 34.	Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	kronor	63,000
V.	B. 35.	Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	370,000
V.	E. 3.	Särskild polisverksamhet för uppdragande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m.	»	200,000
VIII.	K. 6.	Undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande, <i>reservationsanslag</i>	»	271,000

Summan av dessa anslag stannar vid 904,000 kronor. I enlighet med vad förut anförts bör skillnaden mellan avkastningen och denna summa eller 46,000 kronor anvisas såsom kapitalökning å rusdrycksmedelsfonden. För sådant ändamål bör å riksstaten för budgetåret 1933/1934 bland utgifter för kapitalökning att täckas av andra statsinkomster än lånemedel äskas ett anslag, utan beteckning, å sistnämnda belopp.

Återstoden av rusdrycksmedelsfondens nuvarande kapitalbehållning bör, såsom jag vid framläggande av finansplanen anført, tagas i anspråk för finansiering av tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933, närmast för förstärkning av statsverkets kassafond. Till denna fråga återkommer jag senare i dag.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga förut återgivna förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel,

dels ock såsom kapitalökning för statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1933/1934 anvisa ett anslag av kronor 46,000.

[2.] **Avbetalning å statsskulden.** Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i skrivelse den 24 november 1932 med förslagsberäkningar rörande riksgäldskontorets inkomster och utgifter under budgetåret 1933/1934 beräknat under rubriken avbetalning å statsskulden utbetalningar å 3,774,600 kronor för amortering av statens obligationslån samt 375,000 kronor för avbetalning av lån, som av staten övertagits, eller sammanlagt 4,149,600 kronor.

Mot fullmäktiges ifrågavarande beräkningar har jag intet att erinra.

Till kapitalökning å fonden för statsskuldens amortering är å riksstaten för innevarande budgetår anvisat ett anslag å 3,996,954 kronor. Detta anslag ingår i det belopp av 8 miljoner kronor, som enligt det för

budgetåret gällande provisoriet beträffande dispositionen av inflytande rusdrycksmedel skall användas för statsskuldens amortering. Enligt beslut av 1932 års riksdag skall under löpande budgetår av fonden tagas i anspråk — förutom 25 miljoner kronor för allmänna budgetändamål — 2.60 miljoner kronor för nedskrivning av statens järnvägars icke räntabla lånekapital.

Amorteringsfondens behållning, som vid ingången av löpande budgetår utgjorde 63.08 miljoner kronor, skulle i anslutning till vad nu sagts komma att vid budgetårets slut uppgå till 39.48 miljoner kronor.

För finansiering av den tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933, beträffande vilken jag senare i dag kommer att framlägga förslag, skulle emellertid tagas i anspråk 35 miljoner kronor av amorteringsfondens kapitalbehållning. Härigenom skulle fondens disponibla tillgångar vid nästa budgetårsskifte komma att nedgå till 4.48 miljoner kronor.

Bland annat för att bereda möjlighet att i fortsättningen liksom under senare år pläгат ske med anlitanđe av fondens tillgångar verkställa de avskrivningar, som påkallas av årligen uppkommande förluster å det i statens utlåningsfonder m. fl. placerade lånekapitalet, har jag ansett mig böra beräkna medel å riksstaten för visst tillskott till fonden under nästkommande budgetår.

Jag föreslår i sådant hänseende, att för avsättning till fonden anvisas ett anslag av 3.40 miljoner kronor.

Enligt vad jag tidigare i dag tillkännagivit har jag för avsikt att föreslå sådana ändrade grunder för arvs- och gåvobeskattningen, att avkastningen av denna beskattning för nästa budgetår kan beräknas till 40 miljoner kronor. Såsom jag i samband med anmälan av finansplanen anfört, har avsikten därvid varit, att hela den beräknade intäkten av ifrågavarande skatt skulle användas för åvägabringande av en snabb amortering av den upplåning, som erfordras för täckande av de anslag till allmänna arbeten å tillhopa något över 160 miljoner kronor, vilka i förslaget till riksstat upptagas under fonden för förlag till statsverket. De medel, som anvisas till denna amortering, böra — på sätt jag vidare framhållit — icke samlas i en fond, som rent bokföringsmässigt framstår såsom en tillgång, utan omedelbart användas till nedskrivning av ifrågavarande under fonden för förlag till statsverket redovisade låne-medelskapital. I sådant syfte bör under rubriken avbetalning å statskulden upptagas ett särskilt reservationsanslag å 40 miljoner kronor till avskrivning av visst i fonden för förlag till statsverket ingående lånekapital, vilket anslag ställes till riksgäldskontorets förfogande för nämnda ändamål.

Under återopande av vad jag här yttrat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Utgifter för kapitalökning: bil. 3.

att till avbetalning å statsskulden för budgetåret 1933/1934 anvisa de anslag, tillsammans uppgående till 47,549,600 kronor, vilka finnas upptagna i bifogade sammanställning (Bilaga).

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga.

Sammanställning över anslagen till avbetalning å statsskulden.

A. Amortering å vissa lån.

Av staten upptagna obligationslån.

1	1886 års 3 $\frac{1}{2}$ % lån, förslagsanslag	936,444
2	1890 » 3 $\frac{1}{2}$ % »	1,191,556
3	1899 » 3 $\frac{1}{2}$ % »	739,800
4	1931 » 4 % »	906,800

Av staten övertagna lån.

5	Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån	34,000
	Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån:	
6	Av år 1898	65,000
7	» » 1902	32,000
	Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån:	
8	Av $\frac{1}{7}$ 1896	93,000
9	» $\frac{1}{9}$ 1896	23,000
10	» år 1903	128,000
	Säger	4,149,600

B. Fonden för statsskuldens amortering.

1	Avsättning till fonden för statsskuldens amortering.....	3,400,000
---	--	-----------

C. Avskrivning av visst i fonden för förlag till statsverket ingående lånekapital.

1	Avskrivning av visst i fonden för förlag till statsverket ingående lånekapital, reservationsanslag	40,000,000
	Summa	47,549,600

*Bilaga 4.***Utgifter för kapitalökning.**

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg anmäler nedan angivna under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter för kapitalökning under budgetåret 1933/1934 och yttrar därvid följande:

Statens utlåningsfonder.

1. Studielånefonden. Från och med år 1918 har riksdagen årligen anvisat medel till lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade, fattiga lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag. År 1920 beslöt riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t, att en särskild fond, benämnd »fonden för räntefria studielån», skulle inrättas och ställas under förvaltning av statskontoret, från vilken fond lån finge av Kungl. Maj:t utdelas för ifrågavarande ändamål. I enlighet med Kungl. Maj:ts i 1932 års statsverksproposition framlagda förslag har fondens benämning från och med budgetåret 1932/1933 ändrats till »studielånefonden». De medel, som av riksdagen åren 1918—1932 anvisats för studielån, uppgå till sammanlagt 3,381,000 kronor, därav för budgetåret 1932/1933 100,000 kronor.

Bestämmelser om utdelande av ifrågavarande lån återfinnas i ett av Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 utfärdat reglemente (svensk författningssamling nr 511) med däri den 16 juli 1920 (nr 540) och den 23 september 1927 (nr 357) vidtagna ändringar.

Kostnaderna för den nämnd, som jämlikt reglementet handlägger ärenden rörande ifrågavarande lån, hava under senare år bestritts med ett av riks-
Bihang till riksdagens protokoll 1933. 1 saml.

dagen under åttonde huvudtiteln härför anvisat anslag, som för budgetåret 1932/1933 är i riksstaten uppfört med 5,000 kronor.

För den utdelning av studielån, som verkställdes år 1932, funnos till förfogande dels det av riksdagen för budgetåret 1932/1933 anvisade anslaget å 100,000 kronor, dels i statskontoret å studielånefonden då innestående disponibla tillgångar om 125,070 kronor 20 öre, dels ock under år 1932 till och med den 31 mars influtna, på år 1931 belöpande amorteringar till sammanlagt belopp av 61,494 kronor 17 öre eller tillhopa 286,564 kronor 37 öre.

Den 17 juni 1932 utdelade Kungl. Maj:t dels *fortsatta* studielån åt 223 av 252 sökande med belopp växlande mellan 400 kronor och 1,200 kronor samt till en sammanlagd summa av 218,800 kronor, dels ock *nya* studielån åt 74 av 998 sökande med belopp växlande mellan 500 kronor och 1,200 kronor samt till en sammanlagd summa av 67,700 kronor. Tillsammans utdelades alltså 286,500 kronor.

För bedömande av det belopp, med vilket anslag för här ifrågavarande ändamål må böra uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934, torde följande böra observeras.

För fortsatta studielån torde under år 1933 böra beräknas i runt tal samma belopp som åtgick för ändamålet under år 1932 eller omkring 220,000 kronor. Härutöver bör givetvis ett ej alltför obetydligt belopp finnas disponibelt för nya studielån. För utdelande av dylika lån i den inskränkta omfattning, som skedde under år 1932 — under tidigare år har antalet nya lån plägat överstiga 100 — torde man böra räkna med ett belopp av omkring 80,000 kronor. Inalles skulle alltså en summa av 300,000 kronor vara erforderlig för verksamhetens uppehållande i ungefär samma omfattning som under år 1932.

För täckande av detta behov finnas för närvarande, enligt vad jag inhämtat, tillgängliga dels hos postsparbanken inneliggande, i anspråk icke tagna lånemedel till belopp av 12,043 kronor, dels ock i statskontoret å studielånefonden innestående kapitalmedel 30,635 kronor 83 öre eller sammanlagt i runt tal 42,000 kronor. Härutöver kan för utlåning under år 1933 disponeras de under år 1932 enligt fastställda amorteringsplaner inflytande kapitalavbetalningarna av tidigare beviljade lån. Summan av dessa utgör, enligt vad jag inhämtat, 270,677 kronor 13 öre. Med hänsyn såväl till de av Kungl. Maj:t i stor utsträckning beviljade uppskov med verkställande av föreskrivna amorteringar som även därtill, att med all sannolikhet ej alla amorteringar i övrigt bliva i rätt tid erlagda, är emellertid denna summa avsevärt högre än den, som faktiskt kommer att vara tillgänglig. På grund av nyss angivna förhållanden och med hänsyn dessutom till rådande finansiella förhållanden och svårigheterna för dem, som avslutat sina studier, att erhålla anställning, finner jag mig böra räkna med en reducering av det ovan angivna beloppet med omkring en tredjedel eller till 180,000 kronor.

För utlåning under år 1933 skulle enligt dessa beräkningar finnas disponibelt ett belopp av (42,000 + 180,000) 222,000 kronor eller i avrundat tal 220,000 kronor. Då, såsom ovan nämnts, jag ansett mig böra räkna med ett medelsbehov av 300,000 kronor, återstår alltså att täcka ett belopp av (300,000 - 220,000) 80,000 kronor, och jag hemställer, att för budgetåret 1933/1934 måtte av riksdagen äskas ett anslag å detta belopp. Beloppet bör, liksom under senare år skett, i riksstaten uppföras såsom reservationsanslag till kapitalökning för ifrågavarande fond.

Jag erinrar, att alltsedan 1924 års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t, det för fonden erforderliga anslagsbeloppet täckts med andra statsinkomster än lånemedel.

Beträffande ersättning under budgetåret 1933/1934 åt postverket för dess bestyr med lånerörelsen samt sättet för bestridande av kostnaderna för den nämnd, som under samma år må komma att handlägga ärenden rörande studielånen, framställer jag förslag i annat sammanhang.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för studielånefonden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av..... kronor 80,000.

Fonden för förlag till statsverket.

2. Uppförande av en byggnad för landsarkiv i Härnösand. 1930 års riksdag beviljade — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4 av 1930 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) — till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar och kostnadsförslag av en byggnad för landsarkivet i Härnösand ett anslag av 330,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1930/1931 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 fastställde Kungl. Maj:t de i ärendet framlagda ritningarna för uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand att lända till efterrättelse vid arbetets utförande, med rätt för byggnadsstyrelsen att därunder vidtaga sådana smärre ändringar i det uppgjorda förslaget, som kunde befinnas lämpliga och ej ökade den beräknade kostnaden. Tillika ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget å 50,000 kronor till förfogande av byggnadsstyrelsen att — vid förefallande behov efter samråd med riksarkivet — användas för med anslaget avsett ändamål.

Med bifall till Kungl. Maj:ts under punkt 8 i 1931 års åttonde huvudtitel gjorda framställning anvisade riksdagen för enahanda ändamål av

ovannämnda anslag å 330,000 kronor ett belopp av 50,000 kronor för budgetåret 1931/1932.

Genom beslut den 8 maj 1931 ställde Kungl. Maj:t sistnämnda anslag till byggnadsstyrelsens förfogande.

I skrivelse den 13 augusti 1931 hemställde byggnadsstyrelsen, att för ändamålet måtte för budgetåret 1932/1933 av nyssnämnda anslag å 330,000 kronor anvisas ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Byggnadsstyrelsens framställning föranledde emellertid icke något äskande hos 1932 års riksdag av medel för ändamålet. I redogörelse för de frågor, tillhörande regleringen för budgetåret 1932/1933 av utgifterna under åttonde huvudtiteln (1932 års åttonde huvudtitel sid. 4) erinrade föredragande departementschefen bland annat, att de senare årens riksdagar beslutat igångsätta vissa större byggnadsföretag under nämnda huvudtitel. Hur önskvärt det än hade varit att kunna förorda ett fullföljande av dessa arbeten i tänkt omfattning, hade dock den ekonomiska situationen nödgat departementschefen att avstå från att framlägga förslag härutinnan. Härvid avsågos, bland andra, nybyggnadsarbetena för landsarkivet i Härnösand.

Med anledning av vad sålunda förekommit har byggnadsföretaget icke igångsatts. Endast de för arbetena erforderliga ritningarna hava i det närmaste färdigställt.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har *byggnadsstyrelsen* förklarat sig anse skäl föreligga att ytterligare medel anvisades för budgetåret 1933/1934 för företagens igångsättande och fullbordande. Byggnadsstyrelsen anför bland annat:

Arbetslösheten inom den del av landet, varom här är fråga, är ju särdeles stor. Ett tillskott av ett arbetsobjekt, sådant som det förevarande, varigenom ett 30-tal arbetare inom byggnadsfacket skulle kunna vinna sysselsättning och utkomst under omkring ett och ett halvt års tid, synes styrelsen därför vara av stort värde. Då byggnaden i sinom tid under alla förhållanden skall komma till utförande, synes det styrelsen, som håller före, att statsverket i depressionstider bör i görligaste mån söka uppehålla sin byggnadsverksamhet, att starka skäl föreligga att icke längre uppskjuta ifrågavarande byggnadsföretag.

För såvitt av 1933 års riksdag skulle komma att anvisas erforderliga medel, skulle byggnadsföretaget kunna igångsättas under våren 1933 och fullbordas med utgången av år 1934.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand beviljade anslaget av 330,000 kronor för budgetåret 1933/1934 måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Departements-
chefen.

Ifrågavarande byggnadsföretag har av organisationsnämnden icke upptagits i dess betänkande av den 25 oktober 1932 med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod, allden-

stund nämnden här ur sin plan uteslutit sådana byggnadsföretag, vilka av statsmakterna beslutats men ännu icke utförts. På av byggnadsstyrelsen anförda skäl och med hänsyn till önskvärdheten att detta sedan länge planerade byggnadsföretag slutföres tillstyrker jag, att för ändamålet för budgetåret 1933/1934 anvisas ett belopp av 150,000 kronor av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand av 1930 års riksdag beviljade anslaget av 330,000 kronor. De erforderliga medlen torde böra anvisas under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det till uppförande av en byggnad för ett landsarkiv i Härnösand av 1930 års riksdag beviljade anslaget å 330,000 kronor för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 150,000.

3. Uppförande av en magasinsbyggnad för etnografiska museet. Den 14 mars 1930 framlade Kungl. Maj:t för riksdagen proposition, nr 244, angående åtgärder för beredande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning m. m. Under hänvisning i huvudsak till innehållet i denna proposition torde jag här få erinra om följande:

Den 27 november 1929 framlade *byggnadsstyrelsen* utredning och förslag rörande beredande av nya lokaler för etnografiska museet, vilket förslag avsåg museets förläggande till förutvarande livregementets dragoners kasernetablissemang å norra Djurgården och i huvudsak innebar följande. Med hänsyn till det stora behovet av magasinlokaler skulle en av kasernerna nr III å en utredningen bifogad situationsplan, användas uteslutande för detta ändamål. Denna byggnad skulle endast förses med värmeledning men i övrigt kunna användas i befintligt skick. De båda övriga kasernerna skulle iordningställas för de museisamlingar, som borde göras tillgängliga för allmänheten. Vindarna borde beagnas såsom magasin, varför taken borde värmeisoleras. Det förutvarande sjukhuset skulle inredas med arbetsrum och förses med värmeledning. Det utanför området föreslagna gränser beläggas sjukstallet skulle förses med en större ingång och avses att användas till förvaring av skrymmande föremål, såsom båtar m. m. Den gamla köksbyggnaden, som vore av sten, skulle anordnas såsom värmecentral, vilken tilltoges så, att den bleve tillräcklig även vid en framtida utvidgning av museilokalerna. I denna byggnad funnes en bostad om två rum och kök, som skulle användas för maskinist. Två bostadslägenheter i den kasernbyggnad, vilken avsåges till magasin skulle bibehållas för museets två vaktmästare. Enligt detta förslag skulle etnografiska museet komma att disponera 2,600 kvadratmeter utställningslokaler, 2,025 kvadratmeter magasinlokaler och 275 kvadratmeter arbetslokaler, eller sammanlagt 4,900 kvadratmeter förutom erforderliga bostadslägenheter. Kostnaderna för genomförandet av detta förslag beräknades av styrelsen komma att uppgå till 480,000 kronor. Till dessa kostnader komme emellertid 15,000 kronor för samlingarnas flyttning samt kostnader för montrar och andra

uppställningsanordningar inom de nya lokalerna, beräknade till 146,000 kronor.

För tillgodosendandet av avdelningens ytterligare utrymmesbehov hade byggnadsstyrelsen tänkt sig två utbyggnadsstadier, närmare angivna å situationsplanen.

Det nästa eller andra utbyggnadsstadiet skulle sålunda avse uppförandet av förbindelselängor, A, mellan kasernen I och de båda övriga kasernerna, så att dessa tre kaserner komme att bilda en sammanhängande byggnad. Härtill komme ombyggnad av den nu till magasinsändamål avsedda kasernen III till utställningslokaler, uppförande av en ny magasinsbyggnad, B, påbyggnad av kasernen I med en våning, anordnande därstädes av en ny trappa m. m., samt vidtagande av vissa ändringsarbeten i kasernen II.

Efter utförandet av andra utbyggnadsstadiet, vars genomförande beräknats draga en kostnad av 890,000 kronor, skulle finnas disponibla, förutom bostadsutrymmen, tillhoppa 7,375 kvadratmeter, därav 4,800 kvadratmeter utställningslokaler, 2,300 kvadratmeter magasinslokaler och 275 kvadratmeter tjänstelokaler.

I det tredje utbyggnadsstadiet skulle uppföras de å situationsplanen med C och D betecknade tillbyggnaderna. Efter denna sista utbyggnad, som beräknats betinga en kostnad av 800,000 kronor, skulle etnografiska museet disponera utrymmen av sammanlagt omkring 10,000 kvadratmeter.

Genom remiss den 9 januari 1930 anbefalldes byggnadsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag till sådana anordningar, som kunde befinnas påkallade för att, intill dess frågan om ett definitivt ordnande av etnografiska museets lokalförhållanden kunde upptagas till närmare prövning, provisoriskt tillgodose lokalbehoven för detta museum.

Det förslag, som *byggnadsstyrelsen* med anledning härav avgav den 23 januari 1930, avsåg allenast en magasinering av samlingarna och beredande av arbetsrum för tjänstemännen. Enligt detta förslag skulle för museet erfordras två av kasernerna, sjukhuset, köksbyggnaden och sjukstallet, vilket alltså innebar, att en av de i det första förslaget upptagna kasernerna icke för det dåvarande skulle behövas. De för detta förslag erforderliga ändringsarbeten m. m. hade enligt inom byggnadsstyrelsen uppgjorda kostnadsförslag beräknats betinga en sammanlagd kostnad av 85,000 kronor, vartill komme kostnaderna för samlingarnas flyttning, enligt tidigare beräkning uppgående till 15,000 kronor, eller sammanlagt 100,000 kronor. En eventuellt behövlig inredning av vinden i den uppvärmda kasernen skulle öka kostnaderna med 15,000 kronor.

Föreståndaren för etnografiska avdelningen, *professor G. Lindblom*, framlade i ett med anledning av byggnadsstyrelsens förslag av den 23 januari 1930 avgivet utlåtande — om anslaget av 100,000 kronor icke kunde väsentligen höjas och etnografiska avdelningen sålunda skulle tvingas att flytta till dragonkasernen — följande förslag, grundat på byggnadsstyrelsens beräkningar i skrivelsen av den 27 november 1929. Förutsättningen för detsamma var dels att tomten permanent tilldelades museet, dels att utrymmandet icke blott av Västra Trädgårdsgatan 10 utan även av Vallingatan 2 tills vidare finge anstå.

Budgetåret 1930/1931.		
Kasern I magasin, sjukhuset, sjukstallet	kronor	100,000
Budgetåret 1931/1932.		
Ändringsarbeten m. m. i kasern II	»	162,500
Ändringsarbeten i kasern III	»	25,000
Utbyggande av värmecentralen	»	23,000
	Summa kronor	210,500
Budgetåret 1932/1933.		
Ändringsarbeten m. m. i kasern I	kronor	162,500
(materialet överflyttas under tiden till kasern III)		
Skåp och montrar etc. till kasern II	»	75,000
	Summa kronor	237,500
Budgetåret 1933/1934.		
Byggande av magasin	kronor	100,000
Skåp till kasern I	»	75,000
	Summa kronor	175,000
Budgetåret 1934/1935.		
Ombyggnad av kasern III	kronor	175,000
Skåp och montrar etc. till kasern III	»	75,000
	Summa kronor	250,000
Härtill komma oförutsedda utgifter m. m. cirka	kronor	77,000
	Summa summarum kronor	1,050,000

fördelade på fem år eller per år 210,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle Vallingatan 2 och Västra Trädgårdsgatan 10 kunna utrymmas först under tredje året. Fördelaktigt vore därför, om de sålunda föreslagna anslagen för de båda första åren kunde höjas, bland annat även för beredande av lokaler för doktor Hedins nyförvärv.

Föredragande departementschefen anförde, att han ansett den för etnografiska museet lyckligaste lösningen för det dåvarande vore att åt museet förvärva ett område, där museet kunde beräknas komma att få kvarstanna, och att genom begränsade, successivt anvisade anslagsmedel till erforderliga byggnadsarbeten småningsom bereda åt museet de såväl utställnings- som magasinlokaler, av vilka museet kunde vara i behov. Departementschefen uttalade vidare sin anslutning till det av byggnadsstyrelsen den 23 januari 1930 framlagda förslaget. Detta förslag, som avsåge endast en provisorisk magasinering av samlingsarna, komme givetvis att under en kortare tid medföra vissa svårigheter för museet och dess arbete, men under förhandenvarande förhållanden torde det vara den mest ändamålsenliga lösningen av föreliggande fråga. Enligt detta förslag skulle en av kasernerna förses med värmeledning och där i magasineras den del av samlingsarna, som vore i oundgängligt behov av uppvärmda förvaringsrum, under det att en annan kasern skulle användas för sådana samlingsföremål, som icke vore i behov därav. Sjukhuset, med undantag av vinden, skulle iordningställas till tjänstelokaler och förses med värmeledning, varjämte köksbyggnaden skulle ombyggas till värmecentral. Härjämte skulle sjukstallet upplåtas till skrymmande föremål. Enligt djurgårdskommissionens förslag, vartill departementschefen i denna del anslutit sig, skulle för närvarande för etnografiska museets räkning tagas i anspråk kasernerna I och III. Ka-

sernen II skulle däremot tills vidare stå till de militära myndigheternas förfogande.

Såsom närmare framgår av punkt 42 av 1932 års åttonde huvudtitel vartill jag här tillåter mig att hänvisa, har härefter riksdagen för här ifrågavarande byggnadsarbeten anvisat för budgetåret 1930/1931 85,000 kronor och för budgetåret 1931/1932 230,000 kronor.

Med det för budgetåret 1930/1931 tillgängliga beloppet, 85,000 kronor, inreddes det förutvarande sjukhuset till kanslilokaler och försågs med värmeledning, varjämte f. d. kasern I — den mellersta av de tre kasernbyggnaderna — försågs med värmeledning för att kunna användas såsom magasin för den del av samlingarna, som var i oundgängligt behov av uppvärmda förvaringsrum. Vidare uppläts f. d. sjukstallet till förvaringsplats för mera skrymmande föremål, varjämte f. d. kasern III — den närmast vägen belägna av de tre kasernbyggnaderna — provisoriskt iordningställdes till magasin för vissa föremål.

Det för budgetåret 1931/1932 anvisade anslaget, 230,000 kronor, avsåg dels ändringsarbeten i kasern II — den längst från vägen belägna av de tre kasernbyggnaderna — för densammans apterande för visningsändamål, dels ändringsarbeten i kasern III för magasinering — varvid jämväl värmeledning skulle anordnas — dels ock utbyggande av värmecentralen. Ett samtidigt framlagt förslag om ett anslag av 64,228 kronor till färdigmontering av en utställningsvåning i kasern II vann ej Kungl. Maj:ts bifall.

För budgetåret 1932/1933 äskades — jag hänvisar även här till nyssberörda punkt 42 av 1932 års åttonde huvudtitel — anslag dels för uppförandet av en ny magasinsbyggnad för ett beräknat belopp av 160,000 kronor, dels ock för monterutrustning för den under budgetåret 1931/1932 för visningsändamål iordningställda f. d. kasern II.

Förutnämnda framställning ansåg sig min företrädare i statsrådsämbetet med hänsyn till rådande förhållanden förhindrad att för det dåvarande tillstyrka. För iordningställande för visningsändamål av f. d. kasern II beviljade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag 96,140 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1932/1933 15,000 kronor. Jag tillåter mig i detta sammanhang att erinra, att Kungl. Maj:t tidigare denna dag under punkt 34 av 1933 års åttonde huvudtitel föreslagit riksdagen att av ovanberörda, av riksdagen beviljade belopp av 96,140 kronor budgetåret 1933/1934 anvisa 22,000 kronor.

Emellertid har jag ansett mig böra taga under omprövning, huruvida icke medel borde beredas för att möjliggöra uppförandet av den år 1931 äskade magasinsbyggnaden, och jag anhåller att få redogöra för framställningen härom.

I skrivelse den 27 augusti 1931 har *vetenskapsakademien* — med åberopande av den motivering, som innefattas i en vid skrivelsen fogad framställning från etnografiska avdelningens föreståndare, professor

Lindblom — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1932 års riksdag att till uppförande av ett magasin (1,200 kvadratmeters golvyta) för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 160,000 kronor.

Professor Lindblom har i sin ovanberörda, vid akademiens skrivelse fogade framställning anfört bland annat:

Att avdelningen redan under budgetåret 1932/1933 bleve i behov av ett magasin, berodde i första hand på bristande utrymme. Samlingarna hade under det sista året ökat oerhört kraftigt, särskilt genom doktor Sven Hedins expedition, vilkens förvärv, med kanske ett undantag, vore det allra största, som avdelningen någonsin erhållit. I den med värmeledning försedda f. d. kasern I vore redan praktiskt sett hela utrymmet taget i anspråk. Vid en längre fram kommande ombyggnad av ytterligare en kasern (III) måste givetvis denna helt tömmas, och då kunde den återstående magasinshuset (I) ej rymma allt det material, som nu vore magasinerat i två kaserner. En högst väsentlig del av de samlingar, som skulle utställas i f. d. kasern II, komme nämligen ej att tagas från magasinshuset utan från magasinerna i Vallingatan 2. Önskligt vore också, att man för samtliga där nu förvarade samlingar snarast möjligt kunde få plats i museets nya lokaler. Slutligen hade man här även att taga med i räkningen tandläkarinstitutets brist på utrymme samt uppsägning av lokalerna i Västra Trädgårdsgatan 10.

I sin utredning rörande behovet av lokaler för etnografiska avdelningen i skrivelse av den 27 november 1929 hade byggnadsstyrelsen räknat med uppförande av ett magasin (å f. d. matinrättningens plats) med 700 kvadratmeters golvyta för en kostnad av 100,000 kronor. Vidare skulle enligt den uppgjorda planen vindarna i kasern II och III, vilka (några gavelrum 2 trappor upp inberäknade) hade en ungefärlig golvyta av 1,100 kvadratmeter, värmeisolerats för att kunna användas till magasinering. Dessa kostnader hade för vardera vinden beräknats till 15,000 kronor.

Då emellertid ett magasin ändå måste uppföras, syntes det lämpligare att göra detta rymligare och i stället icke företaga värmeisolerings av vindarna. Dessa skulle under sådana förhållanden endast användas som magasinering av föremål, vilka icke vore känsliga för temperaturväxlingar, och torde det utrymme, som dylika föremål krävde, kunna beräknas till 600 kvadratmeters golvyta. Magasinsbyggnaden skulle därigenom behöva ökas från 700 kvadratmeter till 1,200 kvadratmeter.

Om avdelningen erhöle en större magasinsbyggnad, ernåddes följande fördelar:

Magasineringen på vindarna kunde kraftigt minskas, och detta medförde en betydande vinst ur brandsynpunkt. Erfarenheten hade visat, att de flesta eldsvådor nu för tiden uppstode på vindar. Vidare kunde samlingarna i ett tidsenligt magasin förvaras på ett betydligt bättre sätt och ej som hittills endast i lådor. I ett verkligt magasin kunde och borde de ordnas såsom *studiemuseum*, medan de under det nu rådande förvaringssättet vore synnerligen svårtillgängliga såväl för museets egen personal — vars främsta arbetsuppgift vore samlingarnas vetenskapliga bearbetande — som för forskare och studerande. Dessutom fore samlingarna illa av att ständigt ligga nedpackade i lådor i flera lager ovanpå varandra, och kunde icke utan stora svårigheter och tidsförlust erhålla tillsyn och vård.

Den erforderliga magasinsbyggnaden borde göras av så enkel konstruktion som möjligt, utan mellanväggar. En våningshöjd av 2.60 meter eller maximum 2.70 meter borde vara tillräcklig.

Sedan professor Lindblom vänt sig till byggnadsstyrelsen med anhållan om uppgift om kostnaden för ett sådant magasin med 1,200 kvadratmeters golvyta, hade styrelsen meddelat, att denna torde komma att belöpa sig till omkring 160,000 kronor, samt hade styrelsen vidare översänt förslag till magasinsbyggnad.

Kostnaderna för detta större magasin överstege visserligen med 30,000 kronor den för ett mindre magasin tillhoppa med värmeisolering av vindarna, men å andra sidan skulle därmed ojämförligt större fördelar vinnas. Risken för eldfara nedbringades, huvudparten av de magasinerade samlingarna kunde förvaras i samma byggnad och i denna ordnas till ett studiemuseum, vilket svårigen läte sig göra å vindarna.

Önskligt hade varit, icke minst med hänsyn till allmänheten, att man i stället för medel till här föreslagna magasin kunnat begära anslag till iordningställande av ytterligare en kasern för visningsändamål. Såsom ovan visats, kunde emellertid detta icke ske, förrän ett magasin byggts och alltså den blivande nya utställningskasernen genom de där nu förvarade samlingarnas bortförande blivit disponibel.

Vid professor Lindbloms framställning voro fogade dels byggnadsstyrelsens ovan berörda beräkning av kostnaderna för magasinsbyggnaden, dels ett utkast till en dylik byggnad.

Över denna framställning har *byggnadsstyrelsen* den 1 oktober 1931 avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat:

Vad beträffade uppförandet av en magasinsbyggnad för avdelningen, hade, såsom av professor Lindblom framhållits, i den av byggnadsstyrelsen med utlåtande den 27 november 1929 framlagda generalplanen för de nya museilokalernas iordningställande upptagits en dylik byggnad. Denna vore avsedd att omfatta en golvyta av 700 kvadratmeter och hade beräknats draga en byggnadskostnad av 100,000 kronor. Magasinsbyggnaden vore emellertid enligt nämnda plan avsedd att först senare komma till utförande, och skulle enligt det av professor Lindblom i anslutning till berörda plan uppgjorda förslag rörande byggnadsarbetenas bedrivande medel för uppförande av magasinsbyggnaden vara erforderliga under budgetåret 1933/1934. Utom nämnda magasinsbyggnad skulle enligt byggnadsstyrelsens generalplan magasinstrymmen erhållas i vindsvåningarna i kasernerna II och III, vilka våningar omfattade dels inredda gavelrum och dels egentliga vindstrymmen. Beträffande de sistnämnda skulle enligt generalplanen vissa åtgärder för värmeisolering vidtagas, vilket arbete skulle draga en kostnad av 15,000 kronor för varje kasern eller sammanlagt 30,000 kronor.

Enligt det av professor Lindblom nu framlagda förslaget skulle magasinsbyggnaden uppföras tidigare än vad som förut avsetts, och skulle anslag för ändamålet till följd härav vara erforderligt redan under budgetåret 1932/1933. Vidare skulle byggnadens golvarea ökas till 1,200 kvadratmeter, vilket enligt en av byggnadsstyrelsen verkställd beräkning skulle medföra en till 160,000 kronor ökad byggnadskostnad eller en merkostnad av 60,000 kronor utöver den tidigare beräknade kostnaden. Emellertid skulle de i den av byggnadsstyrelsen framlagda generalpla-

nen upptagna, till 30,000 kronor beräknade isoleringsåtgärderna beträffande vindsutrymmena i kasernerna II och III icke komma till utförande, utan skulle dessa utrymmen i befintligt skick utnyttjas såsom »kallmagasin». Ovanberörda merkostnad skulle sålunda i verkligheten icke utgöra mer än 30,000 kronor.

Anledningen till att magasinsbyggnaden skulle behöva uppföras på ett tidigare stadium än vad som ursprungligen avsetts vore, enligt vad professor Lindblom angåve, att etnografiska avdelningens samlingar under det sista året ökat synnerligen kraftigt. Vad beträffade den föreslagna ökningen av magasinsbyggnadernas golvyta framginge av en utav professor Lindblom avläten skrivelse, att den sammanlagda erforderliga golvytan magasinslokaler utgjorde 1,800 kvadratmeter samt att de i vindsvåningarna i kasernerna II och III inredda gavelrummen, som tidigare avsetts till »studiemagasin», behövde tagas i anspråk för andra ändamål, vartill rummen i fråga till följd av sitt läge och beskaffenhet i övrigt vore mera lämpade. Till magasinering skulle därför blott återstå själva vindsutrymmena, vilka hade en sammanlagd golvyta av omkring 550 kvadratmeter, och skulle den sålunda ytterligare erforderliga golvytan magasinsutrymmen, omkring 1,200 kvadratmeter, erhållas genom nybyggnad. De lokaler, som på så sätt skulle erhållas, skulle ur såväl musei- som brandteknisk synpunkt bliva värdefullare än vindsmagasinen. Byggnadsstyrelsen ville i detta avseende framhålla, att, därest ovannämnda vindsutrymmen skulle inredas såsom magasinslokaler på sådant sätt, att de kunde motsvara de av professor Lindblom nu framförda ökade kraven på magasinens användbarhet såsom studiemuseum för vetenskaplig forskning, detta skulle medföra en ökning av omkring 50 procent av den tidigare till 30,000 kronor beräknade kostnaden för dessa utrymmens värmeisolering, vartill komme att vindsutrymmena i varje fall ej kunde så effektivt utnyttjas som de magasinsutrymmen, som skulle erhållas i den föreslagna nybyggnaden.

Med hänsyn till de stora fördelar, som sålunda skulle vinnas genom att etnografiska avdelningens magasinslokaler anordnades i enlighet med det av professor Lindblom nu framlagda förslaget, funne sig byggnadsstyrelsen böra tillstyrka detsamma trots den därav betingade merkostnaden. Byggnadsstyrelsen funne det även med hänsyn till vad professor Lindblom i frågan anfört motiverat, att magasinsbyggnaden komme till utförande tidigare än vad som ursprungligen avsetts, och att sålunda medel för ändamålet anvisades för budgetåret 1932/1933. Samtidigt ville styrelsen framhålla, att de inredningsarbeten i kasern I, till vilka enligt den ursprungliga arbetsplanen anslagsmedel skulle erfordras under sistnämnda budgetår, först kunde komma till utförande vid en senare tidpunkt, då den nya magasinsbyggnaden vore uppförd och de beslutade inredningsarbetena i kasern III verkställda.

Med anledning av vad sålunda anförts tillstyrker byggnadsstyrelsen vetenskapsakademiens förevarande framställning om anvisande av ett extra reservationsanslag av 160,000 kronor till uppförande för avdelningen av ett magasin med en golvyta av 1.200 kvadratmeter.

Det nu framlagda förslaget avser, att här ifrågavarande magasinsbyggnad skulle uppföras under ett tidigare stadium av byggnadsarbetena än vad som avsetts i den ursprungliga planen, ävensom att detta magasin skulle erhålla ett betydligt större utrymme än vad tidigare be-

*Departements-
chefen.*

räknats. Den föreslagna ökningen av utrymmet från 700 till 1,200 kvadratmeter har medfört en kostnadsökning från 100,000 kronor till 160,000 kronor.

De skäl, som av professor Lindblom anförts i fråga om önskvärdheten att frångå den tidigare byggnadsplanen, hava synts mig övertygande. Jag biträder alltså förslaget härom.

Med hänsyn till såväl nödvändigheten att bereda ökade arbetstillfällen som till de svåra förhållanden, under vilka etnografiska museet nödgas arbeta under provisorietiden anser jag mig böra hemställa om förslag till riksdagen om upptagande av arbetena på denna etapp av etnografiska museets utbyggnad.

De av byggnadsstyrelsen framlagda ritningarna och kostnadsberäkningarna hava icke givit mig anledning till erinran.

Jag tillstyrker, att medel för här förevarande byggnadsföretag måtte anvisas under rubriken »Fonden för förslag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppförande av en magasinsbyggnad för etnografiska museet i huvudsaklig överensstämmelse med av vetenskapsakademien i skrivelse den 27 augusti 1931 framlagt, av mig i det föregående återgivet förslag å riksstaten för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 160,000.

4. Nybyggnad för statens historiska museum m. m. Sedan Kungl. Maj:t till 1931 års riksdag avlätit proposition, nr 131, angående nybyggnad för statens historiska museum m. m., anmälde riksdagen i skrivelse den 20 maj 1931, nr 235, att riksdagen, under förutsättning dels av sådana ändringar i den för f. d. positionsartilleriregementets kasernområde nu gällande stadsplanen, som av byggnadsstyrelsen föreslagits i dess skrivelse den 31 januari 1931, dock med den modifikation, som föranledes av vad här nedan under b) sades, dels ock att Stockholms stad utan ersättning till kronan återförde äganderätten till den mark, vilken kronan, enligt det den 11 april och den 22 oktober 1894 mellan kronan och staden rörande nyssnämnda område träffade avtalet, avstått till staden och vilken enligt den nu avsedda ändrade stadsplanen skulle utläggas till kvartersmark,

a) till om- och nybyggnadsarbeten för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar å det för ändamålet genom beslut av 1929 års riksdag reserverade området, i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 31 januari 1931 framlagda ritningar, beskrivning och kostnadsförslag, beviljat ett belopp av 3,850,000 kronor samt därav för

budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 150,000 kronor;

b) medgivit, att till Stockholms stad finge utan ersättning med full äganderätt avstås all den kronans mark, som enligt förberörda tilltänkta nya stadsplan skulle utläggas som gata ävensom av den öppna plats, som enligt byggnadsstyrelsens ovannämnda skrivelse avsetts att utläggas utmed Storgatan mellan Styrmansgatan och Grevmagnigatans tilltänkta förlängning, ett område om sex meters bredd utmed Storgatan begränsat i väster av Styrmansgatan och i öster av Grevmagnigatans tilltänkta förlängning, med skyldighet tillika för kronan att bekosta sagda marks och områdes iordningställande som gata, respektive öppen plats enligt samma grunder, som 1894 års avtal mellan kronan och staden angåve för där avsedda gatudelar.

Den 26 juni 1931 förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut beträffande användningen av det utav riksdagen för budgetåret 1931/1932 anvisade extra reservationsanslaget av 150,000 kronor, och den 22 juli 1931 anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att skyndsamt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådana ändringar i den för f. d. positionsartilleriregementets kasernområde då gällande stadsplanen, som kunde påkallas av riksdagens ovanberörda beslut.

Med anledning härav har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 22 oktober 1931 redogjort för de underhandlingar, som byggnadsstyrelsen i stadsplanefrågan fört med Stockholms stads vederbörande myndigheter, samt vidare i fråga om kostnaderna för byggnadsföretaget anfört följande:

I sin skrivelse den 31 januari 1931 angående ifrågavarande byggnadsföretag meddelade byggnadsstyrelsen, att detta enligt då verkställda kostnadsberäkningar komme att i sin helhet draga en kostnad av 4,200,000 kronor, vilken summa, efter avdrag av det för budgetåret 1931/1932 beviljade anslaget å 150,000 kronor borde ungefär lika fördelas mellan de fyra följande budgetåren. Vidare borde byggnadsarbetenas utförande uppdelas i två perioder. Under den första skulle den gamla kasernbyggnaden ombyggas, varjämte den västra förbindelselängan, vilken bland annat skulle innehålla värmecentral för hela komplexet, skulle uppföras, och under den andra perioden skulle museets nybyggnad utföras. Med en sådan anordning skulle den första periodens byggnadsarbeten kunna igångsättas under våren 1932, till vilka de slutliga ritningarna då skulle föreligga. Dessa arbeten borde kunna vara färdiga till hösten 1933. Under sommaren 1933 borde uppförandet av museibygnaden kunna påbörjas, till vilken tidpunkt ritningarna till denna del av museianläggningen kunde färdigställas. Detta nybyggnadsarbete kunde beräknas vara slutfört till utgången av år 1935.

Byggnadsstyrelsen har sålunda förutsatt, att för budgetåret 1932/1933 skulle anvisas en fjärdedel av 4,050,000 kronor eller i runt tal 1,000,000 kronor. Att detta belopp är för sagda budgetår erforderligt, därest den framlagda byggnadsplanen skall i vederbörlig ordning kunna genom-

föras, är uppenbart med hänsyn till att de arbeten, som enligt nämnda plan skola vara avslutade till hösten 1933, draga följande kostnader:

ombyggnad av den gamla kasernbyggnaden	kronor 830,000
nybyggnad av den västra förbindelse-längan, omfattande konserveringslokaler och värme-central för hela bygg- nads-komplexet	» 350,000
värme-, vatten- och sanitetsinstallationer	» 155,000
elektriska installationer	» 40,000
oförutsedda utgifter	» 137,500

Kronor 1,512,500.

De sålunda angivna kostnaderna äro givetvis avsedda att delvis likvideras med medel, som skulle anvisas för det därpå följande budgetåret. Emellertid har riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, för ifrågakvarande byggnadsföretag beviljat ett sammanlagt belopp av allenast 3,850,000 kronor. Efter avdrag av det för budgetåret 1931/1932 anvisade reservationsanslaget å 150,000 kronor skulle återstoden eller 3,700,000 kronor i enlighet med vad dåvarande departementschefen föreslagit, ungefär lika fördelas mellan de fyra följande budgetåren. På vart och ett av dessa budgetår skulle alltså belöpa omkring 930,000 kronor. Vid den sålunda beslutade minskningen av den av byggnadsstyrelsen angivna kostnadssumman hava statsmakterna räknat med en rådande tendens till en allmän prissänkning, vilken emellertid enligt byggnadsstyrelsens mening, vad byggnadsmarknaden beträffar, icke ännu med visshet kunnat konstaterats. Att med säkerhet kunna bedöma denna fråga torde vara uteslutet, innan anbud på de i den första byggnadsperioden ingående arbeten infordrats. Först då blir det också möjligt att avgöra, huruvida byggnadsföretaget kan i huvudsaklig överensstämmelse med det av statsmakterna godkända byggnadsförslaget utföras för den av riksdagen beviljade kostnadssumman eller om det blir erforderligt att vidtaga vissa ändringar i nämnda förslag för att hålla kostnaderna inom de av statsmakterna bestämda gränserna.

Genom beslut den 30 augusti 1932 har Kungl. Maj:t dels fastställt en i den 26 april och den 12 maj 1932 mellan byggnadsstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar och Stockholms stads fastighetsnämnd å stadens vägnar träffat preliminärt avtal avsedd ändring i stadsplanen för Stockholm beträffande kvarteren Spiltan, Krubban och Häcken å Östermalm (företvarande positionsartilleriregementets kasernområde), dels ock godkänt ifrågakvarande avtal.

I skrivelse den 24 november 1932 har nu *byggnadsstyrelsen* gjort förnyad framställning om beredande av medel för igångsättandet av byggnadsarbetena för anordnande av nya lokaler för statens historiska museum och föreslagit, att för budgetåret 1933/1934 måtte för ändamålet anvisas 930,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har därvid anfört, att med hänsyn till museets sedan lång tid tillbaka synnerligen bekymmersamma lokalförhållanden byggnadsstyrelsen icke kunde finna det tillrädligt, att igångsättandet av byggnadsföretaget till beredande av nya lokaler för museet längre uppskötes.

Såsom av det anförda framgår, har stadsplanefrågan nu blivit slutligt avgjord. 1931 års riksdag har, såsom jag erinrat, fattat beslut om beviljande av medel för nybyggnadsarbeten för statens historiska museum och vitterhetsakademien samt andra under nämnda akademi ställda statssamlingar, och dessa arbeten synas mig nu böra igångsättas. I fråga om det av byggnadsstyrelsen begärda anslaget för nästkommande budgetår, 930,000 kronor eller enahanda belopp, som av 1931 års riksdag beräknats komma att belöpa å det första byggnadsåret, har jag intet att erinra. Anslaget torde böra anvisas under rubrik »Fonden för förlag till statsverket».

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det av 1931 års riksdag till om- och nybyggnadsarbeten för statens historiska museum, vitterhetsakademien och andra under nämnda akademi ställda statssamlingar beviljade beloppet av 3,850,000 kronor å riksstaten för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 930,000.

5. Uppförande och inredning av byggnad för patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. Förslag föreligger rörande uppförande och inredning av byggnad för patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. Det är min avsikt att, sedan utredningen i ärendet hunnit avslutas, hos Kungl. Maj:t hemställa om avlåtande av proposition i ämnet till 1933 års riksdag. I avbidan härå böra nu medel för ändamålet beräknas å riksstaten. Gjorda beräkningar giva vid handen, att för budgetåret 1933/1934 ett belopp av 650,000 kronor skall bliva behöfligt. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag förorda, att detta belopp beräknas bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till uppförande och inredning av byggnad för patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av kronor 650,000.

6. Om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala. Förslag föreligger rörande vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala. Det är min avsikt att, sedan utredningen i ärendet hunnit avslutas, hos Kungl. Maj:t hemställa om avlåtande av proposition i ämnet till 1933 års riksdag. I avbidan härå böra nu medel för ändamålet beräknas å riksstaten. Gjorda beräkningar giva vid handen, att för budgetåret 1933/1934 ett belopp av 450,000 kronor skall bliva behöfligt. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag förorda, att detta belopp beräknas bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan vardas riksdagen förelagd, till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av kronor 450,000.

7. Uppförande av en byggnad m. m. för den kemiska institutionen vid universitetet i Lund. Under åberopande av en framställning från professorerna Lennart Smith och Sven Bodfors anhöll *större akademiska konsistoriet* i Lund i skrivelse till kanslern för rikets universitet den 13 september 1930, att kanslern måtte utverka proposition till 1931 års riksdag om anvisande av ett anslag å 2,027,400 kronor, därav 1,988,300 kronor för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar och kostnadsförslag av en nybyggnad för kemiska institutionen vid universitetet ävensom för byggnadens inredning och möblering, samt 39,100 kronor för iordningställande av gatorna söder och väster om det blivande institutionsområdet, detta senare dock under förutsättning att gatukostnaderna borde åvila universitetet såsom innehavare av ständig besittningsrätt till området. Samtidigt anmälde konsistoriet, att vid den ifrågasatta nya byggnaden en eldarbefattning (B 5) måste inrättas och att en höjning av materielanslaget till institutionen komme att visa sig erforderlig, samt tillkännagav, att de genom kemiska institutionens förflyttning till en ny byggnad ledigblivna lokalerna vore i full utsträckning behöfliga för andra universitetsändamål.

Byggnadsritningarna hade utarbetats av arkitekten A. Salomon-Sörensen och ritningarna och kostnadsförslagen granskats av drätselnämnden. Förslaget var dessutom tillstyrkt av matematisk-naturvetenskapliga sektionen.

I professorerna Smiths och Bodfors' nyssnämnda skrivelse heter det bland annat:

Enligt fackmännens och våra beräkningar är det för en nybyggnad nödiga anslaget 1,988,300 kronor, medan den av oss med utgångspunkt från kubikmeterpriset för den nya institutionen för fysikalisk kemi i Uppsala beräknade kostnaden belöpte sig till 2,002,240 kronor. De båda summorna äro praktiskt taget lika stora, i det skillnaden dem emellan endast utgör 13,940 kronor.

I den för den nya institutionen i Lund beräknade och ovan angivna totalsumman ingår också, vilket ej är fallet i Uppsala ett anslag till instrument, maskiner och viss apparatur på 129,400 kronor. Detta anslag har här ansetts nödvändigt, eftersom instrumentutrustningen vid kemiska institutionen i Lund sedan länge varit ytterst bristfällig även i betraktande av därstädes rådande primitiva arbetsmöjligheter. En större institution kräver dessutom en ökad utrustning av de vanliga kemiska arbetsutensilierna. I och för sig är den till instrument o. dyl. beräknade summan särdeles sparsamt beräknad.

Vaktmästarbostäderna ha förlagts till ett särskilt hus, vilket motive-ras dels av den nya institutionens planläggning, som ställer svårigheter i vägen för deras placering i huvudbyggnaden, dels ock av hänsyn till de i en kemisk institution rådande, ur bostadshygienisk synpunkt ej all-tid tillfredsställande förhållandena.

Rörande frågan om den plats, varå en ny institution bör placeras, ha olika möjligheter diskuterats. Vi hålla för vår del före att den ojämför-ligt bästa platsen för densamma är det omedelbart intill Helgonavägen norr om den medicinsk-kemiska institutionen belägna området med för-läggning å dettas södra del. I korsningen mellan Helgonavägen och Sölvegatan komme i så fall att ligga fyra institutioner med stora gemen-samma vetenskapliga intressen och för samarbetet mellan dem bleve en sådan placering sällsynt lycklig.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 september 1930 tillstyrkte *kans-lern för rikets universitet* varmt konsistoriets framställning. Kanslern framhöll, att jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 2 december 1881 angående underhåll av gator i staden Lund det åläge vederbörande tomtägare att till kommunen utgiva full ersättning för gatas första försättande i full-gott skick. Enligt kammarkollegiets skrivelse den 30 augusti 1928 an-gående jordupplåtelse från biskopsbostället Helgonagård nr 1 i Lunds landsförsamling hade denna ersättningskyldighet beträffande nu ifråga-varande område förklarats åvila universitetet, varför den av konsisto-riet angivna förutsättningen för det begärda anslaget å 39,100 kronor föreläge.

I skrivelse den 30 oktober 1930 framhöll *byggnadsstyrelsen*, att de be-räknade byggnadskostnaderna borde kunna nedsättas med omkring 100,000 kronor.

Förevarande framställning föranledde icke något Kungl. Maj:ts för-slag till 1931 års riksdag. I en vid riksdagen väckt motion (II: 34) hem-ställdes, att riksdagen måtte för ändamålet bevilja vissa anslag, mot-svarande de anslag, som av konsistoriet i dess skrivelse den 13 september

1930 angivits. I anledning av denna motion anförde *statsutskottet* i sitt utlåtande nr 8, punkt 110, bland annat följande:

Ehuru utskottet är övertygat om att den kemiska institutionen vid universitetet i Lund är i behov av en snar förbättring av sina lokalförhållanden, anser sig utskottet dock redan av det skälet, att frågan om beviljande av det för ändamålet erforderliga, synnerligen betydande byggnadsanslaget bragts under riksdagens prövning genom enskild motion, icke kunna förorda, att riksdagen nu fattar beslut härom. Därtill kommer att, enligt vad utskottet inhämtat av för utskottet tillgängliga handlingar i ärendet, byggnadsstyrelsen i ett den 30 oktober 1930 avgivet yttrande uttalat, att vissa kostnader syntes vara för högt beräknade och att en del förenklingar i byggnadsförslaget torde visa sig möjliga, varigenom byggnadskostnaderna skulle kunna nedbringas. Förslaget synes alltså böra undergå ytterligare granskning och omarbetning, innan ärendet kan anses moget för avgörande. Utskottet har vidare uppmärksammat, att motionären begärt anslag med 39,100 kronor för iordningställande av vissa till det blivande institutionsområdet angränsande gator. Det förefaller utskottet tvivelaktigt, huruvida en dylik kostnad bör ankomma på statsverket. I varje fall torde denna fråga böra närmare övervägas av Kungl. Maj:t, på vars prövning ärendet för närvarande är beroende.

Statsutskottet hemställde i anledning därav att motionen icke måtte vinna riksdagens bifall. Riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

I skrivelse den 29 maj 1931 till kanslern upprepade det *större akademiska konsistoriet* sin framställning av den 13 september 1930; dock anhöll konsistoriet om utverkande av ett till 1,890,000 kronor sänkt anslag för ändamålet. Konsistoriet hänvisade i övrigt till en skrivelse till konsistoriet från professorerna Lennart Smith och Sven Bodforss, vari bland annat anföres:

I skrivelse av den 27 maj 1930 anförde vi i ärendet bland annat följande: »Det nuvarande kemiska laboratoriet vid Lunds universitet har sedan mer än ett tiotal år ej motsvarat de anspråk, som nu för tiden måste ställas på en institution, där modern kemisk undervisning och vetenskap skall bedrivas. Ej heller motsvarar laboratoriet de mest elementära krav i avseende på ventilation och övriga anordningar av analogt slag, vilket gör, att arbetet på detsamma i många fall får anses direkt hälsovådligt. Det otillfredsställande skick, vari laboratoriet befinner sig, har ej heller kunnat förbli obekant för universitetet och dess myndigheter. Av konsistorieprotokoll framgår, att redan år 1914 den östra delen av institutionsbyggnaden, den som då inrymde den medicinsk-kemiska institutionen, förklarades oduglig för avsett ändamål. Det är då självklart att vid denna tid även den västra delen, som till åren är ännu äldre och till byggnadssätt identisk med den andra delen, kunde ha utdömts som kemiskt laboratorium. Behovet av en ny kemisk institution har också vitsordats av t. ex. riksdagsrevisorer samt av statsutskottets andra avdelning vid besök å laboratoriet. Att begäran om anslag för byggande av en ny kemisk institution ej långt före detta framlämnats av ämnesrepresentanterna beror på en serie sammanträffande omständigheter. Efter professor Lovéns bortgång var sålunda under flera år det viktigaste behovet för kemiundervis-

ningen vid universitetet inrättandet av en ny professur, och ett nytt institut kunde ej gärna tänkas upprättat utan i samarbete mellan de båda professorerna i ämnet. Sedan en ny professur blivit beviljad och även tillsatt, uppkom snart nog en oförutsedd vakans och först sedan denna åter blivit fylld kunde planerna på ett nytt institut upptagas till allvarlig prövning. Detta skedde under sommaren 1929, då undertecknade med anslag från universitetet företogo en studieresa till Holland, Tyskland och Schweiz för att bese moderna institutioner, vilken resa på hösten utsträcktes till Uppsala till det då under byggnad varande institutet för fysikalisk kemi.

Vid sammanträde med universitetets drätselnämnd i januari 1931 framlades av oss preliminära skisser, vilka i allt väsentligt ligga till grund till de senare av arkitekterna S. Sörensen sen. och jun. uppgjorda ritningarna till ett dubbelinstitut för kemi, vilka ritningar samtidigt överlämnats av arkitekterna till konsistoriet.

Den nya institutionen skulle enligt dessa ritningar få ett kubikinnehåll av ungefär 23,400 kubikmeter. Till jämförelse må nämnas att den förutvarande kemiska institutionen i Uppsala hade ett kubikinnehåll som var ungefär en tredjedel mindre än den av oss tilltänkta, vilket emellertid efter tillkomsten av den Svedbergska institutionen har blivit utökat till ungefär det dubbla av det förutvarande, så att hela institutionen i sitt nya skick kommer att i runt tal bli en fjärdedel större än den i Lund planerade. Vid en jämförelse med Uppsala måste emellertid ihågkommas att där för tillfället finnas tre professorer i kemi. Vi anse att för vår del behovet av utrymme för vetenskaplig undervisning enligt de uppgjorda ritningarna är tillfredsställande för tillgodoseendet av rimliga krav. Skulle det ifrågakomma, vilket helt visst ligger inom möjligheternas gräns, att en ny professur i kemi inrättas, torde inom den givna planen, genom att vindsutrymme tages i anspråk, även denna professors anspråk på nödiga lokaler kunna tillfredsställas. Lokalbehovet för den professor, som nu officiellt företräder både oorganisk och fysikalisk kemi, kommer nämligen att minskas om en ny professur i kemi inrättas.

I den nuvarande kemiska institutionen i Lund finnes, oberäknat vaktmästarebostäderna, en golvyta av i runt tal 2,140 kvadratmeter, varav dock en mindre del (cirka 140 kvadratmeter) för tillfället är upplåten åt geologi, respektive limnologi. Härtill kommer ett mindre källarutrymme för pannrum, kolupplag och verkstad. I den nya institutionen komma vi att utom källaren disponera i tre våningar i runt tal 3,900 kvadratmeter och dessutom en fullständigt inredd källare av nära 1 300 kvadratmeter storlek. Ökningen av det effektiva utrymme är emellertid ingalunda så stor som dessa siffror ange, därför att den nya institutionen på grund av sitt byggnadssätt upptager relativt större utrymme åt trappor, korridorer m. m., vilka dock ej äro särskilt spaciöst tilltagna (i själva verket inklusive murar nära en fjärdedel av angivna utrymmen).

Den nya institutionen är i huvudsak disponerad så att de lokaler, som skola vara gemensamma eller åtminstone kunna tänkas så använda, skola upptaga mittpartiet av byggnaden, medan flyglarna kunna sägas bilda separata institutioner. Härvid har det ansetts lämpligt att den oorganiska avdelningen i varje fall tills vidare fått åt sig ett något större utrymme upplåtet än den organiska.

Första våningen är bestämd för den lägre undervisningen. I mitten

ligga de stora laborationssalarna, vilka äro så stort tilltagna att de rymma ungefär 30 elever. Vid ännu större årskurser — vilket förekommer — än detta antal kan med nuvarande anordning av undervisningen båda de stora laborationssalarna disponeras tillhopa för samma undervisning, så att årskurser med 50 deltagare och däröver skulle kunna mottagas. Dock måste med ett sådant laborantantal också extra lärarkrafter förordnas.

I andra våningen ligger i mitten biblioteket jämte en mindre hörsal. I västra delen av huset i samma våning har organiska avdelningen professorsarbetsrum och vissa i huvudsak för vetenskapligt specialarbete avsedda lokaler. I tredje våningen ligger i mitten dels den stora föreläsningssalen, dels amanuensernas bostäder. I västra delen finnes här ett större laboratorium för de som arbeta på licentiatexamen jämte i samband med detta stående rum, dels förberedelserum och dylikt för föreläsningar. En ungefär på samma sätt ordnad rumsfördelning finnes i östra flygelns andra och tredje våningar för oorganisk och fysikalisk kemi, såsom framgår av ritningarna.

Källaren inrymmer till gemensamt bruk pannrum, ackumulatorrum, rum för maskiner (elektriska maskiner, kompressor, vakuumpump etc.) och transformatorer, verkstäder, kylrum, frukostrum samt några andra lokaler. Dessutom finnas i källaren förrådsrum och speciallaboratorier.

Särskild vaktmästarbostad har ansetts nödvändig. Den är beräknad för tre familjer och enligt arkitekterna kommer den att draga en kostnad av ungefär 45,000 kronor.

Sedan byggnadsstyrelsen som sin mening uttalat att kostnaderna för byggnaden skulle kunna nedbringas och arkitekt Sörensen j:or i en skrivelse fixerat den summa, varmed byggnadskostnaderna skulle kunna minskas, till ungefär 100,000 kronor, få vi för vår del, i förhoppning att av arkitekten icke specificerade förenklingar kunna ske utan intrång på för vetenskap och undervisning oumbärlig inredning och materiel, för vår del tillstyrka en dylik nerprutning av anslaget. Vi anslå således det för nybyggnad jämte utrustning nödiga beloppet efter utjämning till 1,890,000 kronor.

I likhet med matematisk-naturvetenskapliga sektionen, drätselnämnden och konsistoriet förordade *kanslern* i yttrande den 31 augusti 1931 framställningen, under framhållande, att anslagsfrågan enligt vad de s. k. petitakommitterade anfört måste anses vara universitetets för närvarande viktigaste anslagskrav.

Byggnadsstyrelsen framhöll i utlåtande den 22 oktober 1931, att de beräknade kostnaderna numera nedbringats i den ungefärliga omfattning, som av byggnadsstyrelsen tidigare påyrkats och tillstyrkte i anledning därav framställningen.

Statens organisationsnämnd har sedermera i sitt betänkande den 25 oktober 1932 med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod i fråga om universitetets i Lund kemiska institution anfört bland annat följande:

Den kemiska institutionen är inrymd i en byggnad, som för ändamålet uppförts till en del år 1861 och till en annan del åren 1877—1878. Vissa reparationer och förbättringar hava vidtagits år 1925.

Lokalerna äro genomgående otidsenliga, trånga och ohygieniska. Enligt organisationsnämndens mening är därför en ny institutionsbyggnad av nöden. Frågan om en ny kemisk institution har ock av universitetsmyndigheterna angivits såsom det mest trängande av universitetets byggnadsbehov.

Förslag till en ny institutionsbyggnad föreligger utarbetat. Efter att byggnadsstyrelsen granskat förslaget och vidtagit vissa nedprutningar, slutar detsamma å en beräknad kostnad av 1,890,000 kronor, därav 129,400 kronor avses till instrument, maskiner och viss apparatur.

Organisationsnämnden har vidtagit undersökningar angående möjligheten att ytterligare nedbringa den föreslagna byggnadens storlek och kostnad. Det har emellertid visat sig, att en även ganska liten nedprutning, exempelvis med 5 procent av den föreslagna storleken, skulle så avsevärt rubba planerna för hela institutionen, att ett helt nytt förslag skulle bliva av nöden med nya ritningar m. m. samtidigt som man icke kan vänta sig en motsvarande nedsättning i kostnaderna. Kostnaderna för fast utrustning av olika slag minskas nämligen icke i samma förhållande som byggnadens volym. Det bör ock anmärkas, att den föreslagna institutionsbyggnaden är avsevärt mindre än den motsvarande institutionen vid universitetet i Uppsala, oaktat antalet elever vid institutionen i Lund under senare år överstigit elevantalet i Uppsala. Organisationsnämnden har med anledning av nn nämnda förhållanden funnit sig böra i byggnadsplanen upptaga nybyggnad för den ifrågavarande kemiska institutionen i huvudsaklig överensstämmelse med det föreliggande förslaget. Med hänsyn till det synnerligen trängande behovet bör byggnadsarbetet igångsättas i början av tioårsperioden, men lära kostnaderna böra fördelas på tre budgetår. Nämnden föreslår, att kostnaderna fördelas med 800,000 kronor å ett vart av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 samt återstoden å budgetåret 1935/1936.

Det bör i detta sammanhang påpekas, att genom uppförandet av en ny kemisk institution åtskilliga andra angelägna lokalbehov för universitetet kunna bliva tillgodosedda, i det att den nuvarande byggnaden med fördel kan apteras till andra ändamål. En verkställd undersökning giver vid handen, att ett avsevärt antal smärre lokalfrågor därigenom skulle kunna vinna sin lösning.

I den ovan nämnda kostnadssumman ingår icke den kostnad för gatumarks iordningställande vid den nya institutionen, som författningssenligt lära åligga universitetet att vidkännas. Denna kostnad har i förslaget beräknats till 39,100 kronor. Emellertid torde det icke vara uteslutet att med Lunds stad träffa överenskommelse om att staden skall vidkännas eller deltaga i denna kostnad. Nämnden har fördenskull ej ansett denna kostnad böra upptagas i planen.

Sedan större akademiska konsistoriet i Lund anbefallts att i samråd med byggnadsstyrelsen verkställa de utredningar och kostnadsberäkningar, som kunde erfordras för att ärendet skall kunna framläggas för 1933 års riksdag, har drätselnämnden vid universitetet hänvänt sig till byggnads-

styrelsen, som i ärendet avgivit yttrande den 13 oktober 1932. Byggnadsstyrelsen anför bland annat:

Efter den förnyade granskningen av berörda förslag har byggnadsstyrelsen, utöver vad styrelsen anført i sina föregående utlåtanden, endast funnit sig böra ifrågasätta, huruvida icke åtminstone en av de föreslagna två hissarna skulle kunna uteslutas, varigenom de för förslagets genomförande beräknade kostnaderna å 1,890,000 kronor skulle kunna minskas med omkring 10,000 kronor.

Beträffande den av organisationsnämnden föreslagna fördelningen av de för ändamålet erforderliga anslagsmedlen har byggnadsstyrelsen icke något att för sin del erinra.

Vad slutligen angår den av organisationsnämnden berörda frågan om kostnaden för iordningställande av gatumark invid den nya institutionen, får byggnadsstyrelsen endast erinra, att styrelsen i utlåtande den 22 oktober 1931 angående en då föreliggande framställning om anslag till bestridande av gatukostnader hemställt, att förhandlingar måtte upptagas mellan universitetet och Lunds stads vederbörande myndigheter i avsikt att åt universitetet söka åvägabringa lättnader i avseende å sagda gatukostnad.

Det större akademiska konsistoriet i Lund har avgivit yttrande den 29 oktober 1932 och därvid åberopat en av drätselnämnden verkställd utredning, vari bland annat anföres:

Vidkommande det av byggnadsstyrelsen nu ifrågasatta uteslutandet av en av hissarna vill nämnden upptaga denna fråga till noggrant överbägnande i samband med utbudandet av byggnadsarbetena å entreprenad. Denna fråga synes emellertid nämnden icke böra medföra någon nedsättning av det äskade anslaget å 1,890,000 kronor, helst som kostnaderna för nybyggnad och inredning vid beräkningarna för nämnda petitum redan starkt nedbringats.

Drätselnämnden finner sig kunna obetingat vidhålla de tidigare gjorda beräkningarna rörande kostnaderna för byggnadsarbeten samt värme- och sanitär installation; kostnaderna för elektrisk installation och instrumentutrustning torde däremot komma att icke oväsentligt överstiga de år 1931 gjorda beräkningarna. Nämnden räknar emellertid med möjligheten av att efter konkurrens i vederbörlig ordning något av de avgivna anbuden å byggnadsarbetet skall bliva förmånligare än man vågat hoppas, varigenom de på denna väg eller eljest vunna besparingarna skola kunna kompensera ökningen i kostnaderna för elektrisk installation och instrumentutrustning.

Vidkommande slutligen frågan om kostnaderna för iordningställande av gator meddelar nämnden, att dessa av stadsingenjören i Lund beräknats till 39,100 kronor samt att universitetet saknar medel till dessa kostnaders bestridande. Av byggnadsstyrelsen förordade underhandlingar med Lunds stad hava förts, varvid staden emellertid helt vidhållit sina enligt Kungl. Maj:ts brev den 2 december 1881 angående underhåll av gator i Lund m. m. tillkommande ersättningsanspråk.

Med skrivelse den 23 november 1932 har *kanslern* överlämnat de infordrade yttrandena samt för egen del hänvisat till vad universitetsmyndigheterna i sina yttranden anført.

I likhet med vederbörande myndigheter anser jag det vara ett trängande önskemål, att kemiska institutionen vid universitetet i Lund får sin lokalfråga löst. Av myndigheternas och organisationsnämndens yttranden framgår, att den föreslagna byggnadens storlek och kostnaderna för dess uppförande icke synas kunna ytterligare nedbringas. För ändamålet torde därför böra beräknas ett anslag av 1,890,000 kronor, varav 129,400 kronor till instrument, maskiner och apparater. Jag har intet att invända emot den av organisationsnämnden föreslagna fördelningen av kostnaderna. För budgetåret 1933/1934 synes därför böra anvisas 800,000 kronor. Detta belopp torde, i likhet med vad som föreslagits beträffande åtskilliga andra byggnadsföretag under nästkommande budgetår, böra uppföras bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Departements-
chefen.

I framställningen framhålles, att vid ett bifall till densamma framdeles erfordras bland annat anslag till iordningställande av gatorna söder och väster om det blivande nya institutionsområdet. Organisationsnämnden m. fl. har ifrågasatt, huruvida icke med Lunds stad kunde träffas överenskommelse om att staden skulle vidkännas eller deltaga i kostnaderna härför. Dylika underhandlingar hava, såsom framgår av drätsel-nämndens yttrande, förts men icke givit resultat i den av organisationsnämnden angivna riktningen. Då gatorna icke synas böra omedelbart omläggas och det måhända kan anses påkallat, att frågan ytterligare undersökes, anser jag mig icke böra nu närmare ingå på denna fråga.

Vederbörande myndigheter torde av Kungl. Maj:t böra bemyndigas, att därest omständigheterna så påkalla föranstalta om de mindre ändringar i ritningarna till byggnaden och i övrigt vidtaga de åtgärder, som erfordras för att anslaget måtte bli tillräckligt till byggnadens uppförande och till dess utrustning.

I anslutning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar och kostnadsförslag av en byggnad m. m. för kemiska institutionen vid universitetet i Lund bevilja ett belopp av 1,890,000 kronor samt därav för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 800,000.

8. Om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund. Förslag föreligger rörande vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund. Det är min avsikt att, sedan utredningen i ärendet hunnit avslutas, hos Kungl. Maj:t hemställa om avlåtande av proposition i ämnet till 1933 års riksdag. I avbidan härå böra nu medel för

ändamålet beräknas å riksstaten. Gjorda beräkningar giva vid handen, att för budgetåret 1933/1934 ett belopp av 400,000 kronor skall bliva behöfvligt. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag förorda, att detta belopp beräknas bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till om- och tillbyggnadsarbeten vid universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av kronor 400,000.

9. Utvidgning av ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. Förslag föreligger rörande utvidgning av ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. Det är min avsikt att, sedan utredningen i ärendet hunnit avslutas, hos Kungl. Maj:t hemställa om avlåtande av proposition i ämnet till 1933 års riksdag. I avbidan härå böra nu medel för ändamålet beräknas å riksstaten. Gjorda beräkningar giva vid handen, att ett belopp av 100,000 kronor skall bliva behöfvligt. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag förorda, att detta belopp beräknas bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till utvidgning av ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av kronor 100,000.

10. Uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m. I huvudsaklig överensstämmelse med ett av 1926 års sjukhuskommission afgivet förslag avlät Kungl. Maj:t till 1930 års riksdag en den 14 mars 1930 dagteknad proposition (nr 232) angående uppförande av nytt kliniskt sjukhus i Stockholm m. m.

Enligt denna proposition skulle ett nytt kliniskt sjukhus, benämnt karolinska sjukhuset, samt nya lokaler för karolinska institutets teoretiska institutioner uppföras å det s. k. Norrbackaområdet, vilket av 1927 års riksdag upplåtits för berörda ändamål. Byggnadsföretaget skulle utföras

i tre etapper. Med iakttagande härvid av den principen, att de institutioner och kliniker, vilkas behov av nya lokaler vore störst, i första hand borde tillgodoses, hänfördes till den första etappen följande kliniker med polikliniker, nämligen en medicinsk, en kirurgisk, en radioterapeutisk, en oftalmologisk, en oto-laryngologisk och en obstetrisk-gynekologisk klinik ävensom ett röntgendiagnostiskt institut, vidare vissa för klinikerna gemensamma inrättningar, nämligen isoleringsavdelning, tandpoliklinik, centrallaboratorier, badavdelning, gymnastikavdelning, apotek, desinfektionsavdelning, kök och matsalar, tvättinrättning, begravningskapell, personalbostäder, förråds- och verkstadslokaler ävensom ångpanneanläggning samt slutligen en patologisk institution. I avseende på denna första etapp innefattade propositionen hemställan, att riksdagen måtte besluta dess utbyggande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman upprättade ritningar och kostnadsförslag.

Med den radioterapeutiska kliniken skulle enligt propositionen sammanföras cancerföreningens i Stockholm nuvarande vårdanstalt för kräftsjuka, radiumhemmet, ävensom forskningsavdelningar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med riktlinjor, som en av Hans Maj:t Konungen tillsatt kommitté i betänkande av den 23 maj 1929 avgivit och som av honom godkänts, samt i enlighet med den närmare överenskommelse, som Kungl. Maj:t kunde komma att träffa med styrelsen för Konung Gustaf V:s jubileumsfond och cancerföreningen.

Kungl. Maj:ts förslag innebar vidare, att det nuvarande garnisonssjukhuset i Stockholm skulle sammanslås med karolinska sjukhuset sålunda, att förstnämnda sjukhus nedlades och för garnisonens sjuka inrättades särskilda avdelningar för medicinska och kirurgiska fall å karolinska sjukhuset. För övriga fall skulle däremot garnisonens sjuka erhålla vård å det nya sjukhusets olika specialkliniker.

Sammanlagda antalet platser å den första etappens sjukavdelningar skulle utgöra 900, varav 779 allmänna platser och 121 enskilda. För garnisonsavdelningen skulle disponeras 100 av de allmänna platserna, därav 50 på medicinska och 50 på kirurgiska kliniken samt 8 av de enskilda platserna. 50 av de till 100 beräknade allmänna platserna å den radioterapeutiska kliniken samt 7 av de enskilda platserna därstädes skulle bekostas av medel, som skulle ställas till förfogande av cancerföreningen och konung Gustaf V:s jubileumsfond. Av övriga 629 allmänna vårdplatser skulle 315 avses för Stockholms stad, 110 för Stockholms län och 204 för landet i övrigt. De allmänna vårdavdelningarna skulle envar omfatta 25 sängplatser; dock skulle en vårdavdelning för septiska fall å obstetriska kliniken omfatta endast 20 platser. De enskilda vårdavdelningarna varierade i storlek mellan 6—13 platser.

De olika klinikerna upptogo följande platsantal å allmän vårdavdelning: medicinska och kirurgiska klinikerna vardera 150 (utom de 50 sängarna å garnisonsavdelningen), oftalmologiska kliniken samt öron-, näs- och halskliniken vardera 75, obstetriska kliniken 70, gynekologiska kliniken 50 och radioterapeutiska kliniken 100. Härtill kom en isoleringsavdelning om 9 platser. Såsom en ledande princip vid bestämmandet av klinikernas storlek hade gällt, att dessa icke borde omfatta större antal platser än som för bedrivande av undervisningen vore oundgängligen erforderligt.

Totalkostnaden för sjukhusets utbyggande i första etappen uppskattades i propositionen till 24,078,509 kronor. I detta belopp ingingo ej vissa bidrag, som cancerföreningen och jubileumsfonden utfäst sig att lämna

till jubileumsklinikens uppförande m. m., samt ej heller kostnaderna för uppförande av tre bostadshus för klinikchefer, vilka kostnader voro avsedda att helt gäldas med lån samt förräntas och amorteras av influtna hyresmedel. Av nämnda belopp, 24,078,509 kronor, beräknades 5,588,264 kronor direkt betingade av sjukhusets undervisnings- och forskningsutgifter samt av merutgifterna för Norrbackatomtens iordningställande. Sistsagda summa ansågs vid beräkning av kostnaden per vårdplats böra frånräknas totalkostnaden, enär eljest icke en med platskostnaden å sjukhus i allmänhet jämförbar siffra erhöles.

Efter avdrag av 5,588,264 kronor från totalkostnaden, 24,078,509 kronor, återstod ett belopp av 18,490,245 kronor. Om denna summa fördelades lika å var och en av första etappens 843 vårdplatser — de av cancerföreningen och jubileumsfonden bekostade 57 platserna äro härvid frånräknade — erhöles en platskostnad av 21,934 kronor.

Till kostnaden för sjukhusets uppförande skulle staten, Stockholms stad och Stockholms län bidraga, varjämte medel för de byggnadskostnader, som fölle å de enskilda platserna, skulle anskaffas genom upplåning. Staden och länet skulle dock icke på grund av sina bidrag erhålla någon del i äganderätt till byggnad eller tomt.

Vad angår Stockholms stads och Stockholms läns delaktighet i sjukhuset, hade träffats preliminärt avtal, enligt vilket av sjukhusets vårdplatser, på sätt förut nämnts, 315 skulle avses för sjuka från staden och 110 för sjuka från länet. För varje vårdplats skulle staden erlägga 18,000 kronor och länet 17,000 kronor. Dessa belopp skulle anses täcka byggnadskostnader och tomtavgift. För platsernas utrustning skulle särskild ersättning utgå. Stadens bidrag till byggnadskostnaderna skulle alltså utgöra 5,670,000 kronor och länets 1,870,000 kronor eller tillhopa 7,540,000 kronor. Dessa bidrag skulle gäldas på det sättet, att staden och landstinget upplånade och till staten utlånade de erforderliga beloppen, vilka staden och landstinget därefter skulle hava att amortera. De årliga annuiterorna skulle fördelas på vederbörandes vård dagar i form av s. k. platskostnadsavgift, som under förutsättning av 40-årigt, 4¹/₂ procents amorteringslån skulle per säng och dag utgöra för staden 2 kronor 68 öre och för landstinget 2 kronor 53 öre. Genom lån skulle för de enskilda vårdplatserna anskaffas 2,325,004 kronor att förräntas och amorteras genom inflytande vårdavgifter. Återstående beloppet, 14,213,505 kronor, skulle bestri- das medelst statsanslag.

Kostnaderna för sjukhusets utrustning beräknades till omkring 3,600,000 kronor, som skulle fördelas i vederbörlig proportion mellan staten, Stockholms stad och Stockholms län ävensom jubileumsfonden.

Vad kostnaderna för sjukhusets drift beträffar, skulle dessa i första rummet bestri- das av inflytande vårdavgifter. För Stockholms stad och län skulle därvid enligt det träffade preliminära avtalet gälla, att, i den mån vårdkostnaderna icke kunde täckas genom patienternas egna legosängsavgifter, staden respektive länet skulle erlägga vad som belöpte å antalet vård dagar för stadens och länets sjuka; dock att dagskostnaden ej finge överstiga den genomsnittliga vårdkostnaden under året, inberäknat kostnaden för sjukhusets underhåll m. m., på stadens respektive länets egna sjukvårdsinrättningar av motsvarande slag. I fråga om de 204 för patienter från riket i övrigt avsedda platserna skulle vederbörande patienter själva gälda hela den fastställda legosängsavgiften; dock att hemlandstinget skulle lämna vårdbidrag om 2 kronor 50 öre för patienter, som

insjuknat i Stockholm eller i Stockholms län eller som, på grund av att lämplig vård ej stode att få å hemlandstingets sjukvårdsinrättningar, av vederbörande lasarettsläkare remitterats till karolinska sjukhuset. Den del av kostnaderna för sjukhusets drift, som icke täckes medels legosängsavgifter eller omförmälda bidrag, skulle bestridas genom statsbidrag. Detta uppskattades till omkring 560,000 kronor per år.

I propositionen hemställdes, att överenskommelse rörande samarbetet för sjukhusets uppförande och drift måtte få träffas mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting i enlighet med de i propositionen förordade samt av staden och landstinget godtagna bestämmelser. Vidare begärdes godkännande av de föreslagna principerna för byggnadsföretagets finansiering samt bemyndigande att vidtaga åtgärder för Norrbackaområdets ianspråktagande, för markutbyte och tomtreglering.

För ifrågavarande byggnadsarbeten i första etappen begärdes anvisande av ett extra reservationsanslag av 14,213,505 kronor, varav 300,000 kronor för budgetåret 1930/1931 att användas till förberedande arbeten, uppgörande av definitiva ritningar m. m. Av sistnämnda belopp avsågos högst 30,000 kronor till förberedande arbeten för en ny vanförestalt, åt vilken enligt propositionen tomt skulle upplåtas å Norrbackaområdet.

I skrivelse den 11 juni 1930 (nr 386), i anledning av omförmälda proposition och i ämnet väckta motioner, vartill jag här tillåter mig att hänvisa, anmälde riksdagen, att riksdagen *dels* beslutat

1) att ett nytt kliniskt sjukhus, benämnt karolinska sjukhuset, samt nya lokaler för karolinska institutets teoretiska institutioner skulle uppföras å det s. k. Norrbackaområdet, vilket av 1927 års riksdag för ändamålet upplåtits;

2) att det nuvarande garnisonssjukhuset i Stockholm skulle sammanslås med karolinska sjukhuset i huvudsaklig överensstämmelse med de allmänna grunder, som av chefen för försvarsdepartementet i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1930 förordats; samt

3) att de av chefen för ecklesiastikdepartementet i samma statsrådsprotokoll omförmälda åtgärderna för Norrbackaområdets ianspråktagande för markutbyte och för reglering av tomtgränsen skulle vidtagas;

dels ock till förberedande arbeten för karolinska sjukhuset anvisat för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor, av vilket belopp högst 30,000 kronor finge disponeras för förberedande arbeten för en ny vanförestalt å Norrbackaområdet.

Härjämte anhöll riksdagen i samma skrivelse, att Kungl. Maj:t täcktes *dels* låta verkställa och till 1931 års riksdag framlägga en överarbetning av föreliggande förslag till byggnader för karolinska sjukhuset, i syfte att kostnaderna för byggnaderna måtte avsevärt nedbringas, *dels ock* låta upptaga nya förhandlingar med Stockholms stad rörande samarbete för sjukhusets uppförande och drift, i syfte att staden måtte å sjukhuset be-

lägga ett större antal platser än enligt det nu förevarande avtalsförslaget samt för 1931 års riksdag framlägga det förslag, vartill dessa förhandlingar kunde giva anledning.

Med föranledande av riksdagens nämnda skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 14 juli 1930 åt en kommission att *ej mindre* upptaga nya förhandlingar med Stockholms stad rörande samarbete för karolinska sjukhusets uppförande och drift, i syfte att staden måtte å sjukhuset belägga ett större antal platser än enligt det förevarande avtalsförslaget, *än även* verkställa en överarbetning av föreliggande förslag till byggnader för sagda sjukhus, i syfte att kostnaderna för byggnaderna måtte avsevärt nedbringas; och skulle nämnda förhandlingar och överarbetning verkställas i huvudsaklig överensstämmelse med de synpunkter, som av riksdagen i dess nämnda skrivelse framhållits.

Med skrivelse den 28 november 1930 framlade härefter 1930 års sjukhuskommission betänkande och överarbetat förslag rörande uppförande av karolinska sjukhuset m. m. ävensom av arkitekten Westman upprättade förslagsritningar m. m. till sjukhuset.

De förhandlingar, som sjukhuskommissionen för fullgörandet av denna del av sitt uppdrag inledde med Stockholms stad, gävo till resultat, att Stockholms stads sjukhuskommitté förklarade sig för sin del icke kunna tillstyrka någon som helst utökning av det antal platser vid rikssjukhuset, som staden åtagit sig att bekosta.

Sjukhuskommissionen inledde liknande förhandlingar med sjukvårdsavdelningen av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott men även dessa förhandlingar gävo negativt resultat.

1930 års sjukhuskommission framhöll i fråga om den andra delen av sitt uppdrag, överarbetningen av förslaget till byggnader för karolinska sjukhuset, inledningsvis i sitt betänkande, att den allvarligt bemödat sig att efterkomma riksdagens önskan om kostnadernas nedbringande. Detta hade också enligt kommissionens mening lyckats i en omfattning, som måste sägas vara betydande. Totalkostnaden för sjukhusets uppförande i första etappen hade sålunda nedbragts från 24,078,509 kronor till 21,319,050 kronor eller alltså med 2,759,459 kronor. Kostnadsminskningen hade uppnåtts genom vissa ändringar i planläggningen, begränsningar av åtskilliga utrymmen och förenklingar i byggnadssättet. I vissa fall hade den förnyade granskningen givit kommissionen tillfälle att vidtaga en del rättelser och ändringar, som medfört viktiga förbättringar.

Med utgångspunkt från en beräknad byggnadstid av omkring 8 år framlade kommissionen vidare följande

Tablå över erforderliga belopp under byggnadstiden och deras fördelning.

Byggn. år	Anslag från riksdagen	Anslag från Stockholms stad	Anslag från Stockholms län	Genom lån (106 enskilda vårdpl.)	Summa
1	300,000	—	—	—	300,000
2	1,500,000	—	—	—	1,500,000
3	1,900,000	1,100,000	400,000	350,000	3,750,000
4	1,900,000	1,100,000	400,000	350,000	3,750,000
5	1,900,000	1,100,000	400,000	350,000	3,750,000
6	1,900,000	1,100,000	400,000	350,000	3,750,000
7	1,900,000	1,270,000	270,000	350,000	3,790,000
8	626,984	—	—	183,016	810,000
	11,926,984	5,670,000	1,870,000	1,933,016	21,400,000

Härefter framlade Kungl. Maj:t för 1931 års riksdag proposition, nr 132, angående uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m.

I sin skrivelse den 28 maj 1931 (nr 286), vari riksdagen anmälde sitt beslut i anledning av omförmälda proposition nr 132 och i ämnet väckta motioner, anförde riksdagen bland annat följande:

Den granskning riksdagen underkastat förslaget, har icke givit stöd för den uppfattningen, att förslaget även i det reviderade skick, vari det nu föreligger, skulle vara onödigt omfattande. Det beräknade platsantalet kommer enligt riksdagens övertygelse att väl motsvara behovet vid den tid, då sjukhuset står färdigt, och något slöseri med utrymmen eller eljest i fråga om byggnadernas anordning och arkitektoniska utstyrsel har icke kunnat påvisas. Riksdagen vill dock ingalunda göra gällande, att förslaget är sådant, att icke genom förändringar under byggnadsarbetets fortgång förenklingar och besparingar ävensom förbättrade anordningar kunna tänkas. Dylika förändringar förutsättas även i den kungl. propositionen skola bli möjliga, och riksdagen utgår från att ledningen av byggnadsarbetena skall så organiseras, att garantier erhållas för ett tillbörligt beaktande av besparingsintresset. Härtill återkommer riksdagen i det följande. Vid sin prövning av det överarbetade byggnadsförslaget har riksdagen emellertid icke funnit anledning till sådana anmärkningar mot detsamma, att skäl föreligger att ställa sig avvisande däremot. Tvärtom har riksdagen fått det intrycket, att förslaget i stort sett förtjänar att bli godtaget såsom den plan, efter vilken i huvudsak den stora sjukhusanläggningen bör komma till utförande.

Då riksdagen alltså anser sig kunna medgiva, att karolinska sjukhuset i sin första etapp kommer till utförande i huvudsak på det sätt, som framgår av det överarbetade byggnadsförslaget, vill riksdagen likväl vid detta medgivande knyta ett betydelsefullt villkor. Enligt departementschefens mening borde byggnadsförslaget handhas av en särskild kommitté, vilken skulle tillsättas av Kungl. Maj:t och bestå av representanter för »ekonomiska, medicinska och byggnadstekniska synpunkter» samt för Stockholms stad och Stockholms län ävensom för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och jubileumsfonden. Denna kommitté skulle äga företaga mindre ändringar i byggnadsplanen, därest de icke medförde ökade kostnader. Departementschefen yttrar vidare om kommitténs verksamhet, att han förutsätter, att vid de definitiva ritningarnas uppgörande och

vid byggnadsarbetets utförande byggnadskommittén allvarligt bemödar sig att, så vitt möjligt är, nedbringa byggnadskostnaderna. Även riksdagen anser det lämpligast att, då det gäller ett så omfattande byggnadsföretag som det nu förevarande, där det dessutom är nödvändigt att stå i en nära kontakt med i medicinska och sjukvårdsfrågor sakkunniga personer, byggnadsföretaget omhänderhaves av en särskild kommitté, liksom i flera liknande fall tidigare skett. Denna kommitté vill riksdagen emellertid — utöver de åligganden, som i allmänhet böra påvila ett sådant organ och som i propositionen berörts — tillägga en alldeles speciell uppgift. Riksdagen anser det nämligen icke tillräckligt med en helt generell anmaning till kommittén att söka ernå besparingar i kostnaderna; enligt riksdagens mening bör såsom en av kommitténs viktigaste funktioner uttryckligen stadgas, att kommittén skall oavlåtligen genom i god tid verkställda undersökningar och beräkningar sträva att åstadkomma alla de förenklingar och besparingar, som äro förenliga med en ändamålsenlig anordning av sjukhusanläggningen. Denna kommitténs besparingsfunktion bör på lämpligt sätt komma till uttryck även i det sätt, varpå kommittén organiseras och sammansättes. Kommittén bör icke göras alltför omfattande, men nödvändigt är enligt riksdagens åsikt att besparingsintresset i densamma erhåller en eller flera särskilda representanter. Det torde vara förtjänt att övervägas, om ej detta intresse bäst tillgodosåges, därest — utom fackkunskapen — jämväl det praktiska lekmannaförståndet bleve i kommittén företrätt.

Såsom departementschefen framhållit, bör det tillkomma byggnadskommittén att på egen hand vidtaga mindre ändringar i byggnadsplanen, som ej äro ägnade att medföra ökade kostnader. Skulle det däremot bliva fråga om mera genomgripande omläggningar, vilket väl med ett företag av denna art och omfattning måste antagas komma att inträffa, bör det givetvis åligga kommittén att underställa saken Kungl. Maj:ts prövning. På Kungl. Maj:t ankommer sedermera att avgöra, huruvida frågan är av beskaffenhet att böra hänskjutas till riksdagen. Genom att år för år anvisningar å byggnadsanslaget måste äskas hos riksdagen, blir riksdagen i tillfälle att steg för steg följa och kontrollera byggnadsarbetenas fortskridande. Härvid har riksdagen möjlighet att tillse, att de ekonomiska synpunkterna vederbörligen beaktats och att i övrigt företaget skötes på ett rationellt sätt. I detta sammanhang vill riksdagen framhålla angelägenheten av att när byggnadsarbetena igångsättas detta sker på ett sådant sätt i fråga om den ordning, i vilken de olika byggnaderna komma till utförande, att ej eventuella besparingsåtgärder försvåras eller förhindras.

Riksdagen håller före, att den blivande byggnadskommittén näppeligen kommer att kunna på ett tillfredsställande sätt sköta sin uppgift, om den ej genom en generalplans upprättande gör klart för sig redan från begynnelsen, huru de olika delarna av tomtområdet lämpligen böra disponeras och huru hela anläggningen en gång i stora drag skall te sig i färdigt skick. Det synes önskvärt, att riksdagen får taga del av denna plan, då riksdagen nästa gång har att pröva frågan om anvisande av medel för sjukhusanläggningen.

Nu anförda synpunkter och önskemål beträffande byggnadskommittén förväntar riksdagen skola bliva behörigen iakttagna vid kommitténs organiserande och under dess arbete.

Riksdagen slutade med att anmäla, att riksdagen, bland annat, *dels* beslutat

att uppförandet av det nya kliniska sjukhus, benämnt karolinska sjukhuset, varom 1930 års riksdag fattat beslut, skall — med beaktande av vad riksdagen härutinnan ovan anfört — i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten E. C. Westman år 1928 upprättade, numera överarbetade ritningar och kostnadsförslag i första byggnadsetappen omfatta:

a) följande kliniker med polikliniker, nämligen en medicinsk, en kirurgisk, en radioterapeutisk, en oftalmologisk, en oto-laryngologisk och en obstetrisk-gynekologisk klinik, ävensom ett röntgendiagnostiskt institut;

b) följande för klinikerna gemensamma inrättningar, nämligen isole-ringsavdelning, tandpoliklinik, centrallaboratorium, badavdelning, gymnastikavdelning, apotek, desinfektionsavdelning, kök och matsalar, tvätt-inrättning, begravningskapell, personalbostäder, förråds- och verkstads-lokaler ävensom ångpanneanläggning; samt

c) en patologisk institution;

att med den radioterapeutiska kliniken skall sammanföras cancerföreningens i Stockholm nuvarande vårdanstalt för kräftsjuka, radiumhemmet, ävensom forskningsavdelningar, allt i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som en av Hans Maj:t Konungen tillsatt kommitté i betänkande den 23 maj 1929 angivit och som av honom godkänts samt i enlighet med den närmare överenskommelse, som Kungl. Maj:t kan komma att träffa med styrelserna för jubileumsfonden och cancerföreningen;

att avtal må träffas rörande samarbete för sjukhusets uppförande och drift mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting i enlighet med av chefen för ecklesiastikdepartementet i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1930 förordade samt av staden och landstinget godtagna bestämmelser;

att byggnadsföretaget skall — med beaktande av vad riksdagen härutinnan ovan anfört — finansieras i huvudsaklig överensstämmelse med de av nämnde departementschef i samma statsrådsprotokoll förordade grunderna;

dels ock i enlighet härmed till ifrågavarande byggnadsarbeten i första etappen samt till bestridande av utgifter för uppgörande av detaljritningar, arbetsbeskrivningar m. m., ävensom till övriga i samband med dessa byggnadsarbeten stående administrationskostnader beviljat ett belopp av 11,626,984 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 750,000 kronor.

Med anledning av vad i riksdagens nyssnämnda skrivelse sålunda anförts, tillsatte Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juli 1931 en särskild byggnadskommitté. Till ledamöter i denna kommitté förordnades ledamoten av riksdagen första kammare, förutvarande statsrådet, härads-hövdingen K. G. Th. Borell, professorn vid karolinska mediko-kirurgiska

institutet C. G. A:son Forssell, ledamoten av riksdagens andra kammare, möbelsnickaren C. R. Jansson i Falun, borgarrådet W. E. Karlsson, professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet E. S. H. Key, byggnadsingenjören A. Nordström och arkitekten E. C. Westman samt till suppleanter generalfältläkaren F. J. Bauer, byrådirektören i lantmåteristyrelsen C. A. V. Hernlund, professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet H. C. Jacobæus, ledamoten av riksdagens andra kammare byggmästaren O. Johansson i Edsbyn, ledamoten av riksdagens andra kammare f. d. kommunalkamreraren G. W. Källman, ledamoten av riksdagens första kammare, direktören V. E. Larsson i Lerdala och professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet N. G. Söderlund. Tillika uppdrog Kungl. Maj:t åt Borell att vara byggnadskommitténs ordförande. Vidare anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadskommittén att, med iakttagande av vad riksdagen därom i skrivelse den 28 maj 1931 anfört, uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med *dels* förslag till instruktion för kommittén, *dels ock*, i samband med avlåtande av framställning om anslag för karolinska sjukhuset för budgetåret 1932/1933, förslag till generalplan över hela Norrbackaområdets användning. På därom gjord ansökan entledigades därefter Bauer från uppdraget att vara suppleant i kommittén.

Sedan kommittén avgivit förslag till instruktion och statskontoret, byggnadsstyrelsen och riksräkenskapsverket däröver yttrat sig, fastställde Kungl. Maj:t genom beslut den 23 oktober 1931 instruktion för nämnda kommitté. Samtidigt anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadskommittén att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med *dels* förslag angående förhandlingar beträffande överenskommelse mellan Kungl. Maj:t å ena, samt styrelserna för Konung Gustaf V:s jubileumsfond och cancerföreningen i Stockholm, å andra sidan, rörande sammanförande med den radioterapeutiska kliniken vid karolinska sjukhuset av cancerföreningens nuvarande vårdanstalt för kräftsjuka, radiumhemmet, ävensom forskningsavdelningar, *dels ock* utredning och förslag beträffande uppförande av en psykiatrisk klinik vid karolinska sjukhuset redan under första byggnadsetappen.

Genom beslut samma dag, den 23 oktober 1931, godkände Kungl. Maj:t för sin del de bestämmelser rörande samarbete för karolinska sjukhusets uppförande och drift mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, som återgivits i propositionen nr 132 till 1931 års riksdag och som såväl av staden och landstinget som av riksdagen enligt skrivelsen den 28 maj 1931 för dess del godkänts. I anslutning härtill har också den 23 oktober 1931 avtal träffats och underskrivits mellan statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar å ena sidan och Stockholms stads hälsovårdsnämnd, respektive Stockholms läns landstings förvaltningsutskott å den andra.

Genom beslut den 27 november 1931 uppdrog slutligen Kungl. Maj:t åt

ledamöterna i byggnadskommittén Borell och Jansson i Falun att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar med styrelserna för Konung Gustaf V:s jubileumsfond och cancerföreningen i Stockholm upptaga de förhandlingar, som angivits i ovannämnda beslut den 23 oktober 1931, samt att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till överenskommelse i ämnet.

Med skrivelser den 15 februari 1932 överlämnade byggnadskommittén i samband med framställning om anslag för budgetåret 1932/1933 till byggnader för karolinska sjukhuset m. m. ett förslag till generalplan för förläggningen å Norrbackaområdet av karolinska institutets samtliga kliniker, teoretiska institutioner och övriga inrättningar.

Nämnda generalplan återfinnes å sid. 27—48 i proposition 154 till 1932 års riksdag, vartill jag här tillåter mig att hänvisa.

I skrivelse samma dag — den 15 februari 1932 — inkom byggnadskommittén med framställning om äskande hos riksdagen av medel för budgetåret 1932/1933 till sjukhusets uppförande. Kommittén erinrade om den av 1930 års sjukhuskommission uppgjorda planen för finansiering av första etappen av sjukhusbygget, vilken plan godtagits såväl av Kungl. Maj:t som riksdagen, samt anförde vidare bland annat: För byggnadsarbeten för karolinska sjukhuset m. m. skulle intill den 30 juni 1933 åtgå 1,480,000 kronor, medan de för ändamålet tillgängliga medlen uppgå till 982,169 kronor 34 öre. För budgetåret 1932/1933 erfordras alltså ett anslag motsvarande skillnaden — 497,830 kronor 66 öre — mellan omnämnda två belopp eller i avrundat tal 500,000 kronor.

I enlighet med byggnadskommitténs sålunda gjorda beräkningar föreslog Kungl. Maj:t genom proposition den 26 februari 1932, nr 154, vartill jag här tillåter mig hänvisa, riksdagen att av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

I skrivelse den 21 maj 1932, nr 235, anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ifrågakvarande förslag.

Riksdagen anförde därvid bland annat följande:

Vad angår den i propositionen återgivna generalplanens innehåll, synes det riksdagen uteslutet, att riksdagen nu skulle på något sätt i detalj binda sig vid en användning av Norrbackaområdet, på sätt planen anger, även i fråga om kommande byggnadsetapper och karolinska institutet närstående men till detsamma i egentlig mening hörande inrättningar. Den långa byggnadstiden kommer säkerligen att kräva åtskilliga förändringar. Emellertid vill riksdagen uttala önskvärdheten av att, i den mån ej ändamålsenligheten härigenom eftersättes, möjligheterna till en något starkare koncentration tages under övervägande, särskilt beträffande de teoretiska institutionerna. Härigenom torde ej obetydliga kostnadsbesparingar kunna göras.

Innan jag går att redogöra för byggnadskommitténs framställning om anslagsäskande för nästa budgetår, vill jag erinra, hurusom byggnadskommittén i skrivelse den 19 september 1931 anhöll, att det så kallade Norrbackaområdet inom Solna socken måtte ställas under kommitténs förvaltning ävensom de föreskrifter meddelas, som i anledning därav funnes erforderliga.

Sedan yttranden i ärendet avgivits av domänstyrelsen, statskontoret och riksräkenskapsverket, förordnade Kungl. Maj:t den 11 november 1932, att nämnda område, bestående av del av den Karlbergs kungsgård tillhöriga så kallade Solnaskogen ävensom kronolägenheterna $15/84$ mantal Stenbrottet nr 1, $3/320$ mantal Falkenärsbostället och $1/16$ mantal Fogdevreten nr 1 i Solna socken, i areal innehållande omkring 559,000 kvadratmeter samt närmare utmärkt å en i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1927 återopad karta, skulle från och med den 1 januari 1933 överflyttas från domänstyrelsens till byggnadskommitténs förvaltning och statens domäners fond därvid nedskrivs med ett mot sagda fastigheters taxeringsvärde svarande belopp eller 277,000 kronor. Tillika förordnade Kungl. Maj:t, att de årliga inkomsterna från Solnaskogen skulle från och med den 1 januari 1933 tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde av kommittén för statsverkets räkning insättas å statskontorets giroräkning för att av statskontoret uppdebiteras under inkomstitteln: Diverse inkomster.

Med skrivelse den 14 november 1932 har nu *karolinska sjukhusets byggnadskommitté* — jämlikt föreskrift i den för kommittén gällande instruktionen — gjort framställning rörande anslag för byggnadsarbetenas fortsättning under budgetåret 1933/1934 och därvid tillika avgivit berättelse om huru de för sjukhusets uppförande erforderliga arbetena fortskridit under budgetåret 1931/1932.

Kommittén har därvid anfört huvudsakligen följande:

Vad angår ritningsarbetet för första etappen av sjukhuset har kommittén träffat överenskommelser med vissa konsulterande ingenjörfirmor om utförande av erforderliga konstruktionsritningar och i samband därmed stående undersökningar för *dels* värme-, vatten-, ventilations- och sanitetsanläggningar, *dels* elektriska anläggningar, *dels* ock ångpanneanläggning, varjämte utredning angående köksanläggning igångsatts genom fackman.

I detta sammanhang vill kommittén meddela, att kommittén lämnat bidrag till en på föranstaltande av medicinal- och byggnadsstyrelserna samt med bidrag från Stockholms stad m. fl. påbörjad vetenskaplig undersökning vid tekniska högskolan av det ur byggnadsteknisk synpunkt synnerligen betydelsefulla ljudisoleringsproblemet. Resultatet av denna undersökning kommer under dess fortgång att tillhandahållas kommittén för att utnyttjas vid ritnings- och byggnadsarbetena.

Arbetet med utförande av ritningar för samtliga i första etappen ingående byggnader har fortsatt. Beträffande huvudkomplexet föreligga huvudritningar i det närmaste färdiga. Arbetsritningar ävensom ritning-

ar till värme-, vatten-, ventilations- och sanitets- samt elektriska anläggningar beträffande detsamma äro under utarbetande.

Under fortgången av ritningsarbetet liksom eljest vid sin verksamhet har kommittén strävat att åstadkomma alla de förenklingar och besparingar, som äro förenliga med en ändamålsenlig anordning av sjukhusanläggningen. Härvid har kommittén ständigt varit i kontakt med vederbörande institutions- eller klinikchefer vid karolinska sjukhuset. Inga av de förändringar i byggnadsplanerna, som vidtagits, hava varit av den beskaffenheten, att kommittén ansett sig böra underställa desamma Kungl. Maj:ts prövning.

Vid generalplanens framläggande redogjorde kommittén för dittills vidtagna ändringar i planerna för sjukhuset. Kommittén får nu åberopa denna redogörelse (se prop. 134/1932, sid. 39—41). Efter generalplanens framläggande hava i huvudsak följande ändringar vidtagits.

Beträffande huvudkomplexets mittparti hava vid vestibulen och stora hallen i bottenvåningen kapprummen förflyttats intill entrén och sociala byrån inlagts i hallen. En förbindelsegång runt stora föreläsningssalen till södra längan har anordnats, varjämte ingångarna till medicinska och kirurgiska poliklinikerna i samband med den förändrade vestibulen erhållit lämpligare förläggningar. Den medicinska polikliniken har något omlagts för att erhålla ökat antal läkarexpeditioner. På sätt skett i fråga om den medicinska polikliniken har den kirurgiska uppdelats i avdelningar för män respektive kvinnor. I samband med detaljdisponerandet av nämnda polikliniker ha erforderliga ändringar vidtagits. Centrallaboratorierna ha i samråd med tillkallade experter i detalj studerats, varvid det nya kravet på flera mindre rum i stället för några få större laboratorier framtvingat omdispositioner, dock inom förut angivna ytor.

I våningen 1 trappa ha endast mindre omredigeringar verkställts, som framtvingat av våningens detaljerade möblering.

Detsamma gäller även våningen 2 trappor. För att redan nu hänsyn skall tagas till stammar och evakueringar i psykiatriska och neurologiska poliklinikerna, ha dessa studerats.

I våningen 3 trappor har öronpolikliniken delvis omplanerats men kvarstår dock i sina huvuddrag. Förändringarna hava främst dikterats av behovet av smårum i samband med den polikliniska operationsavdelningen. Poliklinikens huvudrum ha vänts som spegelbild av sin förra förläggning för att åstadkomma ett intimare samband emellan poliklinik och undervisningslokaler. Tandpolikliniken är i stort sett oförändrad, medan i obstetrisk-gynekologiska polikliniken nya krav på nära samband mellan mottagningsrum och undersökningsrum frambragt en ny lösning. I samtliga dessa fall ha de gamla ytorna bibehållits med smärre jämkningar.

Centralkroppens övriga våningar äro i huvudsak oförändrade med undantag för vissa, av detaljstudiet framtvingade mindre omplaceringar.

Öron- och ögonflygeln är oförändrad utom en omändring av toaletterummen.

I den obstetrisk-gynekologiska flygeln äro vårdavdelningarna oförändrade liksom även i stort sett laboratorierna. Förlossningsavdelningen med dess intagningsbad har omplanerats, varvid särskild hänsyn tagits till septiska och väntande patienter. Intagningsbadet, som måst givas möjlighet att mottaga s. k. störförlossningar samt septiska fall, utan att dessa införas på den vanliga förlossningsavdelningen, har krävt ett från

denna skilt läge och förlagts till disponibla souterrängutrymmen. I bottenvåningen har därvid utrymme beretts för en väntavdelning. Ändringen har, genom att reserver i källaren tagits i bruk, medfört förkortning av flygeln med cirka 1.5 meter och sålunda minskad byggnadsvolym. I gynnekologiska operationsavdelningen har inlagts förbandscentral för avdelningarna, eljest är densamma oförändrad.

I den medicinska flygeln har som förut nämnts laboratorierna omarbetats, medan vårdavdelningarna förblivit i sitt gamla skick.

För garnisonsflygeln gäller detsamma. Garnisonssjukhusets mottagningsavdelning har av sjukhusets läkare genomarbetats, vilket medfört vissa omläggningar inom den förut angivna ytan.

Den i entrékomplexet ingående byggnaden nordost om entrén har uppdelats på två kroppar, varvid förutom ökade trevnadsvärden vunnits en besparing i kub. De olika delarnas planer äro i stort sett desamma som förut.

Konung Gustav V:s jubileumsklinik är för närvarande föremål för studium och omarbetning. Något definitivt resultat härav föreligger dock ej.

Beträffande kommitténs verksamhet för sjukhusanläggningens förberedande och uppförande å Norrbackaområdet må till en början framhållas, att sedan Kungl. Maj:t den 6 februari 1931 medgivit, att nyttjanderätten till ett åt svenska jägarförbundets avdelning för Stockholms stad och län upplåtet skjutbaneområde finge av domänstyrelsen för kronans räkning förvärfvas för beredande av markområde för sjukhuset, domänstyrelsen vid vederbörande häradsrätt anhängiggjort rättegång angående expropriationen. Efter det häradsrätten genom lagakraftvunnet utslag fastställt den av expropriationsnämnden bestämda expropriationsersättningen å 130,000 kronor, har kommittén jämlikt beslut den 20 maj 1932 hos vederbörande länsstyrelse nedsatt berörda belopp samt guldit domänstyrelsens kostnader å målet med 4,706 kronor 70 öre.

Sedermera har berörda avdelning till kommittén inbetalat 1,800 kronor såsom ersättning för att kommittén övertagit utförandet av vissa rivningsarbeten m. m. å skjutbanan.

För att skaffa tillträde till det blivande sjukhusets område har kommittén på ett tidigt stadium igångsatt arbeten med uppfartsvägens iordningställande. Denna har dragits förbi huvudentrén i riktning mot Solna kyrkogård för att underlätta tillträdet till sjukhusområdet väster om huvudentrén. Dessa arbeten äro nu färdiga. Vidare har i anslutning härtill redan nu ett inre vägnät färdigställts i den utsträckning, som erfordras för byggnadsarbetenas bedrivande. Från Haga södra grindar har i tillfartsvägen framdragits vattenledning. I samband med vägarbetena hava därjämte vissa avloppsledningar nedlagts på tomten.

Vidare har huvudavloppsledningen från sjukhuset framdragits förbi Solna kyrka samt anslutits till Solna kommuns avloppsledningsnät, som utmynnar i Värtan.

I samband härmed må nämnas, att underhandlingar pågå mellan kommittén och byggnadskommittén för vanförestaltens nyanläggning å Norrbackaområdet angående definitiv uppgörelse om anslutning av vanförestaltens avlopp till karolinska sjukhusets avloppsledning.

Schaktnings- och sprängningsarbeten hava påbörjats för huvudkomplexet och äro för närvarande färdiga till cirka en tredjedel. Motsvarande arbeten för sysslomansbyggnaden äro i det närmaste avslutade.

Genom dessa arbetens utförande har man även erhållit fyllnadsmaterial för väganläggningarna.

Vidare hava kompletterande jordborrningar verkstälts i och för grundläggningsarbetena för huvudkomplexet.

Slutligen hava på vissa håll skogsbestånden rensats för att bereda plats för pågående eller planerade arbeten.

Samtliga förutnämnda arbeten ingå i de kostnadsberäkningar, kommittén vid äskande av anslag för budgetåret 1932/1933 framlagt (se prop. 134/1932).

I detta sammanhang vill kommittén framhålla, att kommittén ansett sig böra tillse, att kostnaderna för de arbeten, kommittén under budgetåret 1932/1933 utför, skola kunna slutföras med hittills till kommitténs förfogande ställda medel och sålunda för sitt kontraktsenliga fullföljande icke kräva anvisande från riksdagens sida av ytterligare anslag.

Med hänsyn till att kostnaderna för expropriationen av nyttjanderätten av skjutbanan å Norrbackaområdet kommit att belöpa sig till ett så avsevärt belopp som nära 135,000 kronor — en summa, varmed tidigare icke räknats vid äskandet av anslag till sjukhuset — har kommittén givetvis nödgats att i motsvarande mån inskränka sin verksamhet.

Under återstoden av budgetåret 1932/1933 ämnar kommittén fullfölja redan påbörjade arbeten med vägar och med schaktning och sprängning m. m. ävensom i viss utsträckning utföra grundläggningsarbeten för huvudkomplexet.

Under budgetåret 1933/1934 skulle nämnda grundläggningsarbeten avslutas samt uppmurningen av själva byggnaden påbörjas. Huvudkomplexet är den största i första etappen ingående byggnaden, varför den först bör påbörjas för att bli färdig samtidigt med övriga byggnader. Sysslomanskontoret bör även uppmuras för att sedermera under byggnadsarbetets fortgång inrymma nödvändiga administrationslokaler. Ångpannehusets grund bör färdigställas samt byggnaden delvis uppmuras. Med hänsyn till att cancerföreningen i Stockholm för sitt radiumhem disponerar nuvarande lokaler endast till 1936 samt dessa äro otillräckliga har ansetts lämpligt, att Konung Gustaf V:s jubileumsklinik med tillhörande anläggningar iordningställas så, att desamma kunna tagas i bruk sistnämnda år. På grund härav böra jämväl en del av arbetena för jubileumskliniken komma till utförande under budgetåret 1933/1934.

Kommittén har av de till kommitténs förfogande ställda medel utbetalat tillhoppa 28,200 kronor utgörande ersättningar för arbeten för 1930 års sjukhuskommission.

Genom brev den 30 juni 1932 har Kungl. Maj:t meddelat beslut angående arvoden, reseersättning samt ersättning för mistade avlöningsförmåner åt kommitténs ledamöter och suppleanter. De sålunda fastställda arvodena till kommitténs ledamöter under budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 uppgå till sammanlagt 14,000 kronor, respektive 13,800 kronor.

Jämlikt bemyndiganden den 20 maj och den 26 augusti 1932 har kommittén till sin arkitekt i avräkning å blivande arkitektarvode för karolinska sjukhuset utanordnat tillhoppa 40,000 kronor.

Kommittén har beräknat, att kostnaderna för dess verksamhet, fullföljd enligt i det föregående angivna riktlinjer, skulle, räknat från och med den 1 september 1931, vid utgången av budgetåret 1932/1933 uppgå till belopp, som framgår av följande uppställning.

För 1930 års sjukhuskommissions utredningar m. m.	kronor	28,200: —
För generalplanen	»	21,090: —
För expropriation av nyttjanderätten till skjutbanan å Norrbackaområdet (134,706: 70 — 1,800)	»	132,906: 70
För administration: arvoden till ledamöter, tjänstemän, kontorsutgifter, utredningar o. d.	»	102,544: —
För arkitekt, experter och kontroll	»	213,815: —
För huvudkomplexet:		
byggnadskostnad:		
schaktning för grunden	249,000: —	
påbörjandet av grundarbetet	300,000: —	» 549,000: —
För sysslomanskontoret:		
byggnadskostnad:		
schaktning för grunden		» 8,655: —
För yttre huvudledningar:		
vattenledningar	25,000: —	
avloppsledningar	56,000: —	» 81,000: —
För spillvatten- och dagvattenavloppsledningar		» 80,000: —
För vägar utanför tomten		» 109,000: —
För vägar inom tomten		» 66,000: —
För tomtens iordningställande: omfattande diverse tomt- och vägarbeten, jordborrningar, avvägningar, sprängningsarbeten och återfyllning av rörgravar m. m.		» 95,000: —
	Summa kronor	1,487,210: 70

För den i det föregående angivna verksamheten under budgetåret 1933/1934 hava kostnaderna uppskattas till följande belopp:

För administration	kronor	60,000: —
För arkitekt, experter och kontroll	»	230,000: —
För huvudkomplexet:		
byggnadskostnad:		
schaktning	40,000: —	
återstod av grundarbetet	150,000: —	
påbörjandet av murningsarbetet	1,500,000: —	» 1,690,000: —
För sysslomanskontoret:		
byggnadskostnad:		
grunden och murningsarbetet		» 300,000: —
För Konung Gustaf V:s jubileumsklinik:		
byggnadskostnad:		
grunden och påbörjandet av murningsarbetet		» 550,000: —
För ångpannehuset med verkstäder:		
byggnadskostnad:		
grunden och påbörjandet av murningsarbetet		» 200,000: —
	Summa kronor	3,030,000: —

Till kommitténs förfogande hava hittills ställts följande belopp:

Av 1930 års sjukhuskommission till kommittén redovisad återstod per den 1 september 1931 av det belopp å 270,000 kronor, som ställts till kom- missionens förfogande av det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget å 300,000 kronor till förberedande arbeten för sjuk- huset	kronor	232,169: 34
---	--------	-------------

Det för budgetåret 1931/1932 anvisade extra reservationsanslaget till byggnadsarbeten för sjukhuset m. m.	kronor	750,000: —
Ett enligt nädigt brev den 19 juni 1931 till sistnämnda anslag övertärdt belopp	»	30,000: —
Det för budgetåret 1932/1933 anvisade extra reservationsanslaget till byggnadsarbeten för sjukhuset m. m.	»	500,000: —
		Summa kronor 1,512,169: 34

Då utgifterna till och med den 30 juni 1933 hava beräknats till 1,487,210 kronor, skulle vid nämnda tidpunkt av det anvisade medelsbeloppet återstå (1,512,169: 34 — 1,487,210: 70) = 24,958 kronor 64 öre.

För budgetåret 1933/1934 erfordras enligt ovan angivna beräkningar 3,030,000 kronor. Till täckande av detta belopp finns att tillgå behållningen å 24,958 kronor 64 öre. Således erfordras ytterligare 3,005,041 kronor 36 öre, som kommittén ansett sig böra utjämna till 3,000,000 kronor.

Av ifrågavarande summa å 3,000,000 kronor belöpa 550,000 kronor å Konung Gustaf V:s jubileumsklinik. Denna har avsetts att bekostas till hälften av Konung Gustaf V:s jubileumfond och till andra hälften av staten. I enlighet härmed har beräknats att som bidrag från fonden erhålla 275,000 kronor. Återstående beloppet (3,000,000 — 275,000) 2,725,000 kronor bör fördelas mellan övriga intressenter i sjukhuset, nämligen staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. I den av 1930 års sjukhuskommission framlagda finansieringsplanen, som underställts Kungl. Maj:t och 1931 års riksdag, räknades med att staden och landstinget skulle under tredje byggnadsåret börja lämna sina avtalsenliga bidrag till sjukhusets uppförande.

Enligt de träffade avtalen mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt staden och landstinget, å andra sidan, angående karolinska sjukhusets uppförande och dritt skall staden för en var av sina 315 vårdplatser erlägga ett belopp av 18,000 kronor och landstinget för en var av sina 110 vårdplatser 17 000 kronor. Dessa belopp skola anses täcka byggnadskostnader och tomtavgift. Staden och landstinget skola under byggnadstiden tillhandahålla staten för ändamålet erforderliga medel. Stadens respektive landstingets bidrag skola fördelas per byggnadsår i ungefärlig proportion till övriga parter kostnadsbidrag, därvid hänsyn skall tagas till det antal vårdplatser, staden och landstinget erhålla i förhållande till sjukhusets totala antal vårdplatser.

Vid anslagsbeloppets uppdelning mellan parterna har kommittén utgått från de av 1930 års sjukhuskommission utiörda beräkningarna, enligt vilka hela kostnaden för sjukhuset utgjorde 22,593,715 kronor, varav — sedan jubileumfondens beräknade bidrag 1,274,665 kronor avdragits — återstode 21,319,050 kronor eller i runt tal 21,400,000 kronor. Av sistnämnda belopp utgjorde 5,945,745 kronor kostnaden för olika lokaler och arbeten utöver vid vanliga sjukhus gängse. Vid det hittills bedrivna ritningsarbetet hava vissa förenklingar och besparingar vidtagits, genom vilka nämnda summa torde kunna reduceras med 400,000 kronor till 21,000,000 kronor. Av detta belopp beräknas 1,908,000 kronor belöpa å de enskilda vårdplatserna (106 stycken), för vilka kostnaderna skola bestriidas genom lån. Återstoden, 19,092,000 kronor skall sålunda fördelas mellan staten, staden och landstinget.

Enligt avtalen skall staden bidra med 5,670,000 kronor samt landstinget med 1,870,000 kronor, d. v. s. med 29.70 procent respektive 9.79 pro-

cent. Återstoden skulle bli statens bidrag. Härav belöper — om vårdplatskostnaden uppskattas till 18,000 kronor — 7,524,000 kronor eller 39.41 procent å statsverkets platser samt 4,028,000 kronor eller 21.10 procent å kostnaden för lokaler och arbeten utöver vid vanliga sjukhus gängse. Under byggnadstiden synas parterna böra i anslutning till avtalens bestämmelser lämna sina bidrag i proportion motsvarande ungefär vad nu angivits. Fördelas nu det för budgetåret 1933/1934 erforderliga beloppet 2,725,000 kronor enligt nämnda procenttal skulle staden bidraga med 809,300 kronor, landstinget med 266,800 kronor samt staten med 1,648,900 kronor, varav för vårdplatser 1,073,900 kronor och för övriga kostnader 575,000 kronor. Sagda belopp hava ansetts lämpligen böra avrundas till 810,000, 270,000 och 1,645,000 kronor.

Beträffande kostnadsfördelningen hänvisas till följande sammanställning.

Bidragsgivare	Antal vårdplatser	Beräknad vårdplatskostnad kronor	Sammanlagt bidrag kronor	Andel av hela kostnaden %	Andel av det för budgetåret 1933/1934 erforderliga anslagsbeloppet (3,000,000—275,000) 2,725,000 kr.	
					kronor	avrundat till kronor
Stockholms stad	315	18,000	5,670,000	29.70	809,300	810,000
Stockholms läns landsting	110	17,000	1,870,000	9.79	266,800	270,000
Staten						
för vårdplatser	418	18,000	7,524,000	39.41	1,073,900	1,645,000
för kostnader utöver vid vanliga sjukhus gängse			4,028,000	21.10	575,000	
Summa	843		19,092,000	100.00	2,725,000	2,725,000
Konung Gustaf V:s jubileumsfond						275,000
					Summa kronor	3,000,000

Att de belopp, varmed staten, staden och landstinget enligt den sålunda gjorda uträkningen skulle bidraga, icke överensstamma med de i 1930 års sjukhuskommissions finansieringsplan för tredje byggnadsåret beräknade bidragsbeloppen beror på att bygget kommit att bedrivas i en något långsammare takt än ursprungligen beräknades, i följd varav de i planen avsedda bidragen något förskjutits.

Kommittén vill i detta sammanhang anföra, att kommittén till landstinget och staden anmält, att kommittén hade för avsikt att anhålla att av dem utfå delar av deras avtalsenliga bidrag, vilka delar uppgivits icke överstiga för landstinget 400,000 kronor och för staden 900,000 kronor. I anledning härav har landstinget uppdragit åt sitt förvaltningsutskott att för ifrågakvarande ändamål upptaga ett amorteringslån å högst 400,000 kronor. Stadens vederbörande myndigheter hava ännu ej tagit ställning till berörda anmälan.

Det på staten belöpande bidraget, 1,645,000 kronor, lärer böra utgå ur det av 1931 års riksdag till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. beviljade beloppet av 11,626,984 kronor samt i likhet med vad tidigare ägt rum anvisas såsom extra reservationsanslag.

Slutligen får kommittén anmäla, att kommittén för sin del icke har för avsikt att för budgetåret 1933/1934 äska anvisande av medel för uppförande av en psykiatrisk klinik vid sjukhuset.

Kommittén hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t ville i proposition föreslå riksdagen att av det av 1931 års riksdag till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,645,000 kronor.

Innan jag övergår till behandlingen av byggnadskommitténs nyssberörda anslagsäskande, anhåller jag att få omnämna några framställningar, som hava samband med här förevarande fråga.

Hos Kungl. Maj:t har *svenska nationalkommittén för de reumatiska sjukdomarnas bekämpande* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt karolinska sjukhusets byggnadskommitté att låta undersöka möjligheterna för uppförande vid karolinska sjukhuset av en sjukavdelning för personer, som lede av reumatiska sjukdomar.

Sedan yttranden över denna framställning avgivits av byggnadskommittén, medicinalstyrelsen, pensionsstyrelsen och kanslern för rikets universitet efter hörande av lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, har Kungl. Maj:t den 22 juni 1932 uppdragit åt byggnadskommittén att verkställa en undersökning av möjligheterna för anordnande vid karolinska sjukhuset av en särskild avdelning för behandling av reumatiska sjukdomar samt att med denna undersökning jämte det resultat, till vilket densamma kunde giva anledning, inkomma till Kungl. Maj:t.

Den sålunda anbefallda undersökningen har ännu ej slutförts av byggnadskommittén.

Såsom i det föregående erinrats, har vidare Kungl. Maj:t den 23 oktober 1931 anbefallt byggnadskommittén att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag beträffande uppförande av en *psykiatrisk klinik* vid karolinska sjukhuset redan under första etappen.

Med skrivelse den 26 november 1932 har byggnadskommittén inkommit med den sålunda anbefallda utredningen, beträffande vilken jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet. Då detta spörsmål kräver ytterligare överväganden, innan ett slutligt ståndpunktstagande kan ske, har byggnadskommittén ej ansett sig böra äska några medel för ändamålet för budgetåret 1933/1934. Utredningen har nu remitterats till vederbörande myndigheter, vilka emellertid icke ännu yttrat sig i frågan.

Slutligen har *skattebetalarnas förening* i skrivelse den 25 augusti 1932 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte — i anslutning till vissa av dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet i riksdagens kamrar år 1932 gjorda uttalanden vid behandlingen av frågan om beviljande av medel till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset — vidtaga lämpliga åtgärder till förhindrande av att karolinska sjukhusets bygg-

nadskommitté då och framdeles träffade sådana överenskommelser och avtal, som kunde försvåra en eventuell framtida revision av byggnadsplanen för karolinska sjukhuset.

Beträffande den närmare motiveringen för denna framställning anhåller jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Över framställningen har byggnadskommittén den 2 september 1932 avgivit utlåtande, beträffande vilket jag likaledes hänvisar till handlingarna i ärendet.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, har riksdagen åren 1927, 1930 och 1931 fattat grundläggande beslut i fråga om karolinska institutets nya kliniska sjukhus i Stockholm, det s. k. karolinska sjukhuset, ävensom angående förläggningen av de till nämnda institut hörande teoretiska institutionerna. I denna fråga, som varit föremål för ingående undersökningar och överväganden, har riksdagen genom nämnda beslut intagit den ståndpunkten, att samtliga för karolinska institutet behövliga institutioner och kliniker skola förläggas till en och samma plats, att denna plats skall vara Norrbackaområdet, och att staten i fråga om det nya undervisningssjukhuset skall vara sjukhusföretagare med Stockholms stad, Stockholms län samt Konung Gustaf V:s jubileumsfond och cancerföreningen såsom medintressenter. I överensstämmelse härmed hava jämlikt riksdagens lämnade bemyndigande avtal slutits med staden och länet, varjämte i övrigt omfattande förberedande åtgärder och arbeten vidtagits. 1932 års riksdag har, i anslutning till nämnda principbeslut, anvisat medel för arbetenas fortsättande under innevarande budgetår.

Det nu föreliggande förslaget avser att möjliggöra arbetenas fortsättande jämväl under budgetåret 1933/1934. Jag anser mig böra biträda det förslag härom, som av byggnadskommittén framlagts och som torde stå i överensstämmelse med riksdagens tidigare uttalanden.

Enligt byggnadskommitténs beräkningar, mot vilka jag icke funnit något att erinra, skulle för budgetåret 1933/1934 för ändamålet erfordras 1,645,000 kronor. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridande av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag förorda, att detta belopp upptages bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,645,000.

11. Nybyggnad för kansli lokaler m. m. för tekniska högskolan. Förslag föreligger om uppförande av nybyggnad för kansli lokaler och byggnadsstatistiskt laboratorium för tekniska högskolan. Det är min avsikt att, sedan utredningen i ärendet hunnit avslutas, hos Kungl. Maj:t hemställa om avlåtande av proposition i ämnet till 1933 års riksdag. I avbidan härå böra nu medel för ändamålet beräknas å riksstaten. Gjorda beräkningar giva vid handen, att för budgetåret 1933/1934 ett belopp av 478,500 kronor skall bliva behöfligt. I likhet med vad som föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för åtskilliga andra byggnadsföretag vill jag förorda, att detta belopp beräknas bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till nybyggnad för kansli lokaler m. m. för tekniska högskolan för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av kronor 478,500.

12. Ändrings- och reparationsarbeten å seminariebyggnaderna i Skara. Med anledning av ett därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 143 till 1932 års riksdag framlagt förslag har riksdagen beslutat, att ett småskoleseminarium, inrättat såsom dubbelseminarium, skall förläggas till Skara. Såsom framgår av nämnda proposition (sid. 119 f.), till vilken jag tillåter mig hänvisa, hade kostnaderna för förändring av det numera nedlagda folkskoleseminariets i nämnda stad byggnader till lämpliga lokaler för småskoleseminariet beräknats till omkring 125,000 kronor. Då bidrag av Skaraborgs läns landsting och av Skara stad vore att påräkna med sammanlagt 50,000 kronor, skulle statens kostnader härför stanna vid omkring 75,000 kronor.

I sitt den 25 oktober 1932 avgivna betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod har *statens organisationsnämnd* beträffande småskoleseminariet i Skara anført, att nämnden funne sagda belopp, 75,000 kronor, för ifrågavarande småskoleseminarium böra i byggnadsplanen upptagas under budgetåret 1933/1934.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 27 oktober 1932 anført följande:

Byggnadsstyrelsen erinrar, att styrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag den 3 juni 1930 till de sakkunniga för utredning av vissa frågor om ytterligare inskränkningar i folkskoleseminarieorganisationen m. m. i oktober 1930 överlämnade, bland annat, ett av tjänstgörande arkitekten hos styrelsen Ivar Stål upprättat, å två, i september samma år dagtecknade ritningar åskädliggjort förslag till de nybyggnads-, ändrings- och reparationsarbeten vid folkskoleseminariet i Skara, som erfordrades vid en förändring av seminariet till ett tvåklassigt dubbelt småskoleseminarium. Detta förslag åysåg i huvudsak, utom vissa ändrings- och repara-

tionsarbeten inom de befintliga byggnaderna, uppförandet av en tillbyggnad till gymnastikhuset, vilken skulle inrymma skolkök med matsal, en specialsäl samt lokal för träslöjd. Enligt en förslaget bilagd kostnadsberäkning skulle förslaget genomförande draga en kostnad av 150,800 kronor. Såsom av ovannämnda proposition inhämtas fann emellertid skolöverstyrelsen, att med någon reduktion i ombyggnadsprogrammet de av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna skulle kunna nedbringas med 25,000 kronor eller kanske mera. Sedan byggnadsstyrelsen med anledning härav i samråd med skolöverstyrelsen verkställt en närmare undersökning rörande möjligheterna för en sådan kostnadsminskning, meddelade byggnadsstyrelsen genom en i januari 1932 upprättad P. M., att en besparing av omkring 25,000 kronor i den ursprungligen beräknade kostnaden kunde vinnas, under förutsättning att vissa angivna modifikationer i förslaget finge göras. Dessa modifikationer innebure, dels att de nuvarande golven inom de befintliga byggnaderna skulle bibehållas i stället för att, som i förslaget avsetts, ersättas med nya ekgolv, dels att de nuvarande fönsterbågarna skulle bibehållas och repareras och icke ersättas med nya kopplade fönsterbågar, dels ock att tillbyggnaden skulle utföras på något enklare sätt, än vad i förslaget avsetts. Kostnaderna för genomförandet av det sålunda modifierade förslaget skulle alltså i avrundat tal uppgå till 125,000 kronor, vilket belopp fördelar sig på sätt, som närmare framgår av en vid utlåtandet fogad, inom styrelsen upprättad ny kostnadsberäkning.

Efter att i frågan ånyo hava samrått med skolöverstyrelsen, som under hand framhållit önskvärdheten av att här avsedda arbeten med det snaraste komma till utförande, får byggnadsstyrelsen tillstyrka vad organisationsnämnden föreslagit.

Beträffande den av byggnadsstyrelsen överlämnade nya kostnadsberäkningen hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

Skolöverstyrelsen har ävenledes avgivit yttrande i ärendet och därvid — under framhållande att förenämnda ändrings- och reparationsarbeten måste anses vara av synnerligen trängande natur — hemställt om anvisande av 75,000 kronor för ändamålet för nästkommande budgetår.

*Departements-
chefen.*

I enlighet med det framlagda förslaget vill jag tillstyrka, att till ändrings- och reparationsarbeten för iordningställande av seminariebyggnaderna i Skara till lokaler för småskoleseminarium beviljas 75,000 kronor för budgetåret 1933/1934. Jag vill föreslå, att detta belopp upptages bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket».

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ändrings- och reparationsarbeten för iordningställande av folkskoleseminariets i Skara byggnader till lokaler för småskoleseminarium för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 75,000.

13. Ombyggnads- och reparationsarbeten å seminariebyggnaden i Strängnäs. Enligt därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 143 till 1932 års riksdag framlagt förslag har riksdagen beslutat, att ett småskoleseminarium, inrättat såsom dubbelseminarium, skall förläggas till Strängnäs. Såsom framgår av nämnda proposition (sid. 101, 119 f.), till vilken jag tillåter mig hänvisa, hade kostnaderna för förändring av det numera nedlagda folkskoleseminariets i nämnda stad byggnad till lämpliga lokaler för småskoleseminariet av byggnadsstyrelsen beräknats till 98,800 kronor, vilket belopp emellertid ansetts kunna minskas med 33,000 kronor till 65,800 kronor, om med inläggandet av en ifrågasatt värmeledning finge anstå åtminstone tills vidare.

I sitt den 25 oktober 1932 avgivna betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod har *statens organisationsnämnd* beträffande småskoleseminariet i Strängnäs anfört, att nämnden funne ifrågavarande kostnader, 65,800 kronor, för seminariet böra upptagas i byggnadsplanen under budgetåret 1934/1935.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 15 december 1932 anfört följande:

Såsom av propositionen nr 143 till 1932 års riksdag närmare inhämtas, överlämnade byggnadsstyrelsen i oktober 1928 till de sakkunniga för utredning av vissa frågor om ytterligare inskränkningar i folkskoleseminarieorganisationen m. m. ett av arkitekten Th. Kellgren upprättat förslag, avseende bland annat folkskoleseminariets i Strängnäs förändring till tvåklassigt småskoleseminarium av dubbeltyp. Enligt detta förslag vore de viktigaste förändringarna inom byggnaden anordnandet av skolkök, badrum, gymnastiksal, lärarinnerum och överspelningsrum. Kostnaderna för samtliga förändrings- och reparationsarbeten beräknades till 98,800 kronor, varav 33,000 kronor belöpte å inläggandet av ny värmeledning enligt varmvattensystem.

Beträffande det sålunda framlagda förslaget hava ovannämnda sakkunniga i det av dem avgivna betänkandet anfört följande. Uppvärmningen av seminariet hade dittills skett med lågtrycksånga, och detta system innebure otvivelaktigt vissa olägenheter i jämförelse med varmvatten. Men då, enligt vad de sakkunniga inhämtat, intet fel förefunnes på den nuvarande värmeledningen och denna alltid fungerat till full belåtenhet, ville de sakkunniga ifrågasätta, huruvida icke ovannämnda utgiftspost å 33,000 kronor för ny värmeledning kunde — i varje fall tillsvidare — inbesparas. I fråga om byggnadsstyrelsens förslag i övrigt hade de sakkunniga intet att erinra. Vad de sakkunniga sålunda föreslagit för nedbringande av kostnaderna biträdades av föredragande departementschefen.

Med anledning härav meddelar byggnadsstyrelsen, att styrelsen icke heller har något att erinra mot att arbetet med införande av ny värmeledning i seminariebyggnaden tillsvidare får anstå, men framhåller samtidigt, att det icke torde vara uteslutet att en omläggning av det nuvarande rörsystemet kan bliva erforderlig före utgången av de närmaste tio åren.

Byggnadsstyrelsen meddelar vidare, att styrelsen i ärendet under hand samrätt med skolöverstyrelsen samt överlämnar en omgång kopior av ovannämnda förslag till ombyggnads- och reparationsarbeten å statens småskoleseminarium i Strängnäs ävensom en å 65,800 kronor slutande beräk-

ning av kostnaderna för genomförandet av de föreslagna arbetena med undantag för ny värmeledning.

Beträffande den av byggnadsstyrelsen avgivna nya kostnadsberäkningen ävensom vid utlåtandet fogade ritningar hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

*Departements-
chefen.*

Då enligt 1932 års riksdags beslut rörande omorganisation av folk- och småskoleseminarierna den nya organisationen av seminarierna avsetts att träda i successiv tillämpning med början av nästkommande läsår, anser jag det lämpligt, att medel för ifrågavarande ombyggnads- och reparationsarbeten vid seminariebyggnaden i Strängnäs beviljas för budgetåret 1933/1934. I enlighet med de framlagda beräkningarna tillstyrker jag ett anslag för ändamålet av 65,800 kronor. Jag vill föreslå, att detta belopp upptages bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förslag till statsverket».

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ombyggnads- och reparationsarbeten för iordningställande av folkskoleseminariets i Strängnäs byggnad till lokaler för småskoleseminarium för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 65,800.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagar Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla samt förordnar tillika, att utdrag av protokollet härom skall tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till riksstat för nämnda budgetår.

Ur protokollet:
H. B. Hammar.

*Bilaga 5.***Utgifter för kapitalökning.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler de ärenden rörande utgifter för kapitalökning för budgetåret 1933/1934, som angå jordbruksdepartementet, och yttrar därvid följande:

Statens affärsverksamhet.**Statens reproduktionsanstalt.**

[1.] **Utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt.** För uppehållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet fanns till och med budgetåret 1925/1926 under nionde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag att utgå i första hand av inkomster från reproduktionsanstalten. Vidare hade bland annat anvisats dels ett särskilt extra reservationsanslag till ersättningsköp för anstalten, dels ock ett extra anslag till nyanskaffningar vid anstalten. På framställning av Kungl. Maj:t (1926: IX. H. T. p. 125) beslöt 1926 års riksdag i sammanhang med anstaltens övergång från och med budgetåret 1926/1927 till affärsdrivande verk att utesluta berörda anslag ur riksstaten, och medgav riksdagen, att till en förnyelsefond vid anstalten finge överföras ej mindre från reservationsanslaget till ersättningsköp därå befintlig behållning än även av vinsten för budgetåret 1925/1926 ett belopp, motsvarande av Kungl. Maj:t medgivna avskrivningar för sistnämnda budgetår. Tillika bemyndigades fullmäktige i riksgäldskontoret bland annat att för beredande åt anstalten av rörelsekapital tillhandahålla anstalten en rörlig kredit av intill 40,000 kronor. I den mån nyanskaffningar det påkallade, förutsattes medel därefter komma att anvisas såsom utgifter för kapitalökning.

Gällande instruktion för anstalten är av den 18 juni 1926 (nr 292) med ändring däri genom kungörelsen den 25 januari 1929 (nr 11). Enligt instruktionen har anstalten till uppgift att åt staten och dess organ ävensom åt enskilda mot betalning utföra reproduktion och tryck av kartor, ritningar, blanketter m. m. samt bedriva i samband därmed stående förlagsverksamhet. Anstalten står under överinseende av lantmäteristyrelsen och ledes av en direktör såsom föreståndare och chef.

Lantmäteristyrelsen har med utlåtande den 9 september 1931 överlämnat en av direktören för statens reproduktionsanstalt gjord framställning om utverkande av ett anslag å 11,000 kronor för anskaffande av en Johne-Werks snabbskärmaskin, en pneumatisk kopieringsram och en dupliceringsmaskin av vissa angivna märken. Direktören har framhållit, att skärmaskinen och kopieringsramen vore nödvändiga för åstadkommande av en fullt rationell drift samt att dupliceringsmaskinen vore avsedd att kunna upptaga allt eller i varje fall största delen av det tryck, som nu utfördes såsom autografiskt tryck i små övertryckspressar.

Lantmäteristyrelsen har för egen del anfört följande.

Sedan reproduktionsanstalten numera inflyttat i nya och ändamålsenliga lokaler, hade ökad möjlighet till en ytterligare rationalisering av anstaltens drift uppkommit, och för att tillvarataga denna möjlighet syntes det bliva nödvändigt att i viss mån komplettera anstaltens maskinella utrustning. Givetvis borde eftersträvas, att reproduktionsanstalten såsom ett statens affärsdrivande verk vore i tekniskt avseende i görligaste mån väl utrustad, men å andra sidan torde en komplettering av maskinutrustningen för närvarande böra ske så, att någon väsentlig rubbning av anstaltens driftkostnadsstat icke åstadkommes, och hölle lantmäteristyrelsen därför före, att nyinköp nu borde inskränka sig till de i förenämnda skrivelse föreslagna maskinerna, vilka erfordrades för ett tillfredsställande utnyttjande av redan befintlig maskinutrustning. De för ifrågavarande ändamål erforderliga medel borde upptagas såsom utgifter för kapitalökning för anstalten.

Lantmäteristyrelsen har sålunda hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för kapitalökning för statens reproduktionsanstalt anvisa ett reservationsanslag av 11,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 29 september 1931 anfört, att, därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt bereda reproduktionsanstalten medel till inköp av ifrågavarande maskiner, det för ändamålet erforderliga beloppet syntes böra anvisas såsom reservationsanslag under utgifter för kapitalökning att utgå av lånemedel.

Statens tryckerisakkunnige har intet haft att erinra mot lantmäteristyrelsens hemställan.

Departements-
chefen.

Lantmäteristyrelsens förberörda framställning finner jag mig kunna biträda. Det framlagda nyanskaffningsförslaget avser att möjliggöra ett tillfredsställande utnyttjande av redan förefintliga maskiner och beräknas icke föranleda några ytterligare driftkostnader. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utökande av den maskinella utrustningen vid statens reproduktionsanstalt anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 11,000.

Statens utlåningsfonder.

[2.] **Statens avdikningslånefond.** Statens avdikningslånefond är avsedd för utlämnande av lån till utförande av sådana torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- eller betesvall. Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelse den 11 juni 1926 (nr 258) med däri genom kungörelse den 14 juni 1929 (nr 166) gjord ändring.

Jämlikt riksdagens beslut har, såvitt angår budgetåren 1929/1930—1931/1932, det belopp, vartill lån ur fonden fått för år högst beviljas, uppgått till 3,000,000 kronor. För budgetåret 1932/1933 är motsvarande belopp bestämt till 2,900,000 kronor.

Utöver till-fonden inflytande kapitalinbetalningar har fonden under nämnda budgetår tillförts följande anslag för kapitalökning:

för budgetåret 1929/1930.....	kronor	250,000
» » 1930/1931.....	»	2,000,000
» » 1931/1932.....	»	2,000,000
» » 1932/1933.....	»	1,300,000.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om beredande av medel för budgetåret 1933/1934 för fortsatt utlåning från fonden. Enligt denna skrivelse har den hos styrelsen inneliggande balansen av ansökningar om lån från avdikningslånefonden stadigt ökat. Sålunda utgjorde beloppet av sökta lån den 1 juli 1929 1,400,000 kronor, den 1 juli 1930 1,800,000 kronor, den 1 juli 1931 2,500,000 kronor och den 1 juli 1932 i runt tal 3,900,000 kronor. Under budgetåret 1932/1933 beräknas inkomma ansökningar till sammanlagt 3,800,000 kronor, vadan för tillgodoseende av medelsbehovet under samma budgetår skulle erfordras 7,700,000 kronor. Då med hänsyn till den relation, som finnes mellan lån från avdikningslånefonden och bidrag från statens avdikningsanslag, av det för budgetåret 1932/1933 medgivna högsta utlåningsbeloppet 2,900,000 kronor endast 2,300,000 kronor av styrelsen beräknas kunna utnyttjas, har lantbruksstyrelsen uppskattat beloppet av de ansökningar, som skulle bliva överförda till budgetåret 1933/1934 till 5,400,000 kronor. Även under sistnämnda budgetår beräknas nya ansökningar inkomma till ett belopp av 3,800,000 kronor. För tillgodoseende av under budgetåret 1933/1934 föreliggande ansökningar beräknas medelsbehovet sålunda till 9,200,000 kronor. Lantbruksstyrelsen har emellertid med hänsyn till den anbefallda sparsam-

heten stannat vid att föreslå, att det högsta belopp, vartill lån må beviljas under budgetåret 1933/1934, bestämmas till samma belopp, som under de senaste budgetåren som regel stått till förfogande, eller 3,000,000 kronor. Med avseende å behovet av kapitalökning för fonden har lantbruksstyrelsen föreslagit, att för budgetåret 1933/1934 så stort belopp måtte tillföras fonden, att under samma budgetår 3,200,000 kronor måtte finnas tillgängliga för utbetalning av beviljade lån.

Statskontoret har den 12 oktober 1932 avgivit infortrat utlåtande i ärendet och därvid yttrat följande.

För utlämnande av lån ur statens avdikningslånefond förefunnos den 30 juni 1932 disponibla tillgångar å tillhoppa kronor 500,000

Då för budgetåret 1932/1933 anvisats ett kapitalökningsanslag å	kronor 1,300,000		
samt i amorteringar å äldre lån under samma budgetår beräknas inflyta	» 1,100,000	»	2,400,000
komme således att för mötande av utlåning under budgetåret finnas disponibla medel å tillhoppa		»	2,900,000.

Detta belopp torde komma att i sin helhet tagas i anspråk för mötande av utbetalningar under budgetåret, varför något kapitalöverskott å fonden ej torde komma att redovisas den 30 juni 1933.

Med hänsyn härtill och enär lantbruksstyrelsen beräknat utlåningen under budgetåret 1933/1934 till 3,200,000 kronor samt amorteringarna å äldre lån under sistnämnda budgetår torde komma att uppgå till 1,200,000 kronor, skulle för samma budgetår i enlighet med vad lantbruksstyrelsen föreslagit för statens avdikningslånefond erfordras ett kapitalökningsanslag å 2,000,000 kronor.

I utlåtande den 7 oktober 1932 hade emellertid statskontoret ifrågasatt, huruvida icke all ny tilldelning av bidrag från statens avdikningsanslag borde tillsvidare helt inställas. Motsvarande åtgärd torde böra övervägas jämväl beträffande beviljandet av nya lån från fonden. Därest nya lån under budgetåret 1933/1934 icke komme att beviljas, skulle för utbetalning av redan beviljade, men icke utbetalda lån erfordras ett kapitalökningsanslag å allenast 1,100,000 kronor.

I statskontorets förenämnda utlåtande den 7 oktober 1932 hade slutligen alternativt framställts förslag om fastställande av årsbeloppet för ny tilldelning av statsbidrag till högst 1,000,000 kronor, varvid bidragskvoten skulle begränsas till högst en tredjedel av kostnaden. För den händelse motsvarande nedskärning skulle företagas beträffande det av riksdagen å fonden medgivna utlåningsbeloppet, torde för kapitalökning å fonden för budgetåret 1933/1934 erfordras ett anslag å 1,600,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag har vid behandlingen av frågan om statens avdikningsanslag under punkt 123 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition framhållit torrläggingsverksamhetens stora betydelse. I anslutning härtill förordar jag, att lån ur avdikningslånefonden må under nästa budgetår beviljas i största möjliga omfattning. Då jag dels under nyss sagda punkt tillstyrkt, att statsbidrag ur avdikningsanslaget må för budgetåret 1933/1934 beviljas

intill 2,500,000 kronor och dels ämnar senare i dag föreslå uppförande av ett särskilt anslag å 4,000,000 kronor såsom bidrag till torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, förordar jag så stor sammanlagd utlåning ur avdikningslånefonden, som kan antagas erforderlig för mötande av lånebehovet i avseende å de företag, vilka ifrågakomma till bidrag ur nämnda båda anslag. I dylikt syfte synes ett utlåningsbelopp av 5,000,000 kronor böra vara till fyllest.

Vad härefter angår det för budgetåret 1933/1934 erforderliga kapitalökningsanslaget till fonden, har lantbruksstyrelsen, med utgångspunkt bland annat från ett medgivet utlåningsbelopp nästa budgetår av 3,000,000 kronor, beräknat, att för utbetalningar å beviljade lån under sagda budgetår skulle behöva finnas tillgängligt 3,200,000 kronor. För att kunna verkställa utbetalningar i dylik omfattning har statskontoret beräknat, att fonden behöver tillföras 2,000,000 kronor i nytt kapital. Med hänsyn till den av mig förordade ökade utlåningen från fonden under nästa budgetår, torde kapitalökningsanslaget böra bestämmas till 4,000,000 kronor.

Slutligen vill jag förorda, att i gällande villkor för lån från ifrågavarande fond företages en motsvarande ändring, som jag föreslagit beträffande statens avdikningsanslag, avseende att i vissa fall möjliggöra en reducering av till torrlägningsföretag beviljat statsunderstöd i förhållande till den verkliga kostnaden för företaget.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna av mig tillstyrkt ändring rörande villkoren för lån från statens avdikningslånefond;
- 2) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1933/1934 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhoppa högst 5,000,000 kronor;
- 3) såsom kapitalökning för sagda fond anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 4,000,000.

[3.] **Egnahemslånefonden.** Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden. Gällande bestämmelser för lånerörelsen äro intagna i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten samt kungörelsen samma dag (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten, vari ändring vidtagits genom kungörelsen nr 249/1932. (Jfr ock kungörelserna nr 247 och 248/1932.)

Årsutlåningen från fonden har för ett vart av kalenderåren 1929—1933 bestämts till 20,000,000 kronor, varav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter. Beträffande fördelningen de båda ändamålen emellan har vid bestämmande av utlåningsbeloppet för

Vad först beträffar det belopp, intill vilket lån ur fonden torde böra få av Kungl. Maj:t beviljas under 1934, har jag intet att erinra mot egnahemsstyrelsens förslag, vilket innebär, att den tillåtna utlåningen skulle få samma omfattning som för 1932 och 1933. *Departements-
chefen.*

Den av egnahemsstyrelsen verkställda, av statskontoret granskade beräkningen rörande det kapital, som behöver tillföras egnahemslånefonden för mötande av erforderliga utbetalningar under nästa budgetår, giver vid handen, att ett kapitalökningsanslag av 11,600,000 kronor nu skulle behöva äskas av riksdagen. Mot beräkningen har jag intet annat att erinra, än att jag anser de påräkneliga kapitalavbetalningarna våren 1934 böra beräknas till lägre belopp än det av ämbetsverken uppskattade. Detta sammanhänger med spørsmålet, huruvida icke i särskilda fall anstånd med gäldande av annuitet bör kunna få beviljas i trångmål varande egnahemslåntagare, en fråga vartill jag senare torde få återkomma. Med hänsyn huvudsakligen härtill torde det erforderliga kapitalökningsbeloppet böra uppskattas till 13,000,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1934 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 20,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

b) såsom kapitalökning för egnahemslånefonden anvisa för budgetåret 1933/1934 ett
reservationsanslag av..... kronor 13,000,000.

[4.] **Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden).** Fonden för fiskerinäringens befrämjande inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnas i kungörelsen den 7 augusti 1907 (nr 61) med däri genom kungörelserna nr 359/1921, nr 130/1928, nr 298/1930 och nr 112/1932 gjorda ändringar. Den 1932 vidtagna ändringen innebar, att lånen, som tidigare varit amorterings- och räntefria under ett år från lyftningsdagen, skola under två år från lyftningsdagen få innehavas räntefritt och utan amortering.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer för sådana båtar, fiskredskap eller för fisktransport avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre inrättningar eller för anläggande av smärre inrättningar för

tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter eller för utförande av fiskodling.

Genom beslut av 1921 års riksdag är högsta medgivna årsutlåningen bestämd till 1,800,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har *lantbruksstyrelsen* med utgångspunkt från det för åren 1930—1932 genomsnittliga lånebehovet av omkring 1,100,000 kronor räknat med en årsutlåning under vardera av åren 1933 och 1934 å samma belopp samt i anslutning härtill gjort framställning om anvisande såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1933/1934 av ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 28 september 1932 avgivit infordrat utlåtande, vari statskontoret efter verkställda beräkningar funnit, att fiskerilånefonden för tillgodoseende av det av *lantbruksstyrelsen* beräknade utlåningsbehovet behövde för nästa budgetår tillföras 400,000 kronor i kapitalökningsanslag. Vidare har statskontoret ifrågasatt sådan omläggning av hittills tillämpat förfaringsätt beträffande anvisningar av fiskerilån, att anvisningarna, som hittills meddelats huvudsakligen i ett för allt för hela kalenderåret i början av året, i stället från och med kalenderåret 1933 skulle meddelas halvårsvis till ungefärlig lika omfattning för varje halvår.

*Departements-
chefen.*

För egen del anser jag, att så stort belopp bör finnas till förfogande, att från fiskerilånefonden må kunna under vart och ett av åren 1933 och 1934, med låneanvisningar halvårsvis, utlämnas lån intill ett belopp av 1,000,000 kronor, vilket för båda åren tillhoppa är 200,000 kronor mindre än vad myndigheterna ifrågasatt. Härför skulle erfordras, att fonden för budgetåret 1933/1934 tillföres ett kapitalökningsanslag av 200,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

[5.] **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras.** Med bifall till ett av Kungl. Maj:t vid 1931 års riksdag framlagt förslag (u. f. k. bil. 5 sid. 15) beslöt riksdagen inrättande av lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras samt bemyndigade Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i förslaget ifrågasatts utfärda erforderliga bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur fonden.

Dessa bestämmelser återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217).

För budgetåret 1931/1932 var högsta utlåningsbeloppet bestämt till 200,000 kronor. Högsta utlåningsbeloppet är för innevarande budgetår 190,000 kronor. Riksdagen har för nämnda budgetår såsom kapitalökning för fonden anvisat reservationsanslag av respektive 200,000 kronor och 150,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har *stuteriöverstyrelsen* gjort framställning om kapitalökning för fonden för budgetåret 1933/1934 och därvid anfört i huvudsak följande.

Fonden hade tillförts 350,000 kronor genom kapitalanvisningar. Efter avdrag av de redan utlämnade eller anvisade lånens belopp, återstode en tillgänglig kapitalbehållning av kronor 150,100
Lades härtill de under budgetåret 1932/1933 inflytande amorteringarna, som kunde beräknas till i runt tal » 40,000
funnes för utlåning under samma budgetår disponibla kronor 190,100.

Då utlåningen under budgetåret 1932/1933 vore begränsad till 190,000 kronor, funnes alltså tillräckliga medel för fyllande av detta behov, men, då det vore sannolikt, att, liksom under nästlidet år, ansökningar inkomme om lån å betydligt högre belopp, torde någon nämnvärd, för utlåning disponibel behållning till nästföljande budgetår icke kunna påräknas.

Under budgetåret 1933/1934 torde amorteringar komma att inflyta:
å lånen från budgetåret 1931/1932 med kronor 40,000
och å lånen från budgetåret 1932/1933 med » 38,000
Summa kronor 78,000.

På grund av vunnen erfarenhet ansåge *stuteriöverstyrelsen*, att tillgång borde finnas till mötande av ett lånebehov av 200,000 kronor under varje budgetår. Om denna beräkning godkändes, erfordrades för budgetåret 1933/1934 ett kapitaltillskott av i runt tal 125,000 kronor.

Statskontoret har i infortrat utlåtande den 16 september 1932 anfört följande.

I utlåtande den 2 oktober 1931 i fråga om kapitalökning under budgetåret 1932/1933 för fonden hade *statskontoret* framhållit, att, därest, såsom *stuteriöverstyrelsen* beräknat, fondens dåvarande kapitaltillgångar, 200,000 kronor, under kalenderåret 1931 toges i anspråk för utlämnande av lån, en femtedel av nämnda belopp eller 40,000 kronor, torde kunna påräknas inflyta i amorteringar under nämnda budgetår. Utlåningen från fonden hade emellertid icke tagit sin början förrän under år 1932. Med hänsyn härtill kunde amorteringar icke under innevarande budgetår beräknas inflyta med det av *statskontoret* sålunda beräknade beloppet, utan endast med kronor 20,000.

För utlämnande av lån från fonden under innevarande budgetår funnes därutöver följande medel tillgängliga:
Kontant behållning den 1 juli 1932 » 29,200
Av 1932 års riksdag anvisat kapitalökningsanslag » 150,000
kronor 199,200.

Av *stuteriöverstyrelsens* förevarande framställning att döma torde dessa medel komma att i stort sett i sin helhet tagas i anspråk under innevarande budgetår.

Under sådana förhållanden skulle för utlämnande av lån under budgetåret 1933/1934 stå till förfogande endast under nämnda år inflytande amorteringar, vilka kunde beräknas komma att uppgå till kronor 60,000
Ett kapitaltillskott till fonden å — såsom *stuteriöverstyrelsen* föreslagit » 125,000
skulle uppbringa fondens för låneutbetalningar under budgetåret tillgängliga medel till kronor 185,000.

Detta belopp torde emellertid knappast förslå till mötande av anspråk å medel från fonden med en utlåningsrätt under budgetåret av tillhoppa 200,000 kronor. Statskontoret ville för den skull ifrågasätta, huruvida icke det belopp, intill vilket Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1933/1934 bevilja lån från fonden, borde bestämmas till samma belopp, som medgivits för innevarande budgetår, eller till 190,000 kronor.

Statskontoret förutsatte, att i likhet med vad som tidigare skett ett mot kapitalökningsanslaget svarande belopp av stuteriväsendets fond måtte tagas i anspråk för allmänna budgetändamål under budgetåret 1933/1934.

Departements-
chefen.

Möjlighet synes mig böra beredas till utlämnande under budgetåret 1933/1934 av lån från ifrågavarande fond. Det sammanlagda belopp, vartill lån torde få beviljas, synes mig emellertid böra för nästa budgetår bestämmas till 160,000 kronor. Då de påräkneliga amorteringarna enligt statskontorets yttrande beräknas till 60,000 kronor, kräves för sådant ändamål, att fonden tillföres ett ytterligare kapitalbelopp av 100,000 kronor.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1933/1934 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras bevilja lån intill ett belopp av 160,000 kronor;

b) såsom kapitalökning för nämnda fond för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

[6.] **Täckdikningslånefonden.** Vid 1913 års riksdag beslöts inrättande av täckdikningslånefonden och antogs därvid allmänna bestämmelser för utlåning ur fonden. Nu gällande villkor för ifrågavarande lån äro meddelade i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) med däri genom kungörelserna nr 358/1921, 239/1922 och 84/1930 gjorda ändringar. Genom kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 375) hava vidare meddelats bestämmelser om viss amorteringsfrihet beträffande lån från fonden. Lantbruksstyrelsen äger bevilja hushållningssällskapen statslån ur fonden för utlämnande av täckdikningslån till ett årligt belopp av 2,000,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1932 har *lantbruksstyrelsen* uppskattat lånebehovet för budgetåret 1933/1934 till 1,200,000 kronor samt beräknat, att för tillgodoseende härav skulle i kontant tillgång och inflytande amorteringar komma att finnas tillgängligt ett motsvarande belopp. Med hänsyn emellertid till den osäkerhet, som oundvikligen måste vidlåda de gjorda kalkylerna, bland annat i betraktande av den särskilda amorteringsfrihet, som kunde medgivas enligt förberörda kungörelse nr 375/1932, har lantbruksstyrelsen funnit försiktigheten bjuda, att täckdikningslånefonden för budgetåret 1933/1934 tillföres ett kapitaltillskott av 200,000 kronor, varom styrelsen sålunda gjort framställning.

I häröver avgivit utlåtande den 12 oktober 1932 har *statskontoret* anfört, att enligt vad från lantbruksstyrelsen inhämtats styrelsen vid uppgörande av sin kalkyl för budgetåret 1933/1934 utgått från, att utbetalningen av för ett år beviljade lån framdeles skulle fördelas över hela året och att sålunda 1934 års utlåning åtminstone med halva sitt belopp skulle infalla under budgetåret 1934/1935. En dylik anordning, varemot statskontoret intet hade att erinra, skulle medföra, att för mötande av utlåningen under budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 skulle erfordras endast 1,800,000 kronor. Då fondens likvida kapitalmedel för nämnda båda budgetår komme att uppgå till omkring 1,950,000 kronor, skulle enligt statskontorets mening under de av lantbruksstyrelsen förutsatta förhållandena icke erfordras någon kapitalökning till fonden för budgetåret 1933/1934.

Ehuru med hänsyn till vad statskontoret i ärendet anfört anvisande av *Departements-* nytt kapital till ifrågavarande fond icke torde vara erforderligt för budget- *chefen.* året 1933/1934, har jag dock här velat redogöra för ärendet, på det att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

[7.] **Kraftledningslånefonden.** Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av kraftledningslånefonden. Allmänna bestämmelser för lån från fonden hava meddelats i kungörelsen den 13 september 1918 (nr 718), däri ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 480/1919, nr 194/1923 och nr 366/1925. Enligt dessa bestämmelser beviljas lån från fonden av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån från fonden får högst utgå, för 1932 bestämts till 1,000,000 kronor.

I gemensam skrivelse den 30 september 1932 hava *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* framhållit, att riksdagen från och med 1918 till och med budgetåret 1926/1927 anvisat anslag till kapitalökning till fonden med sammanlagt 18,390,000 kronor och att kapitalökning därefter ej varit erforderlig, då genom amortering av utlämnade lån tillräckliga medel influtit för lånerörelsens fortsatta bedrivande. Härefter hava ämbetsverken anfört i huvudsak följande.

Statskontoret hade meddelat, att de kapitalåterbetalningar, som beräknades inflyta under senare hälften av 1931 samt under 1932, kunde uppskattas till omkring 1,100,000 kronor. Vidare hade statskontoret beräknat, att genom amortering av utestående lån komme att inflyta till fonden under första halvåret 1933 310,000 kronor, under andra halvåret 1933 350,000 kronor och under första halvåret 1934 325,000 kronor.

Det vore fortfarande och särskilt på grund av den nu rådande depressionen av stor vikt, att tillfälle bereddes att lämna det ekonomiska stöd, som lån från kraftledningslånefonden medförde, till sådana elektriska distributionsföretag på landsbygden, vilkas rörelse i annat fall syntes hotad på grund av ekonomiska svårigheter. Lånerörelsen syntes böra anpassas mera smidigt efter de krav på fonden, som kunde framställas speciellt under nuvarande

bekymmersamma ekonomiska förhållanden, så att lånehjälp så snart som möjligt kunde lämnas en behövande sökande utan att avvakta behandlingen av alla andra samtidigt föreliggande ansökningar. En dylik anpassning syntes ämbetsverken möjlig utan kapitalökning, om fondmedlen finge disponeras för ny lånetilldelning, så snart de inflöte.

Med stöd av det anförda hemställde ämbetsverken, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen förklara, att lån från kraftledningslånefonden tillsvidare finge beviljas i den omfattning, fondens kapitaltillgångar medgäve.

Över denna framställning hava utlåtanden avgivits den 1 november 1932 av statskontoret och den 17 i samma månad av fullmäktige i riksgäldskontoret. *Statskontoret* har, med förmälan att lån från kraftledningslånefonden under budgetåren 1927/1928—1931/1932 utbetalats med respektive 1,103,000, 1,012,000, 887,000, 707,000 och 436,000 kronor, förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till framställningen ifråga. Icke heller *riksgäldsfullmäktige* hava haft någon erinran mot att framställningen bifalles.

*Departements-
chefen.*

Även jag biträder det av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen framställda förslaget samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lån från kraftledningslånefonden må tillsvidare beviljas i den omfattning, som fondens kapitaltillgångar medgiva.

[8.] **Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift.** Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 212) beslöt 1932 års riksdag (skr. nr 158) inrättandet av lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift samt anvisade såsom kapital för fonden för budgetåret 1932/1933 ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Genom kungörelse den 20 maj 1932 (nr 121) har utlåningen från fonden närmare reglerats. Lån från fonden utlämnas för inköp av gasgeneratorer för motordrift med inhemskt bränsle att, för användning inom landet, monteras å automobil, traktor eller annan mobil eller stationär motor. Lån kan beviljas till belopp motsvarande den verkliga kostnaden för anskaffande av gasgenerator med tillhörande reningsapparat eller gaskylare jämte kostnad för anordningarnas anbringande, dock högst 1,000 kronor.

I skrivelse den 19 oktober 1932 har *kommerskollegium* gjort framställning i fråga om kapitalökning för fonden för budgetåret 1933/1934 och därvid anført, bland annat, följande.

Man kunde utan tvekan fastslå, att stödåtgärderna framkallat ett livligt intresse för användning av gasgeneratorer för drift av motorer. Särskilt vad anginge transportmedel torde detta intresse till och med kunna anses hava överträffat förväntningarna. Då de under budgetåret 1933/1934 inflytande amorteringarna torde uppgå till högst 40,000 kronor, torde i kapital-

ökning erfordras åtminstone samma belopp som anvisats för budgetåret 1932/1933 eller 200,000 kronor. Av sparsamhetsskäl ansåge sig kollegium emellertid ej böra ifrågasätta större anslag till kapitalökning för fonden än 100,000 kronor. Härvid hade kollegium beaktat, att den betydande besparing, som kunde vinnas med nuvarande bensinpris, samt fördelen av medgiven skattelindring torde kunna medföra, att försäljning av gasgeneratorer av ifrågasatt slag möjliggjordes även utan lån, åtminstone i en del fall.

Statskontoret har i infortrat utlåtande den 15 november 1932 förklarat sig icke hava något att i ärendet erinra.

Skogsägareföreningarnas riksförbund har i skrivelse den 6 december 1932 framhållit betydelsen av att bränsleoljorna i möjligaste mån ersättas med träkol samt ifrågasatt en utökning av förevarande lånefond till åtminstone 1,000,000 kronor.

Med hänsyn till den stora efterfrågan å lån ur förevarande fond, som gjort sig gällande, synes anledning föreligga att tillföra fonden ett kapitalökningsanslag med samma belopp, som det för innevarande budgetår anvisade. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av
gasgeneratorer för motordrift anvisa för budgetåret 1933/
1934 ett *reservationsanslag* av..... kronor 200,000.

Fonden för förlag till statsverket.

[9.] **Byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan.** I Kungl. Maj:ts proposition nr 143 till 1931 års riksdag rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. framlades, förutom allmänna riktlinjer för denna undervisnings ordnande, vissa beräkningar angående utförande av byggnadsarbeten m. m. för bland annat lantbrukshögskolan. Propositionen blev i huvudsak bifallen av riksdagen, som för budgetåret 1931/1932 å nionde huvudtiteln anvisade ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan.

I propositionen nr 230 till 1932 års riksdag angående byggnadsarbeten och andra engångskostnader, avseende bland annat lantbrukshögskolan, återgavs ett av lantbrukshögskolekommittéer i skrivelse den 25 februari 1932 avgivet förslag i sådant avseende. Detta förslag innefattade vissa avvikelser från det av 1931 års riksdag godkända byggnadsprogrammet, gående närmast ut på ett sammanförande av de större institutionerna med undantag för institutionen för växtfysiologi till en ny byggnad, i vilken undervisningslokaler, laboratorier, värmecentral, samlingsal och kårlokaler m. m. skulle inrymmas. Byggnadskostnaderna voro enligt samma förslag avsedda att fördelas på följande sätt.

Byggnad för	B u d g e t å r					Summa
	1931/ 1932	1932/ 1933	1933/ 1934	1934/ 1935	1935/ 1936	
Kemi, marklära, bakteriologi, husdjurslära, samlingsal, kårlokaler, värme-central, bad, 1 bostad om 2 rum och kök, försöksgård och växthus för kemi	545,000	389,000	422,000	—	—	1,356,000
Lantbruksekonomi, jordbrukslära, växtodlingslära, ärftlighetslära, försöksloge, 10 stipendiatrum, 2 bostäder om 2 rum och kök	—	—	50,000	154,500	—	204,500
Växtfysiologi	—	—	—	100,000	92,200	192,200
Kulturteknik, fysik m. m.	—	—	—	11,500	—	11,500
Lantbruksmaskiner, ritsal m. m.	—	—	—	—	10,000	10,000
Exteriörlära	—	—	—	—	39,000	39,000
Rektorsbostad, administration, bibliotek, arkiv	—	35,000	26,300	—	—	61,300
Assistentbostäder	—	—	—	15,000	—	15,000
Vaktmästarebyggnad med 5 bostäder om 2 rum och kök m. m.	—	—	—	29,000	—	29,000
Restaurang m. m.	—	—	—	—	3,600	3,600
Växthus för växtfysiologi	—	—	—	—	50,000	50,000
Yttre ledningar m. m.	30,000	12,000	20,000	—	—	62,000
Fjärrledning för gas jämte pumpstation ..	25,000	14,000	15,000	—	—	54,000
Planerings- och planeringsarbeten	—	—	—	—	11,900	11,900
Summa kronor	600,000	450,000	533,300	310,000	206,700	2,100,000

I propositionen uttalade departementschefen, att onekligen stora fördelar vore att vinna, därest det förändrade byggnadsprogram, som av de kommitterade sålunda framlagts, komme till utförande.

Jordbruksutskottet anförde i sitt utlåtande nr 74, att utskottet, som delade departementschefens mening om ändamålsenligheten i högskolekommitterades förslag till byggnadsarbetenas planläggning, ansåg i det föreliggande läget lämpligast att åt Kungl. Maj:t överlämnades att fastställa den slutliga byggnadsplanen. Utskottet uttalade tillika, att varje möjlighet till anstånd med genomförandet av vissa delar av kommitterades byggnadsprogram borde utnyttjas, samt att jämväl i övrigt utskottet förutsatte, att allvarliga ansträngningar gjordes i ändamål att genom beskränningar eller eljest vinna sådana begränsningar i kostnaderna, som kunde genomföras utan åsidosättande av eljest praktiska och ändamålsenliga krav, ävensom att med avseende å själva byggnadsarbetenas utförande intet i sådant syfte underlåtes. Utskottet förordade, att det begärda beloppet till byggnadsarbeten, 450,000 kronor, måtte beviljas, samt uttalade, att utskottet utginge ifrån, att de för byggnadsplanens genomförande erforderliga ytterligare medlen komme att under de närmaste budgetåren av riksdagen beviljas.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och en i ämnet väckt motion anvisade riksdagen för budgetåret 1932/1933 å nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 450,000 kronor för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan.

Den 22 juni 1932 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbrukshögskolekommittéerna dels att i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéernas i förberörda skrivelse den 25 februari 1932 framlagda förslag i samråd med byggnadsstyrelsen utarbeta detaljritningar och övriga entreprenadhandlingar beträffande institutionsbyggnaden för kemi, marklära m. m. dels ock likaså i samråd med byggnadsstyrelsen och med beaktande av vad i jordbruksutskottets förenämnda utlåtande anförts verkställa ytterligare utredning och avgiva förslag rörande genomförande av kommittéernas program i övrigt. Tillika anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att, efter granskning av förenämnda ritningar och handlingar, infordra anbud för uppförande av nyssberörda institutionsbyggnad, och skulle i kungörelsen om infordrande av anbud särskilt tillkännagivas, att entreprenadsanbuds antagande vore beroende av att Kungl. Maj:t med hänsyn till anbudsbeloppen funne beslut om byggnadens uppförande böra meddelas. Sedan byggnadsstyrelsen numera infordrat dylika anbud och underställt ärendet Kungl. Maj:t, har Kungl. Maj:t den 30 december 1932 meddelat beslut om uppförandet av ifrågasvarande institutionsbyggnad.

I skrivelse den 30 september 1932 hava *lantbrukshögskolekommittéerna* anfört följande rörande behovet av anslag för budgetåret 1933/1934.

Då institutionsbyggnaden för kemi, marklära m. m. icke såsom tidigare förutsatts kunde bli färdig till den 1 november 1933, utan först under år 1934, kunde för budgetåret 1933/1934 i tidigare beräkning upptagna belopp av 422,000 kronor minskas med 50,000 kronor, vilket sistnämnda belopp enligt kommittéernas mening borde skjutas över till budgetåret 1934/1935. Anslagsbeloppet för nästa budgetår bleve alltså i avseende å denna byggnad 372,000 kronor.

Enligt tidigare beräkning hade för budgetåret 1933/1934 upptagits anslag å 50,000 kronor för förändringar i nuvarande elevbyggnaden, avsedd för undervisningen i lantbruksekonomi m. m. Då ändringsarbetena i denna byggnad, som provisoriskt användes för olika ändamål i avvaktan på färdigställandet av institutionsbyggnaden för kemi och marklära m. m., icke kunde påbörjas förr än under budgetåret 1934/1935 samt för nämnda år redan tidigare beräknats ett anslag av 154,500 kronor, hade det för ändring av denna byggnad för budgetåret 1933/1934 då upptagna belopp av 50,000 kronor ansetts böra flyttas till budgetåret 1935 1936.

För ändringsarbetena i administrationsbyggnaden hade tidigare beräknats 35,000 kronor för budgetåret 1932 1933 och 26,300 kronor för budgetåret 1933/1934. Då iordningställandet av denna byggnad syntes kommittéerna mycket angeläget, hade nämnda anslagsposter icke ansetts böra framflyttas. Deras belopp beräknades ej heller kunna minskas.

För anläggning av yttre ledningar m. m. samt fjärrledning för gas jämte pumpstation borde enligt planen för budgetåret 1933/1934 upptagas ytterligare erforderliga 20,000 kronor, respektive 15,000 kronor.

Beträffande byggnaden för växtfysiologi föresloge kommitterade, att anslag för densamma flyttades till budgetåren 1935/1936 och 1936/1937.

Iordningställandet av byggnaden för lantbruksmaskiner m. m. hade tidigare avsetts att ske under budgetåret 1935/1936. Byggnaden befunde sig emellertid i så dåligt skick, att densamma ej ens provisoriskt kunde utan allvarliga olägenheter användas. Kommitterade föresloge med hänsyn därtill, att ett anslag å 10,000 kronor för iordningställandet beräknades redan för budgetåret 1933/1934.

Anslag för planeringsarbeten torde böra utgå i närmare anslutning till byggnadernas färdigblivande än enligt tidigare fördelningsplan, och det i planen för budgetåret 1935/1936 i sin helhet upptagna beloppet 11,900 kronor fördelas på budgetåren 1934/1937 med respektive 6,000, 3,000 och 2,900 kronor.

Lantbrukshögskolekommitterade hava alltså hemställt, att för budgetåret 1933/1934 måtte för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan anvisas ett anslag av $(372,000 + 26,300 + 20,000 + 15,000 + 10,000 =) 443,300$ kronor.

Departement-
chefen.

Vad lantbrukshögskolekommitterade nu föreslagit innebär ingen förändring i fråga om de enligt 1932 års plan beräknade totala byggnadskostnaderna utan endast vissa jämkningar med avseende å kostnadernas fördelning på olika budgetår. Jag biträder förslaget med den ändring, att för budgetåret 1933/1934 torde böra upptagas hela det belopp, som återstår för uppförande av institutionsbyggnaden för kemi, marklära m. m. Det synes mig nämligen vara angeläget, att denna byggnad snarast färdigställes. Den av mig sålunda förordade ändringen i högskolekommitterades förslag medför, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas med $(443,300 + 50,000 =) 493,300$ kronor, vilket belopp bör avrundas till 495,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av ... kronor 495,000.

[10.] **Byggnadsarbeten vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp.** I propositionen nr 143 till 1931 års riksdag angående omorganisation av den högre lantbruksundervisningen, vilken proposition i huvudsak bifölls av riksdagen, framlades en approximativ beräkning av kostnaderna för i samband med omorganisationen av Alnarps lantbruks- och mejeriinstitut erforderliga om- och nybyggnadsarbeten. I skrivelse den 29 augusti 1932 har *lantbruksstyrelsen* anmält, att styrelsen längre fram komme att göra framställning rörande anvisande för budgetåret 1933/1934 av anslag till byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader vid Alnarpsinstitutet. Sedan lantbruksstyrelsens förslag inkommit och ärendet hunnit undergå erforderlig beredning, torde jag ånyo få anmäla frågan för Kungl.

Maj:t i och för avlåtande till riksdagen av särskild proposition i ämnet. I avvaktan härpå torde i förslaget till riksstat för nästa budgetår böra för byggnadsarbeten vid Alnarpsinstitutet beräknas ett belopp av 475,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till byggnadsarbeten vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp beräkna för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 475,000.

[11.] Byggnadsarbeten vid Offers försöksgård i Västernorrlands län.

Vid 1930 års riksdag fattades beslut om inrättande vid Offers gård i Boteå socken av Västernorrlands län av en fast försöksgård för jordbruket. Riksdagen anvisade för budgetåret 1930/1931 — förutom visst anslag till driftkostnader — ett extra reservationsanslag av 77,500 kronor till engångskostnader för försöksgårdens upprättande. Härav avsågos 25,000 kronor för byggnadsarbeten. Gården är numera övertagen av staten. Rörande de till driftkostnader för försöksgården anvisade anslagen hänvisas till innevarande års nionde huvudtitel, punkt 14.

I skrivelse den 28 oktober 1932 har *Västernorrlands läns hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott* gjort framställning om utförande av vissa byggnadsarbeten för försöksgårdens behov.

Häröver har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* den 12 december 1932 avgivit infordrat utlåtande. Däri har framhållits, att numera vunnen erfarenhet allt tydligare visat, att försöksgårdens byggnader icke tillfredsställde de krav, som rimligen borde uppställas, samt att byggnadsarbeten och förbättringar måste vidtagas i betydligt större omfattning, än som tidigare förutsatts, för så vitt försöksgården skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Styrelsen har, efter verkställd utredning, framlagt förslag till de byggnadsarbeten, som — utöver sådana för vilkas utförande medel redan anvisats — syntes böra komma till stånd. Kostnaderna härför hava beräknats till 112,000 kronor, och har anstaltsstyrelsen hemställt om anvisande av ett anslag å nämnda belopp.

Då förevarande fråga tarvar ytterligare utredning, är jag ej i tillfälle att nu framställa förslag i ämnet. Emellertid torde i förslaget till riksstat för nästa budgetår böra för ändamålet beräknas ett anslag av 112,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, för utförande av byggnadsarbeten vid den till Offers gård i Boteå socken av Väs-

ternorrlands län förlagda fasta försöksgården för jordbruket beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 112,000.

[12.] **Torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten.** Under punkt 123 i nionde huvudtiteln har jag tillstyrkt anvisande under benämning statens avdikningsanslag av medel för den vanliga avdikningsverksamhetens fortsatta bedrivande. I samband därmed förklarade jag mig ännu föreslå uppförande av ett särskilt anslag för tillgodoseende av sådana torrlägningsföretag, som hava särskild betydelse för arbetslöshetens bekämpande. Jag återkommer nu till denna fråga.

På min anmodan har inom *lantbruksstyrelsen* verkställts utredning rörande de arbetsmöjligheter, som inom den närmaste tiden kunna beredas genom utdikningsföretag för jordbruksändamål. Härav framgår, att omedelbart eller efter kort tids förberedelse torde kunna igångsättas omkring 800 dylika företag, representerande i runt tal 1,400,000 dagsverken, samt att ytterligare ungefär 1,300 företag finnas, beträffande vilka pågående utredning beräknas bliva slutförd under förra hälften av 1933. Företagen äro belägna inom olika delar av landet samt anses i regel kunna bliva av betydelse för arbetslöshetens lindrande. Skulle bidrag enligt för avdikningsanslaget gällande bestämmelser utgå för samtliga berörda företag, vilkas totala arbetskostnad uppskattats till 14,000,000 kronor, skulle bidragsbeloppen uppgå till sammanlagt högst 7,000,000 kronor.

Vidare må nämnas, att 1932 års *utredning angående beredskapsarbeten* i sina förteckningar över dylika arbeten upptagit åtskilliga torrlägningsföretag, av vilka ett flertal ingår i den inom *lantbruksstyrelsen* verkställda utredningen.

*Departements-
chefen.*

För att möjliggöra omedelbart utförande av torrlägningsföretag, som utan eftersättande av andra tidigare till *lantbruksstyrelsen* inkomna ansökningar om bidrag äro särskilt ägnade att motverka arbetslösheten, vill jag — under åberopande av vad jag härom anfört under nyssnämnda punkt i nionde huvudtiteln — förorda uppförande i riksstaten för budgetåret 1933/1934 av ett särskilt anslag för beredande av medel till avdikningsföretag av nu åsyftat slag. För erhållande av bidrag från detta anslag torde böra gälla samma villkor som beträffande statens avdikningsanslag, med den skillnaden att statsbidrag allenast må utgå till företag, vars utförande finnes vara ägnat att lindra eller motverka arbetslöshet inom orten, och att bidragstagare skall vara skyldig att, sedan statsbidrag beviljats, vid äventyr att bidragsrätten må kunna förklaras förverkad, utan uppskov igångsätta företaget. I avseende å företagens bedömande och utförande med hänsyn till arbetslöshetsfrågan torde Kungl. Maj:t i mån av behov få meddela närmare föreskrifter. Vad jag föreslagit i fråga om begränsning i vissa fall av beviljade bidrag från statens avdikningsanslag med hänsyn

till företagets verkliga kostnader torde böra gälla jämväl beträffande bidrag från det av mig nu tillstyrkta särskilda anslaget. Sedan riksdagen beslutat i ärendet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkta grunder utfärda bestämmelser för anslagets användning.

Beträffande anslagets belopp torde böra tagas i betraktande, att den slutliga granskningen av arbetsplanerna och kostnadsberäkningarna för de företag, som avses i lantbruksstyrelsens utredning, med sannolikhet giver till resultat, att icke alla berörda företag befinnas böra understödjas med statsbidrag. Med hänsyn härtill och vid det förhållande, att jag under förenämnda punkt 123 i nionde huvudtiteln tillstyrkt beviljande i vanlig ordning av bidrag från avdikningsanslaget till belopp av 2,500,000 kronor, synes det nu ifrågasatta särskilda anslaget böra upptagas med 4,000,000 kronor. Med de av mig sålunda föreslagna båda anslagen, tillhopa 6,500,000 kronor, öppnas möjlighet att i allt väsentligt få avverkad den stora balans av ansökningar om bidrag ur avdikningsanslaget, som på sätt jag under nyssnämnda punkt omnämnt nu förefinnes hos lantbruksstyrelsen.

Enligt vad jag inhämtat beräknas den för handläggning av torrläggningsärenden inom lantbruksstyrelsen anställda personalen hinna årligen avverka sådana ärenden, motsvarande en sammanlagd arbetskostnad för företagen av ungefär 7,000,000 kronor, varför beräknas utgå 3,300,000 kronor i bidrag från avdikningsanslaget och 2,700,000 kronor i lån från avdikningslånefonden. Avverkande inom lantbruksstyrelsen under samma tid — såsom avsikten nu är — av nära nog det dubbla antalet ansökningar måste givetvis påkalla tillfälligt anlitage av extra arbetskrafter. Härför erforderliga kostnader, förslagsvis beräknade till ungefär 30,000 kronor, torde, i den mån medel för ändamålet icke på annat sätt stå till förfogande, få efter bestämmande av Kungl. Maj:t bestridas från det nu ifrågasatta anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkta grunder, av statsbidrag för utförande av torrläggningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 4,000,000.

[13.] **Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar.** För utlämnande av statsbidrag för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisade riksdagen för budgetåret 1932/1933 under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor (se prop. nr 29; R. skr. nr 30). Anslaget avsåg att samtidigt tjäna två ändamål, nämligen beredande av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket och främjande av skogsvården.

Bestämmelser om anslagets användning hava meddelats i kungörelsen den 18 mars 1932 (nr 57) angående statsbidrag till understödjande av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar. Vidare har Kungl. Maj:t nämnda dag utfärdat cirkulär (nr 58) till domänstyrelsen, samtliga skogsvårdsstyrelser och skogssällskapet med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av sagda kungörelse.

I skrivelse den 14 september 1932 har *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934. Centralrådet har därvid anfört bland annat följande.

Av anslaget hade före den 14 september 1932 tagits i anspråk ett belopp av 1,501,356 kronor. Återstoden, 498,644 kronor, torde, att döma av från skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet inhämtade uppgifter, inom kort bliva disponerat. Enligt centralrådets förmenande kunde anslaget betraktas som ett anslag till arbetslöshetens bekämpande med för ändamålet lika god effektivitet som andra härför beviljade medel. Ur skogsvårdssynpunkt fyllde det samma krav som statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag, vilkas utgående i första hand motiverades av de vidsträckta arealer med otillfredsställande skogstillstånd, som förefunnes i vårt land.

Enligt centralrådets mening syntes skäl tala för att nästkommande år skulle bliva minst lika påfrestande ur arbetslöshetssynpunkt som det innevarande för den del av landets befolkning, som hade sin utkomst inom skogsbruket. Årets arbetsinställelse inom massaindustrien måste nämligen få till följd, att avverkningarna under den kommande säsongen bleve väsentligt inskränkta. De låga virkespris, man alltjämt måste räkna med, komme i sin mån att medföra en begränsning av avverkningarna. Vidare torde de svåra ekonomiska förhållandena för skogsbruket medföra, att allt sådant icke statsunderstött skogsvårdsarbete inställdes, som kunde uppskjutas till framtiden. Centralrådet hade vidare anledning förmoda, att därest de dåliga konjunkturerna komme att fortsätta jämväl under nästa år, skogsägarna i viss utsträckning skulle bliva urständsatta att bidraga med å dem belöpande kostnadsandelar för utförande av sådana skogsvårdsåtgärder, som skulle bliva bidragsberättigade. Denna sistnämnda omständighet talade för en viss minskning av anslaget i jämförelse med det för budgetåret 1932/1933 utgående.

Centralrådet hade ansett sig böra begränsa sina äskanden i fråga om statens skogsutdikningsanslag till 1,000,000 kronor och beträffande statens skogsodlingsanslag till 350,000 kronor. Det för sagda anslag, på grundval av från skogsvårdsstyrelserna och skogssällskapet inhämtade uppgifter, beräknade medelsbehovet uppginge emellertid till 1,850,000 respektive 565,000 kronor. Under förutsättning att ifrågavarande anslag uppfördes med av centralrådet föreslagna belopp, skulle sålunda ett medelsbehov om 1,065,000 kronor icke bliva tillgodosett. Då centralrådet vore övertygat om, att flertalet av de företag, vilka förutsatts skola taga i anspråk statsmedel ur statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag, vore av sådan beskaffenhet, att deras utförande likaväl skulle kunna ske med bidrag från ett anslag för understödjande av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder, syntes det lämpligt, att vid kalkylerande av medelsbehovet för ett dylikt anslag för budgetåret 1933/1934 hänsyn toges till förenämnda belopp om 1,065,000 kronor. Skogsvårdsstyrelsernas och skogsvårdssällskapets omförmälda uppgifter avsåge emellertid endast skogar under 1923 års skogsvårdslag och däribland endast sådana, som icke tillhörde aktiebolag. Enär, enligt centralrådets förslag,

för det nu ifrågasatta anslaget skulle liksom hittills gälla, att såväl aktiebolags skogar som enskildas skogar under lappmarkslagen samt lagen om husbehovskogar skulle vara bidragsberättigade, syntes medelsbehovet med avseende på detta anslag dock böra beräknas till ett väsentligt högre belopp. Centralrådet hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1933/1934 anvisa ett anslag av 1,500,000 kronor till understödande av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar att utgå enligt de grunder, som gällde för motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933.

På min anmodan har centralrådet inhämtat yttranden från skogsvårdsstyrelserna om förevarande anslags lämplighet som medel för arbetslöshetens motverkande, varav i sammandrag inhämtas följande.

De företag, till vilka medel beviljats från anslaget, torde vid utgången av 1932 vara utförda i en omfattning, varierande mellan 50 och 90 procent av kostnaderna. Genomsnittligt torde företagen under året hinna färdigställas i en utsträckning, motsvarande 75 procent av kostnaderna. Anslaget hade alltså verkat mycket snabbt.

Som regel hade i företagen uteslutande sysselsatts hjälpbehövande arbetslösa. Garantier härför hade skapats genom ett i stor utsträckning åvägbragt samarbete mellan skogsvårdsstyrelserna och de lokala arbetslöshetsorganen. I vissa fall hade skogsvårdsstyrelserna låtit tillkännagiva, att medel från anslaget endast beviljades till företag, där arbetslösa anlätades. Även ur denna synpunkt hade anslaget väl fyllt sitt ändamål. För arbetslöshetens bekämpande bland skogs- och lantarbetarna hade det varit till stort gagn.

Endast i helt oväsentliga undantagsfall hade svårigheter förelegat att mobilisera bidragsberättigade företag i orter med arbetslöshet. I allmänhet hade det anslagsbehov, som under året gjort sig gällande, icke kunnat i sin helhet täckas.

De skogsvårdsstyrelser, som yttrat sig, (23 st.) ävensom skogsällskapet hava samtliga ansett anslaget vara till stor nytta och väl fylla sitt ändamål. Flera skogsvårdsstyrelser hava gjort uttalanden av innebörd, att anslagets anvisande gjort det möjligt att bekämpa arbetslösheten på ett effektivare, smidigare och billigare sätt än vad tidigare i detta syfte använda metoder tillåtit. Flertalet skogsvårdsstyrelser hava också livligt förordat nytt anslag för ändamålet under budgetåret 1933/1934.

Vidare må nämnas, att *skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län* i nyssberörda yttranden ifrågasatt, att bidrag borde få utgå till röjningsgallringar i alla tätväxande ungskogar med dålig skiktningförmåga, vilka äro i behov av utglesning, dock endast under förutsättning, att gallringsvirket saknar avsättningsvärde eller icke kan utnyttjas till husbehov.

Slutligen har *skogsägareföreningarnas riksförbund* i skrivelse den 6 december 1932 under framhållande av förevarande bidragsverksamhets stora betydelse gjort framställning om verksamhetens fortsättande och utvidgning.

Den verksamhet, som bedrivits med förenämnda, vid fjolårets riks-

Departements-
chefen.

är numera av Kungl. Maj:t till fullo disponerat. Av skäl centralrådet framhållit föreligger all anledning att under rådande tidsläge, med väntad fortsatt arbetslöshet inom skogsbruket, uppehålla den verksamhet, varom här är fråga. Såsom framgår av de under punkterna 149 och 150 i nionde huvudtiteln lämnade redogörelserna föreligger också ett ganska avsevärt antal ansökningar om bidrag till skogsutdikning och skogsodling, som ej i vanlig ordning beräknas kunna bliva tillgodosedda. Lika med centralrådet finner jag alltså, att medel för tillfälliga skogsvårdsåtgärder böra anvisas jämväl för nästa budgetår. Beträffande anslaget storlek vill jag med hänsyn till ifrågavarande verksamhets stora betydelse för skogsbruket och för beredande av arbetstillfällen förorda anvisande av ett högre anslagsbelopp, än det av centralrådet ifrågasatta. Förutom vikten av att under rådande tidsläge få hithörande arbeten snarast igångsatta i största möjliga omfattning, må framhållas, att härigenom bland annat påskyndas förverkligandet av ett program, som riksdagen redan i princip gillat. Erinras må om riksdagens skrivelse nr 329/1928, vilken föranledde tillsättandet av 1928 års skogsvårdskommitté, vars utredningar ådagalade det stora behovet och vikten av åtgärder för den produktiva skogsmarkens kultivering. Jag finner mig därför efter överbägande av olika på frågan inverkan omständigheter böra förorda, att anslaget bestämmas till 3,500,000 kronor. För anslaget användning torde i ämnet gällande, i förenämnda kungörelse nr 52/1932 intagna bestämmelser böra bibehållas med den i huvudsak formella jämkning däri, som följer av att den nya lappmarkslagen med ingången av 1934 träder i kraft. Statsbidrag ur anslaget bör nämligen givetvis kunna utgå för arbeten å skogar, som komma att lyda under den nya lappmarkslagen, därvid bidragsverksamheten bör omhänderhavas av skogsvårdsstyrelsen. Vidare torde hinder ej böra möta för Kungl. Maj:t att medgiva, att anslaget må användas för utlämnande av bidrag jämväl till röjningsgallringar i sådana ej direkt under begreppet stavaskogar hänförliga, inom de fyra nordligaste länen befintliga tätväxande ungskogor med dålig skiktningförmåga, vilka äro i behov av utglesning, dock endast under förutsättning, att gallringsvirket kan antagas sakna avsättningsvärde och icke kan utnyttjas till husbehov.

De med anslaget avsedda åtgärderna torde böra få igångsättas så snart ske kan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkta grunder, av statsbidrag för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisa för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 3,500,000.

[14.] **Vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m.** Förutom sådana skogsvårdsåtgärder, som avses att understödjas med bidrag från det under punkt 13 i denna avdelning av statsverkspropositionen föreslagna anslaget, torde under nuvarande förhållanden behov förefinnas att vidtaga åtskilliga åtgärder på skogshushållningens område, ägnade att på samma gång främja skogsbruket och motverka arbetslösheten.

Nämnas må, att 1932 års utredning angående beredskapsarbeten i sina förteckningar över dylika arbeten upptagit vissa vägarbeten m. m. å kronoparker. Vad särskilt angår produktionsbefrämjande arbeten å domänverkets skogar må emellertid erinras, att Kungl. Maj:t den 23 december 1932, i samband med fastställande av generalförslag angående driftkostnader för domänverket under 1933, bemyndigat domänstyrelsen att ur förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m. disponera, utöver av styrelsen ifrågasatt belopp av 3,063,100 kronor för vissa av styrelsen angivna skogsvårdande arbeten, 1,000,000 kronor, i den mån lämpliga sådana arbeten utöver de redan inventerade kunde uppbringas.

Från 1931 års skogssakkunniga förväntas förslag till vissa åtgärder för främjande av avsättningen av inhemska skogsprodukter. Ett genomförande av förslaget, vilket beräknas få betydelse för arbetslöshetens bekämpande, påkallar anvisande av särskilda medel. Jag har vidare anledning antaga, att förslag inom den närmaste tiden framkomma om understödjande av vissa skogskultiveringsåtgärder, som ej kunna inordnas under den med bidrag från skogsutdiknings- och skogsodlingsanslagen befrämjade verksamheten. Givetvis är det mig icke möjligt att nu framställa förslag i hithörande ämnen. Emellertid torde för ändamålen ävensom för andra åtgärder på skogshushållningens område m. m., vilka icke inbegripas i de förslag, jag förut i dag framlagt, böra i förslaget till riksstat för nästa budgetår beräknas ett belopp av 1,500,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må vardas riksdagen förelagd, till vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m. beräkna för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av .. kronor 1,500,000.

[15.] **Isbrytande undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov.** Från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreligger en av lantbruksstyrelsen förordad framställning om vidtagande av åtgärder i syfte att för statens räkning måtte anskaffas ett isbrytande undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov. Därest anskaffningen skulle ske i form av nybyggnad, erhålles härigenom ett i hithörande arbetsfack välbehövt tillskott av arbetstillfällen. Ärendet tarvar ytterligare utredning. Därest den fortsatta beredningen av ärendet skulle befinnas föranleda åtgärder i angivet syfte, lärer härför erfordras anvisande av riksdagen av visst anslagsbelopp; och torde för ändamålet i förslaget till riks-

stat för nästa budgetår böra beräknas ett belopp av 500,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, för anskaffande av ett isbrytande undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov beräkna för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 500,000.

[16.] **Arbetarsmåbrukslånefonden.** De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1930 tillkallade utredningsmännen rörande vissa sociala jordfrågor (*sociala jordutredningen*) hava den 5 december 1932 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för beredande av ökade möjligheter för mindre bemedlade personer att erhålla egna jordbruk. Därvid har utredningen hemställt, att en fond, benämnd arbetarsmåbrukslånefonden, skall inrättas samt att såsom kapital till fonden måtte för budgetåret 1933/1934 anvisas 2,000,000 kronor. Ur fonden skulle anvisas räntefria lån att, efter en amorteringsfri tid av 5 år, återbetalas genom amorteringar under 30 år. Betänkandet har för yttrande remitterats till ett antal myndigheter m. fl., vilka yttranden ännu ej inkommit. Jag torde därför senare få för Kungl. Maj:t ånyo anmäla ärendet, i syfte att särskild proposition må kunna avlätas till riksdagen. I avvaktan härpå torde i förslaget till riksstat för nästa budgetår böra beräknas visst anslagsbelopp såsom kapital till fonden, vilket synes mig böra utgöra 2,500,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, såsom kapital till arbetarsmåbrukslånefonden beräkna för budgetåret 1933/1934 ett *reservationsanslag* av kronor 2,500,000.

I vad departementschefen sålunda hemställt instämman statsrådets övriga ledamöter, dock att statsrådet Nothin ej deltagit i behandlingen av det under punkten 1 angivna ärendet.

Hans Maj:t Konungen lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.

*Bilaga 6.***Utgifter för kapitalökning.**

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, anmäler nedan
angivna under departementets handläggning hörande ärenden angående
utgifter för kapitalökning under budgetåret 1933/1934 och yttrar härvid
följande:

Statens utlåningsfonder.

[1.] **Hantverksslånefonden.** På därom av Kungl. Maj:t i proposition
(nr 142) till 1910 års riksdag gjord framställning beslöt riksdagen (skri-
velse nr 167), *dels* att en särskild fond skulle inrättas för befrämjande av
hantverk och därmed jämförlig mindre industri, från vilken fond, efter
prövning av Kungl. Maj:t, i mån av tillgång lån finge tilldelas Sveriges
hantverksorganisation, som förklarat sig villig att i egenskap av låne-
förmedlare utlämna låneunderstöd till hantverkare och mindre industri-
idkare för anskaffande av arbetsmaskiner, motorer och andra dyrbarare
arbetsredskap, *dels* att riksgäldskontoret skulle bemyndigas att för ända-
målet under år 1911 i mån av behov tillhandahålla statskontoret ett be-
lopp av högst 50,000 kronor, *dels ock* att för lån, som av Kungl. Maj:t be-
viljades, skulle gälla vissa av riksdagen godkända allmänna villkor och
bestämmelser. Kungl. Maj:t skulle äga meddela de ytterligare föreskrif-
ter, som i avseende å förevarande lånerörelse kunde befinnas erforderliga.

Genom kungörelse den 16 december 1910 (nr 143) fastställde Kungl.
Maj:t därefter allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden

för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri. Samtidigt uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium att handhava högsta uppsikten över Sveriges hantverksorganisation i dess egenskap av låneförmedlare vid ifrågavarande lånerörelse.

Enligt nämnda kungörelse gällde för lån från fonden bland annat följande grunder: nämligen *att*, sedan lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet skulle återbetalas under vart och ett av de därpå följande fem åren, så att hela lånet bleve inom utgången av det sjätte året till fullo guld, *att* å lyftat oguldet lånebelopp skulle erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, *samt att* låneunderstöd, som av låneförmedlaren utlämnades, skulle utgöra minst 500 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt under inga förhållanden finge uppgå till mera än tre fjärdedelar av det eller de för inköp avsedda föremålens värde.

Till ökning av fondens kapital hava sedermera anvisats dels av 1911 års riksdag 75,000 kronor, dels av 1912 och 1913 års riksdagar samt 1914 års senare riksdag tillhopa 75,000 kronor, dels ock av 1920 års riksdag 100,000 kronor. Fondens nuvarande kapitalbelopp utgör sålunda 300,000 kronor.

Sedan riksdagen (skrivelse nr 117/1914 B) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag beslutat, att för lån, som beviljades från fonden, skulle gälla vissa förändrade allmänna villkor och bestämmelser, utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse i ämnet den 21 augusti 1914 (nr 210). Därigenom vidtogos i huvudsak följande ändringar i 1910 års nyssberörda kungörelse, nämligen *att* lånebeloppets minimum sänktes från 500 till 300 kronor, *samt att* lånebeloppets relativa maximigräns höjdes från $\frac{3}{4}$ till $\frac{9}{10}$ av värdet av arbetsredskapen i fråga.

Enligt beslut av 1916 års riksdag höjdes räntan å lånen från 4 procent till 5 procent, varjämte Sveriges hantverksorganisation på därom gjord framställning befriades från uppdraget att vara låneförmedlare och lånerörelsen helt överlämnades till kommerskollegium med bibehållande av statskontoret såsom fondförvaltare. Samma års riksdag antog jämväl, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, ändrade lånebestämmelser för fonden. Berörda ändringar återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1916 (nr 230) angående ändrade bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri. I denna kungörelse hava — i överensstämmelse med riksdagens beslut — ändringar vidtagits genom Kungl. Maj:ts kungörelser den 22 juni 1920 (nr 444) och den 27 april 1923 (nr 24). 1916 års berörda kungörelse, med de däri vidtagna ändringarna, utgöra de nu gällande bestämmelserna för lån från ifrågavarande fond. Dessa bestämmelser skilja sig från de tidigare — förutom i förut angivna avseenden och genom en tämligen kortvarig höjning av räntesatsen — huvudsakligen därigenom, att lånens absoluta maximum höjts från 5,000 kronor till 10,000 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift av den 4 november 1932 har *styrel-*

sen för Sveriges hantverksorganisation hemställt, att ifrågavarande lånefond måtte ökas med 100,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen anfört i huvudsak följande:

Enligt uppgift från kommerskollegium förefunnes arligen till disposition för utdelning av lån från fonden ett belopp av omkring 60,000 kronor, utgörande det belopp, som inflöte genom amorteringar av tidigare lån. Antalet under år 1932 till och med mitten av oktober till kollegium inkomna ansökningar om lån utgjorde 88 med ett sammanlagt sökt belopp av omkring 275,000 kronor. På grund av bristande medeltillgång hade så gott som vid varje fördelning av lån inkomna ansökningar måst anstå för att först vid en senare fördelning kunna beviljas. För många lånesökande beredde ett dylikt uppskov med avgörandet av ansökningarna givetvis olägenheter. Styrelsen finge därför hemställa om åtgärds vidtagande för en ökning av fonden på föreslaget sätt.

Över framställningen hava kommerskollegium den 22 november och statskontoret den 6 december 1932 avgivit infordrade yttranden. Därvid har *kommerskollegium* uttalat bland annat följande:

Intill den 22 november 1932 hade till kollegium inkommit 101 ansökningar om lån från fonden till ett sammanlagt sökt belopp av omkring 310,000 kronor. Ehuru då ännu mer än en månad återstode av året, hade såväl ansökningarnas antal som lånebeloppens summa överskridit motsvarande tidigare siffror för de år, under vilka kollegium handhaft lånerörelsen. Otivelaktigt skulle ett ej obetydligt större antal ansökningar inkommit, om ej kollegium vid förfrågningar meddelat, att fondens disponibla medel ej räckte till för beviljande av mer än ett mindre antal lån. Av ovannämnda ansökningar hade 21, motsvarande ett sammanlagt sökt lånebelopp av 65,000 kronor, inkommit från hantverkare, som nyligen startat egen verksamhet, under det att övriga ansökningar till huvudsaklig del härrörde från mångåriga företagare med gott yrkesanseende.

Den starka tillströmningen av ansökningar under innevarande år utgjorde uppenbarligen en följd av den rådande ekonomiska krisens tryck på hantverkets utövare, vilka ansett sig nödsakade att genom maskinanskaffning söka rationalisera driften för att kunna bestå i den allt starkare konkurrensen. Kollegium ansåge det beklagligt, att detta behov ej kunnat i större omfattning tillgodoses än som varit möjligt med de under innevarande år disponibla medlen från fonden. En mindre kapitalökning till fonden syntes därför vara erforderlig.

Några avskrivningar å utlämnade hantverkslån hade hittills ej vidtagits. Med all sannolikhet måste emellertid, sedan viss konkurs avslutats, avskrivningar ske till ett belopp av omkring 6,000 kronor. Härutöver föreläge osäkra fordringar å något över 6,000 kronor. Å dessa fordringar ansåge sig kollegium dock hava utsikt att så småningom indriva en del.

Under åberopande av vad sålunda anförts har kommerskollegium förordat, att fonden måtte ökas med ett belopp av 50,000 kronor.

Enligt en från kommerskollegium inhämtad uppgift var hantverkslånefondens ställning den 30 november 1932 följande:

Utgifter för kapitalökning: bil. 6.

Utestående lån	kronor 277,947: 73
Beviljade, då ännu ej lyftade lån	» 11,725: —
Odisponerade medel	» 10,327: 27
	<hr/> Summa kronor 300,000: —.

En inom kommerskollegium upprättad promemoria med en kalkyl angående återbetalningar av utestående hantverkslån under innevarande och nästkommande budgetår utvisar följande:

Budgetåret 1932/1933.

Kassabehållning den 30 november 1932 (cirka)	kronor 22,000: —
Inbetalningar (cirka):	
amorteringar	» 29,000: —
uppsagt lån	» 3,600: —
	<hr/> Summa bruttotillgång (cirka) kronor 54,600: —.

Utbetalningar:

beviljade, ännu ej lyftade lån	kronor 11,725: —
Nettotillgång för återstående delen av budgetåret (cirka)	kronor 42,875: —.

Budgetåret 1933/1934.

Amorteringar enligt de fastställda amorteringsplanerna (cirka)	kronor 61,000: —.
--	-------------------

I promemorian har uttalats, att det vore anledning förmoda, att betalningen av åtskilliga amorteringar komme att vålla svårigheter för vederbörande, och att det därför bleve nödvändigt medgiva anstånd med amorteringarnas erläggande i ett visst antal fall. Antagligen komme därför i verkligheten att inflyta mindre belopp än som beräknats. En förskjutning med avseende å ett belopp, motsvarande omkring 10 procent av de beräknade amorteringsbeloppen, syntes sannolik.

Statskontoret har utlåtit sig på följande sätt:

Då statskontoret med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden ansåge, att all möjlig återhållsamhet i fråga om anvisande av nya anslagsmedel borde iakttagas, och då ämbetsverket icke blivit fullt övertygat om att ett verkligt behov härav i förevarande fall vore för handen, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida det icke borde tillsvidare anstå med en ökning av hantverkslånefonden. I varje fall torde större anslag än det av kommerskollegium föreslagna icke böra ifrågakomma.

*Departements-
chefen.*

Den av mig återgivna framställningen från styrelsen för Sveriges hantverksorganisation avser en ökning av hantverkslånefonden i syfte att i större utsträckning än för närvarande är möjligt utdelning av lån åt sökande skall kunna äga rum. Den av styrelsen önskade kapitalökningen, 100,000 kronor, har av kommerskollegium föreslagits böra begränsas till 50,000 kronor. Statskontoret har ansett sistnämnda belopp vara det högsta, som bör ifrågakomma.

Med hänsyn till de tryckta förhållanden, under vilka hantverket och därmed jämförlig mindre industri för närvarande arbeta, finner jag en

ökning av hantverkslånefonden behjärtansvärd. Under hänvisning till vad ämbetsverken anfört anser jag mig likväl icke kunna för ändamålet tillstyrka högre belopp än 50,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom kapitalökning för lånefonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Fonden för förlag till statsverket.

[2.] **Byggande av ett nytt fyrskepp.** Under punkt 16 i tionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har jag anmält min avsikt att vid behandlingen av frågor under »Utgifter för kapitalökning» återkomma till lotsstyrelsens i skrivelse den 30 augusti 1932 gjorda förslag rörande äskande av medel till *ett nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation*. Då jag nu anmäler detta ärende, anhåller jag att till en början få återgiva vad styrelsen anfört till motivering av berörda förslag.

Lotsstyrelsen har i detta ämne uttalat följande:

Förslag rörande anvisande av medel för nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation hade av lotsstyrelsen avgivits åren 1930 och 1931. Förslaget hade emellertid icke upptagits bland de äskanden, som Kungl. Maj:t förelagt 1931 och 1932 års riksdagar. I statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1932 hade föredragande departementschefen emellertid framhållit, att han hyste förhoppningar, att förevarande fyrskeppsbygge snarast möjligt skulle kunna komma till utförande. Lotsstyrelsen finge nu erinra om sin sålunda vid två skilda tillfällen tidigare gjorda framställning i ämnet samt beträffande den ifrågasatta anskaffningen anföra följande.

Fyrskeppet nr 14, vilket färdigbyggdes år 1877, vore för närvarande tilldelat Sydostbrottens fyrskeppsstation. Detta fyrskepp, som icke sedan år 1895 undergått ombyggnad, hade en längd av omkring 31 meter och en bredd av omkring 7 meter. Dess skrov vore byggt av ek. Framdrivningsmaskineriet utgjordes av en 100 hästkrafters ångmaskin. Fyrinstallationen bestode av en Aga Dalénljusapparat och mistsignalinstallationen av en tyfon för komprimerad luft, vilka anordningar tillkommit år 1927.

Fyrskeppet vore förlagt vid en synnerligen viktig angringspunkt för alla fartyg, vilka vore destinerade till Umeådistriktet eller de norr om detta i Bottenviken belägna skeppningsplatserna. Då sjöfarten i våra nordliga farvatten med statlig isbrytarhjälp numera hölles i gång jämväl efter vinterns inträde och detta även sedan betydande ismassor hunnit bildas, erfordrades för ifrågavarande fyrskeppsstation ett fyrskepp, vilket såväl till maskineri som i övrigt vore så kraftigt byggt, att det under normala förhållanden kunde kvarbliva å sin plats, så länge sjöfarten det påfordrade, och vid tiden för seglotionens slut för egen maskin ingå till vinterförläggningssorten. Även om isbrytarhjälp alltid skulle kunna påräknas

vid intagningen av fyrskeppet, kunde dock icke till följd därav fordringarna på motståndskraft och framkomlighet sänkas, enär det assisterade fartyget måste i allt fall kunna motstå synnerligen kraftiga påkänningar. Ifrågavarande fyrskepp nr 14 vore såväl till skrov som maskineri alltför svagt och otidsenligt. Det borde på grund härav samt med hänsyn till dess höga ålder utranteras och ersättas med ett nytt fyrskepp av huvudsakligen samma typ som det år 1926 färdigbyggda, fyrskeppsstationen Vinga utanför Göteborg tilldelade fyrskeppet nr 32. Det nya fyrskeppet borde byggas av stål, försees med isbrytarstäv samt erhålla motorpropellermaskineri på omkring 400 hästkrafter ävensom elektrisk fyrapparat och elektriskt mist-signalmaskineri för avgivande av luft- och radiomistsignaler kombinerat med radiotelefon- (telegraf-) apparat. Fyrskeppet erhöle icke apparat för avgivande av undervattenssignaler, enär den utredning, som verkställdes i sammanhang med utarbetandet av lotsstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 november 1931 angående anordnande av radioanläggningar för underlättande av navigeringen vid rikets kuster, otvetydigt visade, att betydelsen av dylik signalering redan nu vore ringa för sjöfarande i våra farvatten och kunde med säkerhet förutses bliva framdeles från år till år allt mindre. Det nuvarande fyrskeppets agafyrapparat och mist-signalmaskineri kunde antingen användas såsom reserver uti det nya fyrskeppet eller ock tagas i anspråk för annat ändamål.

Beskaffenheten av nuvarande fyrskepp, som, så snart materielltillgången det medgäve, borde tillsvidare vintertid ur säkerhetssynpunkt utbytas mot ett moderniserat reservfyrskepp — vilket ju förorsakade extra kostnader — samt sjöfartens krav på en bättre säkerhetsanstalt vid Sydostbrottens fyrskeppsstation gjorde det synnerligen nödvändigt, att bristen i nuvarande anordning omedelbart avhjälpes. Befälhavaren på fyrskeppet hade jämväl på det bestämdaste framhållit sina och besättningens farhågor för att någon olycka vintertid skulle kunna inträffa med nuvarande fyrskepp. Vidare hade lotskaptenen i övre norra lotsdistriktet i skrivelse till lotsstyrelsen innevarande år ånyo framhållit behovet av ett mera ändamålsenligt fyrskepp å ifrågavarande fyrskeppsstation. En omständighet, som ytterligare underströke nödvändigheten av att ett nytt fyrskepp snarast möjligt anskaffades för denna station, föreläge så tillvida, att en oavvislig fordran förefunnos därå, att radiofyr inom en snar framtid anordnades å det vid Sydostbrottens för sjöfarten på övre Norrland så viktiga fyrskeppsstation utlagda fyrskeppet. Det nuvarande föråldrade fyrskeppet nr 14 »Sydostbrotten» kunde givetvis icke lämpligen kompletteras med radiofyranläggning.

Vid avgivandet av lotsstyrelsens senaste framställning i ämnet — i skrivelse den 28 augusti 1931 — beräknades kostnaden för ett nytt tidsenligt fyrskepp till 577,000 kronor. På grund av därefter inträffade ändrade valutaförhållanden måste den beräknade kostnaden numera höjas med 15,000 kronor till 592,000 kronor. Även om fyrskeppsbygget igångsattes, så snart ske kunde, efter det vederbörligt beslut fattats, borde likväl enligt verkställda beräkningar en summa av 367,000 kronor vara tillfyllest för fullgörande av under budgetåret 1933/1934 nödvändiga utbetalningar, under det att med anvisande av återstående beloppet, 225,000 kronor, kunde anstå till budgetåret 1934/1935.

I sitt den 23 november 1932 avgivna yttrande över lotsstyrelsens framställning om anslag till lotsverket för budgetåret 1933/1934 har *statens*

organisationsnämnd beträffande nu förevarande ämne utlätit sig på i huvudsak följande sätt:

Enligt organisationsnämndens mening borde, därest det nuvarande fyrskeppet vid Sydostbrotten ansåges icke längre kunna göra tjänst, något nytt fyrskepp icke byggas såsom ersättning för detsamma. I stället borde för sådan händelse det nuvarande fyrskeppet vid Svinbådan förflyttas därifrån till Sydostbrotten. Nämnden ansåge sig nämligen redan nu kunna med bestämdhet uttala, att nämnden vid sitt ståndpunktstagande till ärendet om lotsverkets personalfråga m. m. komme att förorda indragande av Svinbådans fyrskepp. Detta fyrskepp syntes med fullt betryggande säkerhet kunna ersättas antingen med en eller två lysbojar eller ock med en mindre, automatisk fyr.

I anledning av vad statens organisationsnämnd sålunda anfört har *lotsstyrelsen* i promemoria den 6 december 1932 genmält följande:

Lotsstyrelsen vore icke beredd att nu utlåta sig beträffande organisationsnämndens förslag till ersättande av fyrskeppet »Svinbådan» med annan säkerhetsanstalt. Dessförinnan torde nämligen böra verkställas en grundlig utredning av denna fråga med hörande såväl av lotskaptenen i södra lotsdistriktet jämte vederbörande underlydande som av representanter för sjöfartsnäringen. Emellertid finge erinras om följande förhållanden, vilka icke kunde lämnas ur räkningen vid frågans bedömande, nämligen att fyrskepp varit förlagt å Svinbådans fyrskeppsstation alltsedan år 1866, att förslag förelegat att flytta fyrskeppet något längre ut från skånska kusten, alltså till djupare vatten, att vattendjupet å stationen vore 20 å 25 meter, att lotsuppassning för lämnande av lots till fartyg på sydgående genom Öresund ägde rum å fyrskeppet, vilken lotsuppassning sorterade under Öresunds norra lotsplats med personalen stationerad i Viken, att flera farliga grund vore belägna innanför fyrskeppet vid skånska kusten, samt att under årens lopp talrika strandningar och förlisningar ägt rum på ifrågavarande kuststräcka.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter borde fyrskeppet »Svinbådan» icke under några omständigheter indragas från sin station, förrän en grundlig utredning därom kunnat företagas, efter det att organisationsnämndens förslag med avseende å lotsverkets organisation föreläge i ett sammanhang. Lotsstyrelsen hade därför icke nu upptagit till prövning vare sig frågan, huruvida det å Svinbådans fyrskeppsstation utlagda fyrskeppet nr 17 över huvud taget lämpade sig för Sydostbrottens station, eller frågan om de förändringar, som under alla omständigheter måste vidtagas å nämnda fyrskepp vid ändrad förläggning av detsamma.

Det måste anses mycket beklagligt, om medelsbrist skulle nödvändiggöra uppskjutandet av föreslagen anskaffning av ett nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation. Blev emellertid så fallet, stode för närvarande icke någon annan möjlighet till buds än att alltjämt behålla det därstädes nu utlagda fyrskeppet nr 14 i tjänst. För att i möjligaste mån eliminera därmed förbundna risker kunde tillsvidare fyrskeppet nr 14 vintertid utbytas mot det för rikets hela östra kust avsedda reservfyrskeppet nr 24. Emellertid kunde till följd av haveri å annat ordinarie fyrskepp oundgängligen erfordras, att reservfyrskeppet förldades till annat håll, varigenom dess disponerande för Sydostbrottens fyrskeppsstation omöjliggjordes.

Departements-
chefen.

På sätt lotsstyrelsen i sin skrivelse av den 30 augusti 1932 erinrat, har styrelsen redan vid två föregående tillfällen, nämligen åren 1930 och 1931, hos Kungl. Maj:t hemställt om äskande av medel till nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation. Förslaget har dock icke föranlett framställning till 1931 eller 1932 års riksdag. Vid ärendets föredragning i statsrådet den 4 januari 1932 uttalade emellertid min företrädare i ämbetet, att han hyste förhoppningar, att förevarande fyrskeppsbygge snarast möjligt skulle kunna komma till utförande.

För egen del har jag ock blivit övertygad om önskvärdheten av att planerna på ett nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation med det snaraste bliva förverkligade. Såväl det nuvarande fyrskeppets relativt höga ålder som den för hårt väder ofta utsatta förankringsplatsen motivera detta. Organisationsnämndens tanke att dit förflytta fyrskeppet vid Svinbådan synes mig på de av lotsstyrelsen i dess promemoria av den 6 december 1932 anförda skäl icke i detta sammanhang böra ifrågasättas. Jag föreslår därför, att ärendet förelägges 1933 års riksdag.

Lotsstyrelsen har beräknat kostnaderna för det ifrågavarande fyrskeppsbygget till 592,000 kronor. Enligt vad jag från styrelsen under hand inhämtat, läser bygget kunna i huvudsak färdigställas under nästkommande budgetår. Hela nyssnämnda kostnadsbelopp torde för den skull nu böra äskas av riksdagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till byggande av ett nytt fyrskepp för budget-
året 1933/1934 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 592,000.

[3.] **Anskaffande av viss materiel för lotsverkets behov.** I en den 11 november 1932 dagtecknad promemoria har lotsstyrelsen framlagt vissa förslag till beredande av arbetstillfällen, vilka förslag avse anskaffande av *reservförankringsmateriel m. m.* för lotsverkets behov.

Lotsstyrelsen erinrar härvid till en början, att Kungl. Maj:t, i anledning av 1922 års riksdags skrivelse nr 291 angående anslag för bekämpande av arbetslösheten, den 7 juli 1922 bemyndigade lotsstyrelsen att hos svenska industriföretag göra vissa beställningar till ett sammanlagt belopp av 482,300 kronor och fördelade på tjugutre poster. Bland annat bemyndigades lotsstyrelsen sålunda att för 50,000 kronor inköpa reservförankringsmateriel för fyrskepp och lysbojar.

Rörande denna anskaffning hade lotsstyrelsen i skrivelse den 17 januari 1922 anført, att genom slitning och haverier årligen vid lotsverket förbrukades en del förankringsmateriel, vars myckenhet på förhand ej kunde beräknas, att styrelsen därför ständigt nödgades hava vissa mäng-

der därav å sitt förråd att användas vid förefallande behov, samt att av styrelsen begärda medel avsåge anskaffande av reservförankringsmateriel att tillsvidare uppläggas i lotsverkets huvudförråd.

I sin promemoria av den 11 november 1932 anför nu lotsstyrelsen vidare:

Därest även nu i viss mån avsåges att genom beställningar hos svensk industri söka nedbringa förekommande arbetslöshet, syntes en beställning av här ifrågavarande reservförankringsmateriel ändamålsenlig. Det vore lämpligt att upphandla kätting och ankare för förslagsvis 55,000 kronor, varigenom ungefär tre års behov härav komme att täckas. Den väsentliga delen av beloppet finge betraktas som arbetslöner, dels vid kättingsmedjorna och dels vid de svenska järnverk, som framställde råvaran.

I nyss nämnda promemoria har lotsstyrelsen vidare föreslagit anskaffande av ett antal *gjutjärnsfyrcurur* samt därom anfört följande:

Vid nyanläggning av fyrrar utan ständig bevakning användes gjutjärnsfyrcurur. Anskaffningskostnaden för dylika fyrcurur vore omkring 1,380 kronor för fyrcurur av fjärde ordningen och omkring 1,350 kronor för fyrcurur av sjätte ordningen. Då sådana nyanläggningar allttjämt finge beräknas förekomma och priserna å fyrcurur för närvarande vore låga, kunde ifrågasättas, huruvida icke ett antal fyrcurur nu lämpligen kunde beställas och uppläggas i förråd. Vid framtida äskanden av medel för anordnande av nya fyrrar utan ständig bevakning skulle anslagsäskandet minska med kostnaden för erforderlig, i förråd upplagd fyrcurur. Förslagsvis kunde nu lämpligen tio fyrcurur av sjätte och fem fyrcurur av fjärde ordningen inköpas. Kostnaden härför syntes kunna hålla sig till 20,000 kronor, av vilket belopp den väsentliga delen skulle utgöras av arbetslöner till svenska arbetare.

Lotsstyrelsen har slutligen i samma promemoria upptagit frågan om anskaffande av *agagasbehållare* samt härom uttalat sig sålunda:

Arligen måste en del agagasbehållare på grund av förslitning nyersättas. Behållarna kostade för närvarande 300 kronor per styck, vilket pris vore detsamma som före år 1914. För budgetåret 1931/1932 hade inköpts 9 behållare och hittills under innevarande budgetår 6 sådana, allt såsom ersättning för kasserade behållare. Detta finge anses vara ett relativt ringa antal, då lotsverket hade 2,000 behållare i bruk och desamma under transporter ofta utsattes för avsevärd slitning. Därest önskemål föreläge att bereda sysselsättning åt arbetare vid mekaniska verkstäder och järnverk, kunde lämpligen när som helst ett trettio-tal dylika behållare inköpas, vilket skulle betinga en kostnad av 9,000 kronor. Härigenom skulle lotsverkets behov av gasbehållare för nyersättning av kasserade sådana bliva täckt för ungefär tre år. Vid anordnande av nya agafyrrar erfordrades även anskaffande av gasbehållare. För sådant ändamål hade för budgetåret 1932/1933 inköpts 60 gasbehållare. Lämpligen kunde för framtida nyanläggningar av agafyrrar redan nu anskaffas förslagsvis 60 agagasbehållare för en sammanlagd kostnad av 18,000 kronor. Av anskaffningskostnaden kunde omkring 20 procent beräknas utgöra arbetslöner, 21 procent kostnader för inköpt svenskt material och 8 procent kostnader för importerat material.

Departements-
chefen.

Av det anförda framgår, att lotsstyrelsen för beredande av arbetstillfällena för svensk industri ifrågasätter, att redan nu skulle anskaffas vissa slag av materiel för lotsverkets räkning, varigenom verkets behov därav för några år framåt skulle fyllas. Förslaget avser dels förankringsmateriel för fyrskepp och lysbojar till belopp av 55,000 kronor, dels gjutjärnsfyrcurar för 20,000 kronor, dels ock agagasbehållare för 27,000 kronor, eller sålunda materiel för tillhoppa 102,000 kronor.

Med tillstyrkande härav föreslår jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anskaffande av viss materiel för lotsverkets behov för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 102,000.

[4.] **Undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. inom Västerbottens län.** Såsom lämpliga arbeten för beredande av arbetstillfällena har Sveriges geologiska undersökning föreslagit vissa undersöknings- och förberedande gruvarbeten å statens malmfyndigheter inom Västerbottens län.

De föreslagna arbetena avse dels utrönande av malmtillgångarnas storlek och beskaffenhet vid de förekomster av kopparmalm, svavelkis eller zinkmalm, som i första rummet kunna väntas bli föremål för brytning, dels tillredning för brytning av några bland dem, dels eftersökande av nya fyndigheter. Huvudparten av arbetena, bestående dels i jordavrymningsarbeten, dels i utsprängning av schakt och orter, skulle komma att utföras inom Kuorbevaréfältet i Malå socken och inom Malånäset—Högkulla-fälten i Norsjö socken. Därjämte upptager arbetsprogrammet vissa malmletningsarbeten, bestående i magnetiska mätningar och grävningsarbeten inom malmförande delar av Jörns och Lycksele socknar. Till sammantagna hava kostnaderna för nu nämnda arbeten beräknats till 326,000 kronor.

I händelse av gynnsamma resultat av undersökningarna inom Kuorbevarer kopparmalmfält skulle brytning på detsamma kunna påbörjas under år 1934. Härför skulle påkallas vissa anläggningar såsom anrikningsverk m. m. Utförda överslagsberäkningar giva vid handen, att dessa anläggningar kunna åstadkommas inom en kostnadsram av förslagsvis 250,000 kronor.

Innan beslut kan fattas rörande de nu ifrågasatta arbetena, tarvas ytterligare utredning i olika hänseenden. I avbidan på denna utredningsfullbordande torde i förslaget till riksstat för nästa budgetår böra beräknas ett belopp av (326,000 + 250,000 =) 576,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. inom Västerbottens län för budgetåret 1933/1934 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 576,000.

[5.] **Anläggande av utfartsväg från Kuorbevarer kopparmalmfält.** I anslutning till frågan om de under nästföregående punkt omnämnda arbetena har Sveriges geologiska undersökning anfört att, därest malm-brytning kommer till stånd inom Kuorbevarer kopparmalmfält, en vägförbindelse blir erforderlig för transport av malmen till lämplig station vid Inlandsbanan. Olika alternativ för vägens sträckning hava undersökts, och sannolikt är det mest ändamålsenligt med en landsväg mellan Kuorbevarer och det omkring 37 km. därifrån belägna Slagnäs vid Inlandsbanan. Till förmån för denna väg talar även, att densamma skulle få stor betydelse för traktens andra trafikbehov och att den därför förr eller senare torde böra komma till stånd oavsett malmtrafiken. Någon slutlig undersökning har emellertid ännu icke hunnit utföras, men verkställda överslagsberäkningar giva vid handen, att en landsväg till Slagnäs skulle kunna åstadkommas för ungefär 335,000 kronor.

Intill dess undersökningarna blivit slutförda, är jag icke beredd att taga ståndpunkt till frågan, men jag hemställer, under åberopande av vad av mig i det föregående anförts, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till anläggande av utfartsväg från Kuorbevarer kopparmalmfält för budgetåret 1933/1934 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 335,000.

Vad föredragande departementschefen, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar tillika, att utdrag av protokollet här om skall tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till rikstat för budgetåret 1933/1934.

Ur protokollet:

N. Tolstoy.